

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра психології розвитку

ДИПЛОМНА РОБОТА:

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО
САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ**

На здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
Спеціальність 053 «Психологія»

Студента ОКР «Бакалавр»
4 курсу 4 групи
Рубана Романа Олеговича

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри психології розвитку
Дембицька Наталія Миколаївна

Допустити до захисту в ДЕК
Кафедра психології розвитку
Протокол № _____ від _____
завідувач кафедри:
професор, доктор психологічних наук
Власова Олена Іванівна

Київ – 2021

	2
ЗМІСТ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ	
1.1. Наукові підходи до проблеми економічного самовизначення особистості	7
1.2. Зміст, структура, психологічні чинники, рівні прояву економічного самовизначення в пізній юності – ранній дорослості	13
1.3. Теоретична модель економічного самовизначення студентів	23
<i>Висновки до розділу 1</i>	28
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ	
2.1. Методичні основи організації емпіричного дослідження особливостей економічного самовизначення студентів	30
2.2. Психологічна характеристика вибірки	35
<i>Висновки до розділу 2</i>	39
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ	
3.1. Емпіричне дослідження особливостей економічного самовизначення студентів	33
3.2. Особливості психологічних чинників економічного самовизначення	66
3.3. Порівняльні моделі економічного самовизначення працюючих і непрацюючих студентів	76
3.4. Програма оптимізації процесу економічного самовизначення студентів	79
<i>Висновки до розділу 3</i>	85
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96
ДОДАТКИ	104

ВСТУП

Актуальність теми дослідження економічне самовизначення особистості станом на сьогодні є предметом дослідження психологів з усього світу. Даний феномен є невід'ємною складовою буття сучасної людини. Економічні стосунки та взаємовідносини пронизують життя особистості, що в свою чергу стає залученою в них вже в дитинстві, а формує уявлення про них – в підлітковому віці. Економічне самовизначення перетинається та має взаємну залежність із такими не менш досліджуваними явищами як самовизначення, суб'єктивне благополуччя, суб'єктивність, «Я-концепція» та багато інших, оскільки є обов'язковим конструктом для існування сучасної людини.

В науковій літературі феномен економічного самовизначення вивчений слабо, лише в контексті більш об'ємлючого явища особистісного самовизначення (М. Гінзбург, А. Боханов, А. Журавльов). Проблема ж економічного самовизначення в психологічній науці вивчена в контексті виявлення особистісних форм економічного самовизначення, що підлягають різноманітним класифікаціям та структуризаціям (К. Абульханова-Славська, А. Журавльов, О.Купрейченко, Е. Десі, R. Rayan), а емпіричні дослідження залежності феномену від тих чи інших чинників об'єктивної та суб'єктивної реальності (Л. Божович, Н.Дембицька, І.Зубіашвілі, О.Лавренко, Т.Мельничук, О.Купрейченко, Є. Клімов) створюють для цього підґрунтя. Дане дослідження відображає собою спробу структурувати численні напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених а також піддати їх емпіричній перевірці, щоб врешті-решт розробити можливі шляхи оптимізації економічного самовизначення особистості на етапі пізньої юності-ранньої дорослості.

Об'єкт дослідження: економічне самовизначення особистості.

Предмет дослідження: психологічні особливості економічного самовизначення в пізній юності – ранній дорослості.

Мета дослідження: дослідити психологічні особливості економічного самовизначення студентів і розробити шляхи оптимізації цього процесу в пізній юності – ранній дорослості.

Відповідно до мети сформовано наступні **завдання дослідження:**

1. Здійснити теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми економічного самовизначення особистості, з'ясувавши зміст, структуру, психологічні чинники, рівні прояву економічного самовизначення в пізній юності – ранній дорослості, на основі чого обґрунтувати теоретичну модель економічного самовизначення студентів.

2. Емпірично дослідити психологічні особливості економічного самовизначення студентів.

3. Емпірично вивчити психологічні чинники економічного самовизначення студентів.

4. Розробити програму оптимізації процесу економічного самовизначення студентів.

Методи дослідження:

1. Теоретичні – теоретичний аналіз наукових джерел з проблеми економічного самовизначення, теоретичне узагальнення наукових досліджень економічного самовизначення, теоретичне моделювання.

2. Емпіричні:

- для дослідження особливостей економічного самовизначення студентів використано метод анкетування (анкета для дослідження особливостей та чинників економічного самовизначення студентів (Н. Дембицька, І. Зубіашвілі, О. Лавренко, Т. Мельничук)), метод семантичного диференціалу для дослідження способів оперування власністю (Н. Дембицька), методика Рокича для дослідження ціннісних орієнтацій особистості (модифікація Т. Мельничук), стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової; шкала ставлення особистості до дотримання моральних норм (А.Купрейченко);

- для математико-статистичного аналізу емпіричних даних використано методи кореляційного, факторного аналізу, t-критерій Стьюдента. Обробку емпіричних матеріалів здійснено за допомогою статистичного пакету IBM SPSS Statistics 23.0

Теоретико-методологічні основи дослідження: фундаментальні положення системного підходу до становлення розвитку особистості в онтогенезі (Б. Ананьєв, О. Власова, Б. Ломов та ін.), структурно-функціональний підхід до процесу соціалізації (Л. Карамушка, Г. Ложкін, В. Москаленко, О. Никоненко), соціально-психологічні концепції економічної соціалізації молоді (О. Вяткін, А. Купрейченко, А. Журавльов, В. Хащенко, Т. Дробишева, О. Козлова, А. Фернам), структурно-цільова концепція економічного самовизначення (Н. Дембицька, І. Зубіашвілі, О. Лавренко, Т. Мельничук).

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження: розроблено теоретичну модель економічного самовизначення студентів завдяки обґрунтуванню ряду психологічних чинників досліджуваного явища; розширено поняття економічного самовизначення студентів як один із проявів самовизначення, який формується в процесі становлення особистості як суб'єкта економічних відносин та визначає образ та ставлення до економічного благополуччя, орієнтири в його досягненні та адаптивні новоутворення, що з'являються на шляху до нього; розроблено систему психологічних чинників досліджуваного процесу.

Практична значимість результатів дослідження: практичне застосування знання про економічне самовизначення має ключовий вплив на становлення цілісної, незалежної особистості з високим рівнем суб'єктивного економічного благополуччя. Оскільки дослідження спрямоване на дослідження психологічних особливостей економічного самовизначення в пізній юності – ранній дорослості, практичне застосування набутих знань може бути використане для підвищення рівня економічної самосвідомості підростаючого покоління, а також для розвитку чинників, які такій самосвідомості сприяють.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 91 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ

1.1. Наукові підходи до проблеми самовизначення особистості

На сьогоднішній день перед сучасною психологією постають численні проблеми та питання, пов'язані з особистістю. Однією з таких проблем є питання самовизначення особистості. Попри часте використання в психологічній літературі, єдиновірного визначення феномену ще не знайдено через нестачу емпіричних досліджень [17;54;85]. Попри це, до проблеми самовизначення звертається велика кількість психологічних досліджень та філософських праць. Власне філософське визначення терміну як «поняття етики, що є протилежним поняттю відсталості та інертності, є дієвим по відношенню до ситуації та спрямоване на захист етичних цінностей» [67] є етично-орієнтованим та спирається на систему цінностей особистості.

У вітчизняній психологічній науці елементи самовизначення біли виділені С. Рубінштейном, який виокремив так звану категорію «суб'єкта на життєвому шляху», що дозволило розглядати особистість в масштабах особистісного часу та простору. Вчений відштовхувався від концепції детермінізму, де «специфіка людського існування полягала в мірі співвідношення самовизначення та визначення зовнішнім» [4;26;91]. Пізніше ці ідеї отримали розвиток в роботах К. Абульханової-Славської, що додала компоненти самодетермінації, власної активності, усвідомлене бажання зайняти певну позицію [1;2;19;37].

У спробах класифікувати самовизначення певних успіхів здобув Е. Клімов, який довів раціональність позиціонування самовизначення на двох рівнях – гностичному та практичному [29;33;44;45]. Згодом же радянські вчені досягли консенсусу, що у більшості випадків самовизначення відноситься до

процедур пошуку та знаходження свого місця в суспільстві. Тут, як зазначає А. Журавльов, схожим за смыслом до самовизначення поняттям, що може збагатити наші погляди на нього, буде «самотрансценденція», тобто вихід за межі свого «я», що визначається як в реалізації того, до чого в людини є задатки, так і в внутрішній активності та творчості, яка направлена суб'єктом на себе самого [25;26;27]

Певні труднощі при класифікації самовизначення виникають через переплетення соціологічного та психологічного підходів у його визначенні. М. Гінсбург акцентує увагу на тому, що у вивченні цього феномену соціологічні дослідження будуть спрямовані на результат, а психологічні – на сам процес. [15;16;28]

Варто зазначити, що якщо вітчизняні дослідники часто пов'язують самовизначення з етично-ціннісними орієнтаціями, то для західних вчених самовизначення тісно пов'язане зі свободою волі, мотивацією та соціальними відносинами.

Так, американський дослідник D. Super розробив рольовий підхід до самовизначення, стверджуючи, що власне життєвий шлях и життєве визначення суб'єкта є за своєю сутністю комбінуванням послідовностей ролей, що останній виконує в суспільстві. [80;82;90] В той час, канадські дослідники E. Deci та R. Ryan пов'язують самовизначення з мотиваційним компонентом особистості. Мотиваційний компонент вони поділяють на автономну (активний пошук інформації на задоволення особистісних потреб) та контрольовану (усвідомлену, спрямовану на нагальні метапотреби), при чому автономна мотивація є значно більш вигідною як в плані продуктивності, так і в профілактиці психічного здоров'я людині [83;84;86] Теоретичні засади R. Ryan та E. Deci були перевірені емпірично С. Feret, яка провела лонгitudне дослідження, результати якого вказують на соціальну інгібіцію та фасилітацію самовизначення. Самовизначення в групі, що спрямована на особистісні взаємовідносини, знижує автономність мотивації та підвищує контрольованість, тоді як самовизначення в групі, що є орієнтованою на

вирішення завдання, підвищує автономність та знижує контрольованість мотивації [87;91]. Екзистенційному аналізу піддає самовизначення В. Schwartz, вказуючи на те, що повна свобода самовизначення людини може негативно корелює із задоволеністю життям та якістю цього самовизначення. Дослідник пов'язує такий феномен з міфом про раціональність людини, тоді як дослідження медіа, реклами, навколишніх стимулів вказує на високу впливовість під діями емоцій [81;89].

Всі вищезазначені погляди та підходи до вивчення самовизначення мають одну загальну рису – в них основою самовизначення так чи інакше є суб'єкт, чия роль є ключовою, перетворюючою, та життєтворчою. Всі дослідження так чи інакше оперують словом «вибір», яке є невід'ємною частиною самовизначення. Часто зустрічається також вказання на знаходження свого власного «я» серед соціуму, умов існування, тощо.

Окремо постає питання співвідношення понять самовизначення та самодетермінації. Ототоження цих понять не є цілком вірним, адже під самодетермінацією часто мається на увазі механізм соціально-навколишнього середовища, у яке включена людина, нехтуючи при цьому екзистенційні внутрішні проблеми [15;16;25;26;27]. Проблемою у визначенні самовизначення є також схоже на нього поняття самоідентифікації. І самовизначення, і самоідентифікація залучають в себе різні рівні позиціонування суб'єктом самого себе в багатогранній об'єктивній реальності. Однак, є в цих термінах щонайменш одна суттєва відмінність. Так, ідентифікація за А. Боханом є відображенням специфічних соціальних і психологічних механізмів формування стану ідентичності. Ідентифікацією можна назвати процес в першу чергу емоційного ототожнення особистості з іншою людиною, групою, суспільством [11]. Самовизначення ж, хоч і залучає в себе емоційну сферу особистості ґрунтується першочергово на внутрішніх моральних позиціях, а не зовнішніх стереотипах поведінки.

Ще одним проблемним питанням є наближення самодетермінації до адаптації. Тут, як справедливо зазначає А. Журавльов, спираючись на досвід В. Франкла, самодетермінацією людини може бути відмова від адаптації в навколишніх умовах [25;27;69]. Ще одним цікавим питанням, яке є поширеним серед російських дослідників є співвідношення понять «нравственное самоопределение» и «моральное самоопределение». Цікавим та водночас актуальним воно є тому, що «нравственность» - виключно російськомовне слово, що не має аналогів в інших слов'янських мовах (в спробах перекласти це визначення на українську мову ми зіштовхуємося з перекладом «моральність»). Що ж означає «нравственное самоопределение» та як вона відрізняється від «морального самоопределения»? А. Жиляков дає відповідь на це питання так: «нравственность» є поняттям, яке апелює до встановлених в процесі розвитку особистості етичних норм та цінностей і є специфікою морального способу регуляції поведінки, що розкриває ознаки морального самовизначення [24]. В. Бездухов підкреслює, що мораль носить в собі рекомендаційний характер та є сукупністю норм, принципів, вимог, які пред'являються до особистості колективом, групою, суспільством. «Нравственностью» же російський дослідник називає суб'єктивну систему цінностей людини та пов'язана з областю особистісного «я» [80]. Загалом, питання співвідношення зовнішніх та внутрішніх цінностей у самовизначенні залишається відкритим.

Закінчити співвідношення термінів можна на поняттях «самовизначення» та «суб'єктність». І справді, характеристики суб'єктності, які визначили психологи діяльнісного підходу, багато в чому нагадують характеристики самовизначення, а саме:

1. Інтегративна активність – активна, діюча позиція особистості в усіх її проявах
2. Суб'єктний потенціал – інтеграція здібностей та здатностей особистості до самореалізації

3. Спрямованість – динамічна ієрархія ціннісно-сміслових відносин, що складають мотиваційний компонент особистості

4. Здатність до рефлексії – усвідомлення, осмислення, прогнозування процесу та результатів діяльності

5. Відповідальність – організація та регламентація поведінки [1;2;42;47;50]

До характеристик суб'єктності Н. Отт додала також її рівні, що в свою чергу співвідносяться з основним компонентом, що детермінує розвиток суб'єктності – рефлексією:

1. Конвенційний рівень – рівень рефлексивної активності спрямований на загальноприйняті конвенційні норми та критерії. Ці норми виконують регулятивну функцію. Людина здатна встановлювати адекватний контроль своєї діяльності на основі зовнішніх регуляторів

2. Іntenційний рівень – рівень рефлексивної активності відображає наявність у суб'єкта інтенцій та бажання усвідомити та переосмислити особистісні та професійні особливості, цінності та орієнтири своєї особистості. Формується здатність до саморозвитку, самопородження смислів

3. Потенційний рівень – рівень рефлексивної активності, при якому є задіяний суб'єктивний потенціал особистості. Сформована готовність до самостійної творчої постановки та професійному вирішенню теоретико-прикладних задач. Сформовані рефлексивні механізми діяльності, поведінки та спілкування, які виконують функцію саморегуляції

4. Постіденційний рівень – рівень рефлексивної активності з високорозвинутою осмисленістю та усвідомлення власного рівня розвитку якостей та здатностей до подальшого саморозвитку. Цей рівень відображає потяги суб'єкта до рефлексії над власною особистістю та професійною індивідуальністю

5. Креативний рівень – рівень рефлексивної активності, результатом якого є самопроекування суб'єкта з системою особистісних та професійних

цінностей, які перебувають в постійному розвитку. На цьому рівні створюються та реалізуються власні програми особистісного та професійного саморозвитку [47]

І хоча елементи самовизначення та суб'єктності є схожими, варто наголосити на значно ширше поняття суб'єктності, адже це – вроджені характеристики особистості, які характеризують його як суб'єкта діяльності [39,61,64], тоді як самовизначення є процесом, а не характеристикою, що динамічно розвивається протягом життя людини. Таке широке поняття суб'єктності дає право стверджувати, що суб'єктність є основою самовизначення, самодетермінації та самоідентифікації та багатьох інших похідних.

Всі вищезазначені зіставлення термінів зовсім не протиставляють їх. Кожен термін має свою специфіку, однак власне самовизначення часто знаходиться в системних зв'язках з кожним таким терміном. Так, А. Щербакова на прикладі становлення та самореалізації студентів-музикантів виділила наступні віхи його розвитку: освіта-самовизначення-самоідентифікація, в якому майбутній музикант спершу навчається алгоритму своєї діяльності, згодом зіштовхується з питаннями самовизначення на кшталт «чи є музика простором, в якому я хочу жити, творити та працювати?» , а вже потім ідентифікує себе як музиканта [77].

Наступне визначення самовизначенню дає А. Журавльов: «під самовизначенням можна розуміти пошук суб'єктом свого способу життєдіяльності в світі на основі сприйраних, прийнятих чи сформованих в часовій перспективі базових відношень до світу, інших людей, людського суспільства в цілому та до самого себе, а також на основі власної системи життєвих смислів та принципів, цінностей та ідеалів, можливостей та здібностей, очікувань та бажань» [25;26;27]

В своїх пізніх роботах Л. Божович характеризує самовизначення як «особистісне новоутворення старшого шкільного віку, пов'язане з

формуванням внутрішньої позиції дорослої людини, з усвідомленням себе членом суспільства, з необхідністю вирішувати проблеми свого майбутнього». [9;15;16;52;77]

Л. Шибалова та О. Солодовнікова вважають самовизначення як «певний орієнтир в неоднозначних умовах погано визначених життєвих задач, в яких важливо приймати до уваги і морально-етичні, і об'єктивні аспекти в їх нерозривній єдності» [76]

Отже, проблема самовизначення в психології є недостатньо дослідженою та не має конкретного визначення. Погляди вітчизняних та західних дослідників на проблему помітно відрізняються, а розглядається питання самовизначення в контекстах позитивної, соціальної, гуманістичної та діяльнісної психології.

Узагальнюючи пануючі підходи у визначенні проблеми, економічне самовизначення можна описати так: це окремий аспект, вимір інтегративного особистісного новоутворення, що формується приблизно в один час із особистісною зрілістю та усвідомленням власної відповідальності, яке проявляється в активному пошуці способів життєдіяльності та самореалізації в сфері економіки і базується на власних економічних орієнтирах, що засновані на етичних, моральних принципах індивіда, а також його особистому досвіді та картині світу.

1.2. Зміст, структура, психологічні чинники, рівні прояву економічного самовизначення в пізній юності – ранній дорослості

Визначившись із основними поглядами на природу самовизначення, слід зосередити увагу на власне його структурі.

А. Журавльов, досліджуючи феномен самовизначення, прийшов до висновку, що самовизначення умовно можна поділити на дві складові :

1. Ціннісно-моральний стрижень, що є відносно ригідним, заснованим на досвіді та переконаннях ціннісно-моральний стрижень є стійким в часі,

слабо усвідомленим, проте значимість його перевищує таку в оболонці. Він виконує функцію системоутворення, захисту его, самозбереження, самопізнання та загальної орієнтації в світі і антиципацій від нього.

2. Динамічно-пластичну оболонку, що включає в себе адаптивність, знання про навколишній, «я-концепцію» та інші елементи психічного, що є чутливими до змін протягом онтогенезу, відображаючи таким чином цінності, мотиви різних етапів життя, психологічну готовність до дій, пов'язаних з досягненням позиції в теперішніх системах соціальних відносин. Вона виконує інструментальну функцію а також резервації, самореалізації, аперцепції, перетворення середовища та захисту елементів ціннісно-морального стрижня [26;27]

Розвиваючи теорію структури самовизначення, Журавльов виділяє два наступних комплекси характеристик самовизначення – змістовий та формально-динамічний. Для змістового комплексу характерні комплексні, окремі та парціальні цінності, образ світу, відношення до світу, оцінка власних можливостей, уявлення про затрати часу та можливостей, основні правила прийняття рішень та ін.. Формально-динамічний комплекс включає в себе ступінь сформованості особистості, широту сфер самовизначення, гомо/гетерогенність системи принципів, та ступінь її пропорційності, стійкість/нестійкість в часі, ситуативні змінність чи стабільність а також характер динаміку, успішність, ефективність, результативність та адекватність самовизначення. Неважко зрозуміти, що змістові характеристики є властивими ціннісно-моральному стрижню, а формально-динамічні – оболонці [25;26].

К. Платонов уявляв самовизначення як співвідношення структур «хочу»-«можу»-«треба», які скеровують дії носія свідомості, ніби розділяючи його на три «я» (що я хочу; що я можу; що мені треба). «Я хочу» зазвичай виражається в самопізнанні, самоствердженні та самореалізації. «Я можу» - в самооцінці, «мені треба» - в життєвих принципах та моральних переконаннях [17;28;51] Спираючись на ідеї вченого, Г. Селевко, О. Соловйова та Н. Замислова виділили наступні механізми самовизначення:

1. Задоволення (я хочу): особистість диференціює власні бажання, здійснює вибір цілей (на задоволення потреби). Цей механізм можна співвіднести з автономною мотивацією, що виділяють Е. Десі та Р.Ріан. Акцент робиться на емоційній мотивації, наявності знань, образів пам'яті, досвіду про можливі засоби задоволення потреб

2. Аналіз (я можу): аналіз, оцінка, рефлексія результатів, отриманих від механізму 1 та здійснення вибору відповідно можливостей їх досягнення. Акцент робиться на самодіагностиці, самокорекції, застосування досвіду, володінням розумовими навичками заміщення, символізації, моделювання, схематизації та конструювання

3. Контроль (мені треба): коректовані результати першого і другого механізму знову піддаються аналізу та оцінці, проте вже не з боку можливостей, а з боку спрямування особистості, реалізуючи її погляди, соціальні установки, ціннісні орієнтації та світогляд [32;58]

М. Гінсбург запропонував двухкомпонентну теорію складових самовизначення, в яких компоненти системно пов'язані між собою:

1. Ціннісно-смісловий компонент (або психологічне теперішнє) – це саморозвиток та самореалізація суб'єкта діяльності, самопізнання, цей компонент задає смислове, структуроване, або беззмістовне, невизначене наповнення активно-діяльнісному компоненту

2. Активно-діяльнісний компонент (або психологічне майбутнє) – це забезпечення смислової та часової перспективи, вона мотивує та надає цінності (чи навпаки знецінює), продовжує, розгортає (або компенсує та заперечує) наповнення ціннісно-сміслового компоненту [15;16;28]

Окремо слід відзначити наукові результати роботи, проведеної лабораторією організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, проведені під керівництвом Н. Дембицької, в результаті яких було визначено наступні компоненти самовизначення:

I. Когнітивний компонент самовизначення:

1. рефлексія у здійсненні цього процесу

- особистісні смисли здійснення вибору,
- усвідомлення особистих/соціальних ефектів вибору

2. орієнтованість у часі :

- ретроспективність самовизначення (орієнтованість у минуле)
- орієнтованість на поточну життєву ситуацію,
- проспективність самовизначення (спрямованість у майбутнє)

II. Афективний компонент самовизначення:

3. переживання процесу самовизначення

- незавершеність вибору (наявність тривоги, пов'язаної з вибором, невизначеність)
- завершеність вибору (наявність переживань визначеної модальності)
- модальність переживань (негативні/позитивні)

III. Конативний компонент самовизначення:

4. мотиви вибору

- зовнішні
- внутрішні

5. вибір способів матеріального самозабезпечення/ сфер

зайнятості/споживання/фінансової поведінки/благодійництва

- самостійність вибору
- міра важливості, принциповість вибору

IV. Моральнісний компонент самовизначення:

- егоцентричні мотиви
- соціоцентричні мотиви
- міра моральності вибору
- міра відповідальності за вибір [20;21]

Повертаючись до мотиваційної теорії E.Deci та R. Ryan, що розглядає самовизначення в комплексному поєднанні наступних шести теорій:

1. Теорія когнітивної оцінки – найбільш охоплює внутрішню, тобто автономну мотивацію, яка базується на задоволенні потреб організму. Ця теорія

багато запозичила з біхевіоризму, особливо фактори нагород, зовнішнього контролю, а також включає в себе зацікавленість.

2. Теорія інтеграції організму – ця теорія навпаки скоріше стосується мотивації зовнішньої, контрольованої. Вона включає в себе різні її форми, детермінанти та наслідки і загалом вважається інструментальною – націленою на зовнішньоповедінкові реакції. Кінцевий процес контрольованої мотивації, якщо вона не зникає - інтерналізація

3. Теорія каузальної орієнтації – описує індивідуальні відмінності в людських орієнтаціях в довкіллі та регуляції поведінки в ньому. Дана теорія описує три види орієнтації: автономна, де суб'єкт керується інтересами; контрольована, де суб'єкт фокусується на зовнішній нагороді; імперсональна, або невмотивована – орієнтація, яку характеризує тривога стосовно власної компетенції

4. Теорія базових психологічних потреб – дана теорія відображає концепт еволюції психологічних потреб та їх відношення до психологічного здоров'я та благополуччя. Теорія стверджує, що психологічне благополуччя та оптимальне існування залежить від автономії, власної необхідності та компетенції. Ці потреби є універсальними в усіх культурах.

5. Теорія наповнення цілей – ця теорія виросла на розрізненні зовнішніх та внутрішніх цілей та їхнього впливу на мотивацію та благополуччя. Зовнішні цілі, такі як економічне забезпечення, зовнішність та популярність контрастують із цілями внутрішніми, як, наприклад близькі відношення, відчуття приналежності та особистісний ріст, де останні асоціюються з низьким зовнішнім успіхом.

6. Теорія мотиваційних відносин – теорія, що бере на себе розвиток та підтримку особистісних відносин, а також групової приналежності. Теорія стверджує, що останні не лише бажані для людини, але й життєво необхідні. Також, потреба відчуття приналежності забезпечується у високоякісних стосунках, де паралельно, хоч і в меншій ступені, забезпечується потреба в автономії та компетентності. Таке мультимодальне забезпечення різних при

звичайному спілкуванні та інтеракції з соціумом потреб властиве лише близьким та якісним відносинам.

Вчені виділяють наступні базові потреби, на яких базується самовизначення: автономія (потяг бути керівником власного життя), компетентність (потяг до самопокращення) та приналежність (потяг до становлення себе як суб'єкта між людських відношень), що є універсальними психологічними потребами, що через призму автономної та контрольованої мотивації спрямовують самовизначення людини [83;84;86;89]

Звужуючи тему дослідження до самовизначення виключно економічного, варто задати наступне питання: чи є економічне самовизначення незалежним видом самовизначення, або ж воно виникає на фоні «субстрату» більш ранньої когнітивно-психологічної надбудови?

Першим нормативним в житті більшості людей вибором (та, відповідно, актом самовизначення) Д. Леонт'єв вважає вибір професії, тобто професійне самовизначення. Ця подія вважається переломною на життєвому шляху людини та формує нові перспективи, як, наприклад, сімейні та економічні [40;41]. Цей вибір, як доповнює Л. Божович, мотивується як діловим вибором, так і через загальні, позбавлені конкретності пошуки смислу власного існування, що підтверджує зазначену вище складову самовизначення як пошук власного «я» [9] Чи можна в такому разі стверджувати, що економічне самовизначення є похідним від самовизначення професійного? Єдину відповідь на це питання складно дати, навіть звернувшись до класифікації самовизначення Н. Пряжнікова, що вбачав у самовизначення ієрархічно організовану систему понять, що включає професійне, культурне, життєве та особистісне самовизначення, що співвідносяться як конкретне та загальне (за порядком вказання)[53;56;61].

Проблема полягає в тому, що економічне самовизначення може виникати ще задовго до самовизначення професійного, на що вказує емпіричне дослідження економічного самовизначення, проведене в лабораторії

організаційної і соціальної психології інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, адже економічне самовизначення мають і ті студенти, що ще не були задіяні на ринку праці. Припускається, що витoki економічного самовизначення виходять не лише із самовизначення професійного, але й до актуальної сфери життєвого досвіду особистості та багатьох інших факторів. Це підтверджує також позиція системного підходу, що розглядає економічне самовизначення в нерозривному зв'язку з соціальним, професійним та особистісним самовизначенням [54;76]

Тим не менш, нехтування зв'язками економічного та професійного самовизначення є помилковою позицією. Н. Криволапова вказує, що соціально-економічні умови прямо впливають на професійне самовизначення в старшому шкільному віці, а через соціально-економічні зміни змінюється спосіб підготовки учнів до професійної діяльності [36]. І на сам процес діяльності особистості економічна культура має великий вплив. В роботах Т. Джагаєвої розглядалося формування економічної культури особистості в процесі її діяльності. Вчена вказує на фундаментальність економічної свідомості в розвитку економічної культури, яка в свою чергу вважається системною якістю, що є присутня національним регіонам, яка відображає проблеми і перспективи економічного розвитку. Дослідниця наводить такі критерії, за якими оцінюється економічна культура: ступінь засвоєння економічних знань, відповідність організації економічної діяльності задачам формування економічних якостей особистості та участь в творчій економічній діяльності [22].

Економічне самовизначення особистості було прив'язане А. Карнишевим до рольового самовизначення. Вчений розглядав економічне самовизначення як критерій особистісно-ситуативної готовності до економічної діяльності, тобто як відображення особистістю конкретної економічної ситуації і подальша орієнтація в ній [31]. Розвиваючи ідеї Карнишева, А. Вяткін розглядає економічну роль та, відповідно, самовизначення, як функцію особистості, а

економічну свідомість – як похідну рольової ідентичності. Для даної ролі характерне те, що вона:

1. Виходить з уявлень особистості щодо економічної ситуації та її загальної орієнтації в ній.
2. Призначена для синхронізації взаємодії учасників економічної ситуації та пов'язує особистість з цією ситуацією
3. Включає в себе набір дій по виконанню соціально-економічних норм та очікувань [14]

Прив'язуючи економічне самовизначення до соціально-рольового аспекту, варто згадати виділені Д. Леонтьєвим аспекти оволодіння соціальною роллю – технічний та смисловий, де технічний аспект – це сприйняття сутності ролі суб'єктом та оволодіння її змістом, а смисловий – відношення до цієї ролі, її прийнятті чи неприйнятті [40]. Помітно, як оволодіння соціальними ролями перетинається з моральним та динамічним компонентами самовизначення.

Окремо слід зазначити віковий період теми дослідження – пізня юність-рання дорослість. Слід зазначити, що цей період є найбільш вивченим в теоріях самовизначення, оскільки власне самовизначення вважається надбудовою юнацького віку [9;10;62;74;75]. До того ж, уявлення про економічну самодостатність, багатство, зазнають перетворень в залежності від соціальної зрілості особистості [27;43;71;79], яка швидко прогресує на даному етапі. Питанням генезису економічного самовизначення займались також Л. Шибалова та О. Солодовнікова, які зазначали, що виділяючи вектор його змін та динамічні характеристики, слід знаходити його прояви в прийнятті рішень та як їх виправдовує суб'єкт, а також актуалізації цих рішень. В процесі експерименту на розв'язання економічних задач та дилем, проведеного серед учнів старших класів та студентів коледжу, вчені виділили наступні позиції економічного самовизначення:

1. Формальна позиція – характеризується фіксацією на стереотипних судженнях етичного чи економічного аспекту, де судження не аналізуються, а приймаються як дійсні

2. Когнітивно-творча позиція – відбуваються вагання між шаблонними моральними висловами та жорсткими прагматичними судженнями щодо важливості вигоди

3. Суб'єктивно зацікавлена позиція – суб'єкт концентрується на морально-етичному виправданні себе, або персонажа, з яким себе асоціює, нехтуючи чи спрощуючи при цьому положення інших

4. Особистісно значима позиція – суб'єкт спирається на рефлексію ситуації з життєвого досвіду, оцінює складність вирішення задачі та відстоює свій вибір в полеміці з альтернативними підходами, при цьому цей вибір набуває особистісного значення

5. Особистісно діяльнісна позиція – висока частота звернення суб'єкта діяльності у випадку проблемної ситуації до аналізу аналогічних ситуацій із власної біографії з аналізом можливих спрямувань вирішення власних морально-етичних дилем. Прийняте рішення проходить перевірку на етичність та фінансово-економічну вигідність [76]

Аналізуючи прояви економічного самовизначення, А. Вяткін, один із засновників соціально-рольового підходу до самовизначення, пропонує поділити економічне самовизначення на наступні шість основних ролей, що виконують суб'єкти економічної діяльності: підприємець, виробник, продавець, платник податків, споживач та покупець. Здійснивши кореляційний аналіз шкал самоактуалізації, соціально-психологічної адаптації, структури темпераменту та «якоря кар'єри», дослідник прийшов до висновку, що підприємцю характерні автономність та спонтанність, виробник найменше пов'язаний з самоактуалізацією, продавцю властиві соціальні навички та креативність, платник податків має виражений негативний зв'язок з більшістю шкал самореалізації, споживачу характерна спонтанність та аутосимпатія, а покупець є антиподом платника податків та корелює з більшістю показників самовизначення [14].

Якщо пригадати тісний взаємозв'язок самовизначення та вибору, то таке протиставлення платника податків та покупця є очевидним – покупець є

вільним розпорядником власного капіталу, тоді як плата податків є обов'язком, що не залежить від особистісних якостей особистості. Таке протиставлення залежності/незалежності можна пов'язати з протилежностями в активно-діяльнісному компоненті самовизначення Гінзбурга [15;16]

Беручи до уваги, що більшість моделей побудови самовизначення включають в себе ціннісно-смісловий аспект, помилкою буде не зазначити особливості сприйняття людьми елементів економічного довкілля. Спираючись на дослідження, що було проведене А. Акбаровою на семантичні відношення до грошей та економічних благ серед юнаків та дорослих, можна зробити висновок, що дана група населення характеризується вмотивованістю щодо підвищення доходів, готовність піти на середні для цього ризики. Конотативні зв'язки з поняттям гроші найбільш часто зустрічаються у вигляді відношення до них як до засобу існування (78,8% вибірки), влади (73,5%), комфорту (70,8%) та розваги (67,7%). Серед негативних асоціацій найчастіше зустрічаються цинізм(37,5%), залежність(36,5%), брехливість(31,21%) та несправедливість(30,6%). Важливим висновком дослідження можна назвати кореляцію між позитивним сприйняттям грошей із позитивним сприйманням можливості підвищення свого економічного статусу, а задоволеність своїм економічним статусом в свою чергу корелює з позитивним сприйняттям поняття «гроші» [11].

З вищеописаного дослідження можна зробити висновок, що відношення до економічної складової життя може бути різним, цінності, наприклад, гроші, можуть як прийматися та викликати позитивні асоціації, так і заперечуватися суб'єктом. Аналіз ціннісно-сміслового аспекту економічного самовизначення зробив А. Журавльов. Ціннісно-смісловий аспект, як зазначає вчений, нерідко стає причиною дезадаптації особистості в разі коли між основним спрямуванням розвитку навколишнього середовища та основними життєвими цінностями, ідеалами, цілями. Так і в разі проблем із економічним самовизначенням особистості проблеми найчастіше знаходяться в ній самій.

Спираючись на погляди М. Вебера на ціннісно-смыслову раціональність, згідно яких особистість в економічній середі вбачає за найкраще діяти не згідно об'єктивних умов, а згідно своїх життєвих принципів [12], Журавльов виділяє 9 соціально-психологічних типів відношення суб'єктів до економічних нововведень: «Активні реформатори», «Пасивні реформатори», «Пасивно-позитивно сприймаючі нововведення», «Ті, що себе пересилують», «Неефективно діючі», «Ті, що вичікують», «Сліпі виконавці», «Пасивні консерватори», «Активні консерватори» [25;27]. Ще більше підтверджує слова М. Вебера дослідження В. Хащенко, що показало, що «економічна ідентичність часто не збігає з реальним економічним статусом індивіда». Економічна ідентичність суб'єктів переважно направлена на перспективу (економічні сподівання, надії), або є ретроградною (у випадку зниження доходів, а також полишення минулого місця роботи) [72]

Загалом, ціннісно-смысловий аспект економічного самовизначення постійно знаходиться в фокусі дослідників, а Л. Шибалова та О. Солодовнікова, спираючись на необхідність цілісного підходу, взагалі вважають предметом дослідження морально-економічне самовизначення [76].

Задоволеність економічним статусом можна вважати однією із складових економічного самовизначення особистості. Економічний статус тут зручно прив'язати до поняття соціальної стратифікації, яку використовують соціологи. І хоча кількість класифікацій рівня доходів велика, всі вони так чи інакше розмежовують суспільство від найбільш багатих до жебраків, або «соціального дна». Проте, цей економічний статус є об'єктивним показником доходів особистості. А задоволеність економічним статусом може суперечити і часто суперечить об'єктивним даним. Так, рівний рівень матеріального забезпечення нижче оцінюється студентами, що є більш підготовленими та професійно компетентними. Більш того, занижена оцінка матеріального благополуччя корелювала з високим рівнем мотивації, проте дослідження проводилося лише на студентах та молодих дорослих [25;26;27;70;75] Таким чином, можна

висунути гіпотезу, що низька оцінка свого матеріального благополуччя в період ранньої юності – пізньої дорослості виступає мотиватором.

Варто зазначити, що чим вище задоволеність економічним статусом, тим вищою є економічна активність [3;43;60;66]. Така тенденція може пояснюватися обізнаністю в економічній теорії та наявністю можливостей інвестицій та ризику. Причому уявлення суб'єкта про економічну забезпеченість залежать від професійної спрямованості та рівня економічної та соціальної зрілості. Так, уявлення про багатство у студентів 1 курсу є стереотипним (накопичення, власність), тоді як у студентів 3-5 курсів характеризується можливістю допомоги близьким [25;26;27;66;77].

1.3. Теоретична модель економічного самовизначення студентів

Спираючись на численні дослідження самовизначення в усіх його проявах, включаючи економічне самовизначення, можна побудувати наступну його теоретичну модель:

Економічне самовизначення – це один із проявів життєвого самовизначення як процес усвідомлення, осмислення і реалізації особистістю своєї позиції в просторі економічних відносин, конституюваний розвитком уявлень про себе як суб'єкта економіки, ставленням до себе у цьому статусі та розвитком суб'єктних мотивів, інтересів, стратегій економічної поведінки, узгоджених з суспільними економічними нормами та цінностями. Це певна проекція психологічної зрілості особистості у сфері економічних відносин, що виступає соціально-психологічною основою успішного досягнення особистістю високих рівнів соціалізованості. Таким чином, економічне самовизначення напряму пов'язане зі свідомими вибором власної позиції у стосунках з іншими суб'єктами економіки та визначає образ та ставлення особистості до власного економічного благополуччя, орієнтири в його досягненні та адаптивні новоутворення, що з'являються на шляху до нього.

Економічне самовизначення умовно можна поділити на наступні складові:

I. Стійкі переконання та адаптивні навички

1) Ціннісно-моральний стрижень особистості (або ціннісно-смысловий компонент), який є конгломератом життєвого досвіду, стійких особистісних переконань, упереджень, навколо якого будується система поглядів на економічне самовизначення

2) Динамічно-пластична оболонка (або активно-діяльнісний компонент), сутність якої полягає в акумуляції навичок та пластичної адаптації особистості, яка створює мотиви, готовність до дій та психологічні інструменти для їхнього виконання

II. Задоволення, аналіз і контроль

1) Задоволення, що диференціює власне бажання особистості до досягнення певного економічного добробуту, яка надає внутрішньої мотивації особистості

2) Аналіз, що оцінює та впорядковує особистісні бажання та надає їм реалістичної картини, коректуючи та спрямовуючи особистість

3) Контроль, який заново пропускає крізь себе задоволення та аналіз для повторної оцінки, але вже не з боку можливості, а з боку поглядів та принципів особистості, його моральних переконань

III. Внутрішня і зовнішня мотивація

1) Внутрішня мотивація, котра виникає із власних бажань та потягів суб'єкта задля задоволення базових потреб та миттєвих настроїв і побажань. Така мотивація побудована на системі нагород

2) Зовнішня мотивація (контрольована) виникає для задоволення складних метапотреб особистості, багатоступеневих цілей та прямо пов'язана з вольовими якостями суб'єкта

IV. Особистісна позиція/економічна роль – це позиція, яку займає суб'єкт стосовно економічного благополуччя, рівень його економічного

самовизначення, а також базові упередження щодо способів збагачення, ініціативності в цих способах і стереотипи.

Узагальнивши та систематизувавши знання про структуру економічного самовизначення, варто звернути увагу на рівні його прояву. Умовно можна виділити наступні рівні розвиненості економічного самовизначення:

1) Формальна позиція, що характеризується стереотипністю поведінки та суджень

2) Когнітивно-творча позиція, яка є переходом від стереотипної до особистісно-вигідної поведінки

3) Суб'єктивно-зацікавлена позиція, що є піковою позицією особистісної вигоди

4) Особистісно-значима позиція. Суб'єкт, що її займає, спирається в першу чергу на власний досвід

5) Особистісно-діяльнісна позиція, для якої характерне подолання морально-етичних проблем з різних позицій особистості як суб'єкта діяльності

Можна виділити наступні основні чинники формування та розвитку економічного самовизначення:

1) Віково-онтогенетичні: економічне самовизначення з'являється близько старшого шкільного віку як результат усвідомлення своєї дорослості та появи необхідності вирішення проблеми становлення свого місця в соціумі

2) Ціннісно-сміслові: на шляху пошуку себе, самореалізації, суб'єкт так чи інакше буде включений в економічно-грошові відносини, що певним чином увійдуть в систему цінностей останнього, формуючи образ економічного благополуччя та способів його досягнення

3) Семантичні: є похідними ціннісно-сміслових чинників та відображають ставлення, асоціації з основними оперативними одиницями економічних відносин, як то «гроші», «багатство» і т.д.

4) Рівень кваліфікації та професійної компетентності: високий рівень зазвичай занижує задоволеність власним економічним становищем

5) Приналежність до певної верстви соціальної стратифікації – для бідніших верств населення більш характерні негативні уявленні про гроші.

На основі вищесказаного нами розроблена теоретична модель економічного самовизначення студентів, яка включає як змістові компоненти/складові, так і основні психологічні чинники.

I. Змістові компоненти економічного самовизначення:

1. Когнітивний компонент, що включає в себе:

- Уявлення про себе та інших як суб'єктів економіки, про джерела матеріального забезпечення, про способи оперування матеріальними засобами

- Сенси вибору позиції у стосунках з іншими суб'єктами економіки
- Орієнтованість у часі

2. Афективний компонент, до складових якого входять:

- Модальність переживання вибору
- Завершеність вибору

3. Поведінковий (конативний) компонент, що складається з наступних елементів:

- Мотиви вибору (еґоцентричні/соціоцентричні)
- Способи матеріального самозабезпечення
- Самостійність, принциповий характер вибору

4. Моральнісний компонент, до якого включені:

- Міра моральності вибору

II. Психологічні чинники економічного самовизначення студентів:

1. Соціально-демографічні (стать, вік)

2. Особистісні: особливості економічної ідентичності, система економічних цінностей особистості, досвід економічної діяльності (зокрема, досвід зайнятості), ставлення до матеріальних благ.

Висновки до розділу 1

В ході теоретико-методологічного аналізу наукових джерел з проблеми самовизначення особистості ми дійшли наступних висновків:

1. До визначення категорії самовизначення особистості існує кілька підходів: самовизначення як частина мотиваційного аспекту особистості (R.Rayan, E.Deci, D. Super), самовизначення як психічне новоутворення, необхідне для вирішення проблем, що постають під час дорослішання та власне дорослості (Л. Божович), самовизначення як змістовий та формально-динамічний комплекс (А. Журавльов) .

2. З'ясовано психологічну сутність самовизначення особистості, яка полягає в тому, що це особистісне новоутворення студентського періоду життя, яке формується приблизно в один час із особистісною зрілістю. Його психологічна суть полягає в усвідомленні особистістю відповідальності за вибір власної позиції в системі відносин з соціальним оточенням, що проявляється в активному пошуці та свідомому виборі способів життєдіяльності та самореалізації на основі власних ціннісних орієнтирів, заснованих на етичних, моральних принципах індивіда, а також його особистому досвіді та картині світу.

Економічне самовизначення обгрунтоване як один із проявів загального самовизначення, який формується в процесі становлення особистості як суб'єкта економічних відносин та визначає образ та ставлення до економічного благополуччя, вибір ціннісних орієнтирів в його досягненні та адаптивні новоутворення, що з'являються на шляху до нього.

3. Обгрунтовано психологічний зміст економічного самовизначення особистості це один із проявів життєвого самовизначення як процес усвідомлення, осмислення і реалізації особистістю своєї позиції в просторі економічних відносин, конституйований розвитком уявлень про себе як суб'єкта економіки, ставленням до себе у цьому статусі та розвитком суб'єктних мотивів, інтересів, стратегій економічної поведінки, узгоджених з суспільними економічними нормами та цінностями. Це певна проекція

психологічної зрілості особистості у сфері економічних відносин, що виступає соціально-психологічною основою успішного досягнення особистістю високих рівнів соціалізованості. Таким чином, економічне самовизначення на пряму пов'язане зі свідомими вибором власної позиції у стосунках з іншими суб'єктами економіки

4. На основі вищевказаного розроблено теоретичну модель економічного самовизначення студентів, яка включає основні структурні компоненти та психологічні чинники економічного самовизначення особистості.

В моделі виокремлено такі структурні компоненти економічного самовизначення студентів:

Когнітивний компонент: смисли вибору позиції в стосунках з суб'єктами економіки, орієнтованість у часі вибору способів матеріального самозабезпечення

Афективний компонент: модальність ставлення до способів матеріального самозабезпечення, завершеність вибору

Поведінковий (конативний) компонент: мотиви, самостійність вибору способів матеріального самозабезпечення

Моральнісний компонент: егоцентричні/соціоцентричні тенденції у виборі способів самозабезпечення, міра моральності економічної поведінки.

Виокремлено основні психологічні чинники економічного самовизначення особистості в пізній юності-ранній дорослості, якими є соціально-демографічні (стать, вік) та особистісні (особливості економічної ідентичності, система економічних цінностей особистості, досвід економічної діяльності (зокрема, досвід зайнятості), ставлення до матеріальних благ).

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ

2.1. Методичні основи організації емпіричного дослідження особливостей економічного самовизначення студентів

Для з'ясування особливостей економічного самовизначення студентів було використано батарею методик, релевантних меті і завданням дослідження. Емпіричне дослідження було спрямоване на вивчення двох груп феноменів: особливостей економічного самовизначення студентів та його психологічних чинників.

Так, з метою вивчення особливостей економічного самовизначення студентів нами використано анкету, присвячену вивченню змісту цього феномену у працюючої та непрацюючої студентської молоді, розроблену лабораторією організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України за методом структурованого інтерв'ю.

Анкета для дослідження економічного самовизначення молоді включала окремі блоки питань та методики для дослідження особливостей окремих компонентів економічного самовизначення студентів.

Когнітивний компонент в структурі економічного самовизначення студентів визначається із застосуванням таких питань:

- Сенси вибору позиції в стосунках з іншими суб'єктами економіки (питання 14, 21), див додаток А
- Орієнтованість вибору в часі (питання 5,6)
- Уявлення про теперішні та майбутні джерела прибутку (питання 7,8)

Афективний компонент в структурі економічного самовизначення студентів визначається із застосуванням таких питань:

- Модальність переживань, пов'язаних з вибором (пит.1,2,3, розроблені за шкалою Лайкерта)

Шкала Лайкерта – це одна з основних психометричних шкал, яка використовується для оцінки досліджуваним ступеня своєї згоди або незгоди з певним твердженням від повної згоди до повної незгоди. Сума оцінок кожного конкретного судження дозволяє виявити установку опитуваного до певного питання. Суть шкали полягає в оцінці простого судження-тезису від одного радикального погляду через нейтральний до протилежного радикального даючи таким чином опитуваному великий простір для позиціонування власної думки.

Поведінковий (конативний) компонент в структурі економічного самовизначення студентів визначається із застосуванням таких питань:

- Мотиви вибору (питання 9) (Стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової)

- Економічні інтереси (питання 15) (Стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової)

- Способи матеріального самозабезпечення (питання 22) (Методика «способи оперування власністю» Н. Дембицької, розроблена за методом семантичного диференціалу)

Моральнісний компонент в структурі економічного самовизначення студентів визначається із застосуванням таких питань:

- Відповідальність за вибір (питання 4)

- Моральні/аморальні способи матеріального самозабезпечення (питання 22) (методика «Способи оперування власністю» Н. Дембицької, розроблена за методом семантичного диференціалу)

Методика Н. Дембицької розроблялася і застосовувалася у парадигмі психосемантичного підходу до вивчення змісту свідомості особистості. Вона спирається на тезис, що феноменологія економіки відображена в свідомості людини. Вона певним чином є структурованою і представленою в свідомості, проявляючись на рівні різних психічних процесів, пов'язаних із називанням економічних об'єктів, запам'ятовуванням слів, які означають їх, номінацією,

категоризацією і т.п. Дана розробка спрямована на виявлення імпліцитної моделі бачення суб'єктом світу економік через реконструкцію категоріальної структури його повсякденної економічної свідомості. Методика складається з 38 тверджень-індикаторів оперування власністю, представлених у вигляді популярних прислів'їв та тверджень, за якими респондент має висловити ступінь свого погодження з твердженням за п'ятирівневим семантичним диференціалом.

Окрім того, анкета включала питання, присвячені дослідженню чинників економічного самовизначення (зовнішніх стосовно системи економічного самовизначення):

1. Демографічні (стать опитаних) (питання 25)

2. Особистісні:

○ Майнова ідентичність (питання 17) (Стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової)

○ Ціннісні орієнтації (питання 23,24) (Методика дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокича в модифікації Т. Мельничук)

Для вивчення особливостей економічного самовизначення студентської працюючої молоді розроблено методику «Економічні цінності» (модифікований варіант методики дослідження ціннісних орієнтацій М.Рокича), що розрахована на виявлення пріоритетів цінностей респондента шляхом розподілу останніх на термінальні (переконання в тому, що кінцева ціль індивідуального існування – шлях до даної (термінальної) цілі), за якими визначаються такі субцінності як конкретні та абстрактні, професійної самодіяльності та особистого життя, та інструментальні (переконання, що той чи інший образ дій чи якостей особистості є кращим в будь-якій ситуації), до яких входять субцінності етичні, індивідуалістичні та колективістичні, самоствердження та прийняття інших. Суть методики полягає в ранжуванні цінностей в порядку від найбільш значимих для особистості до найменш значимих, за якими будується профіль цінностей респондента.

В основу розробки методики «Економічні цінності сім'ї» покладено принцип представлення стимульного матеріалу в методиці Рокича «Ціннісні орієнтації».

Обробка результатів:

1. Проставити напроти кожної із **термінальних економічних цінностей**, які проранжовані :

- за № 2, 5, 11, 13, 20 літеру «В» - група цінностей «Приватна **власність**»;

- за № 3, 7, 8, 12, 15 літеру «П» - група цінностей «Безкоштовність **послуг**»;

- за № 1, 4, 14, 18, 19 літеру «С» - група цінностей «Професійна **самореалізація**»;

- за № 6, 9, 10, 16, 17 літеру «З» - група цінностей «**Загальнолюдські** цінності».

2. Проставити напроти кожної із **інструментальних економічних цінностей**, які проранжовані:

- за № 5, 10, 11, 12, 15 літеру «М» - група цінностей «Економічні **можливості сім'ї**»;

- за № 2, 3, 8, 13, 14 літеру «Д» - група цінностей «Економічний **досвід**, освіта»;

- за № 4, 7, 17, 19, 20 літеру «Зц» - група цінностей «**Загальнолюдські** цінності»;

- за № 1, 6, 9, 16, 18 літеру «Пс» - група цінностей «**Професійна** самореалізація».

3. Визначення **рівнів значущості** термінальних та інструментальних **економічних цінностей** здійснюється на основі відношення цінності до «значущих», «серединних» або «незначущих» (на основі підходу Н.Антонової), як для кожної окремої цінності, так і для групи цінностей:

- з 1 по 6 ранг – значущі (ЗН);

- з 7 по 13 ранг – серединні (С);
- з 14 по 20 ранг – незначущі (НЗ).

4. Для визначення середнього рангу групи цінностей необхідно знайти суму рангів цінностей даної групи та розділити її на 5 (кількість цінностей, що входить до кожної групи), див. Формулу:

$$\frac{Ц_1 + \dots + Ц_n}{5}$$

Середній ранг = ... , де Ц – цінність,

Групи термінальних економічних цінностей, групи інструментальних економічних цінностей, представлені в додатку А.

- Досвід зайнятості (питання 19)

З метою обробки даних були використані **методи кростабуляції та факторного аналізу** за допомогою статистичного пакету IBM SPSS Statistics 23.0., критерій t-Ст'юдента для незалежних вибірок. Застосування методу кростабуляції дозволяє визначити статистично важливі відмінності між відповідями респондентів, та групами, до яких їх відносили. До таких груп входили занятість (працює/не працює), стать (чоловіча чи жіноча) та ціннісні орієнтації (термінальні та інструментальні). Метод факторного аналізу дозволяє знизити розмірність відповідей та об'єднати їх у групи-фактори, яким можна буде згодом дати найменування. Метод факторного аналізу був використаний для дослідження способів оперування власності та моральності цих способів за (методика Н.М. Дембицької).

Дослідження відбувалося *в три етапи*:

- 1) Етап теоретичного аналізу матеріалів, присвячених дослідженню економічного самовизначення та його особливостей (з 09.2020 до 11.2020)
- 2) Етап емпіричного дослідження вибірки (з 11.2020 до 03.2021)

3) Етап узагальнення та підбивання підсумків (з 03.2021 до 05.2021).

2.2. Психологічна характеристика вибірки

Вибірка складається зі 104 (51 досліджуваний чоловічої статі та 53 жіночої статі) осіб віком від 18 до 26 років. Такий віковий розподіл охоплює період пізньої юності-ранньої дорослості, тобто студентський вік.

Для студентського віку характерний високий рівень усвідомленої саморегуляції [7;55;68;75], що супроводжує підсилення інтересу до наукової роботи, розвиток та поглиблення професійних інтересів, переоцінка особистісних цінностей, спрямування самовизначення [23;32;34;35]. Вік 17-22 років традиційно вважається періодом нормативної вікової кризи входження до ранньої зрілості, що знаменується початком повної відповідальності за власне життя, свій вибір та рішення. Особистість на даному етапі шукає змогу проявити себе як в професійному середовищі, так і в особистому житті, відбувається розрив емоційного зв'язку з батьківським домом та пошук свого шляху в житті.

Згідно дослідження Е. Кабанченко, для студентського віку найбільш значимою цінністю є досягнення (57% результатів високої значимості) та високого матеріального забезпечення (46%), за якими слідують збереження індивідуальності (33%), саморозвиток (32%) та суспільне життя (30%). З цього можна зробити висновок про бажання проявити себе в становленні членом суспільства, щонайшвидше досягти матеріального благополуччя [30]

Для віку ранньої дорослості характерні якості гетерохронності соціального та особистісного розвитку (гомогенність соціальних задач та гетерогенність за рівнем особистісного розвитку [13;74;77]), готовність до створення інституту сім'ї [46;63;73]

Згідно дослідження Л. Семенової, для віку ранньої дорослості найбільш значимими цінностями виступають: любов ($p < 0.01$), успішна кар'єра ($p < 0.01$), за якими слідує улюблена справа, влада, здоров'я та безтурботне життя

Примечание [N1]: Тут, і вище і нижче зробіть заміни в квадратних скобках з ком на крапки з комами

($p < 0.05$). Спираючись на ці дані, можна зробити висновок щодо збільшення ролі інституту сім'ї в період ранньої дорослості, однак досягнення та матеріальні цінності й надалі залишаються провідними для цього віку [59].

Аналізуючи психологічні характеристики вибірки, важко не помітити, що економічне самовизначення, економічне благополуччя та кар'єра займають більше частину поля орієнтирів особистості в період пізньої юності-ранньої дорослості. Таким чином, дослідження економічного самовизначення перепадає на пік становлення середньостатистичного члена вибірки як суб'єкта економічних відносин.

В результаті обґрунтування методичних основ дослідницької роботи нами розроблено операціональну модель емпіричного дослідження (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Операціональна модель здійснення емпіричного дослідження

№	Досліджувані феномени	Емпіричні індикатори прояву	Метод дослідження
I.	Структурні складові економічного самовизначення студентів		
1.	Когнітивні	смисли, що лежать в основі вибору позиції в стосунках з іншими суб'єктами економіки орієнтованість у часі вибору способів матеріального самозабезпечення	Анкета для дослідження економічного самовизначення молоді (Н.Дембицька, І.Зубіашвілі, О.Лавренко, Т.Мельничук);
2.	Афективні	модальність ставлення до способів матеріального самозабезпечення завершеність вибору	Стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової
3.	Конативні	мотиви вибору способів матеріального самозабезпечення самостійність вибору способів матеріального	Шкала ставлення особистості до дотримання моральних норм (А.Купрейченко) Методика «Способи оперування власністю» Н.Дембицької за методом семантичного диференціалу

		самозабезпечення	
4.	Моральнісні	міра моральності у виборі способів самозабезпечення	Методика «Способи оперування власністю» (Н.Дембицька) за методом семантичного диференціалу

Продовження таблиці 2.1

II. Психологічні чинники економічного самовизначення студентів			
5.	Соціально-демографічні	Стать, вік	Стандартизована програма дослідження економічного самовизначення молоді (Н.Дембицька, І.Зубіашвілі, О.Лавренко, Т.Мельничук)
6.	Особистісні	Досвід зайнятості	
7.		Економічна (майнова) ідентичність	
8.		Ставлення до грошей	Опитувальник «Ставлення особистості до грошей» М.Семенова
9.		Економічні цінності	Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокич) в модифікації Т. Мельничук

Висновки до розділу 2

Організація емпіричного дослідження включала наступне:

1. Обґрунтування методичного забезпечення дослідження, яким передбачалось дослідити

А) когнітивні (сміслові, пізнавальні), афективні, конативні та моральнісні складові економічного самовизначення, для чого обрано наступні методи дослідження:

- Анкета для дослідження економічного самовизначення молоді (Н.Дембицька, І.Зубіашвілі, О.Лавренко, Т.Мельничук);

- Стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості о собистості А. Журавльова, Н. Журавльової;

- Методика «Способи оперування власністю» Н.Дембицької за методом семантичного диференціалу;

- Шкала ставлення особистості до дотримання моральних норм (А.Купрейченко)

Б) психологічні чинники економічного самовизначення студентів:

- Анкета для дослідження економічного самовизначення молоді (Н.Дембицька, І.Зубіашвілі, О.Лавренко, Т.Мельничук),

- Методика дослідження ціннісних орієнтацій (М. Рокич) в модифікації Т. Мельничук

2. Надання психологічної характеристики вибірки досліджуваних.

Вибірку становили 104 (51 досліджуваний чоловічої статі та 53 жіночої статі) особи віком від 18 до 26 років (період пізньої юності-ранньої дорослості), які навчаються у закладах вищої освіти.

З'ясовано, що для досліджуваних студентського віку характерний високий рівень усвідомленої саморегуляції, підсилення інтересу до наукової роботи, розвиток та поглиблення професійних інтересів, переоцінка особистісних цінностей, початком набуття відповідальності за власне життя, свій вибір та рішення. Особистість на даному етапі шукає змогу проявити себе як в професійному середовищі, так і в особистому житті, відбувається розрив емоційного зв'язку з батьківським домом та пошук свого шляху в житті, бажання проявити себе в становленні членом суспільства, щонайшвидше досягти матеріального благополуччя, гетерохронність соціального та особистісного розвитку, готовність до створення інституту сім'ї

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ

3.1. Емпіричне дослідження особливостей економічного самовизначення студентів

В процесі дослідження особливостей економічного самовизначення студентів було вирішено шукати статистичний зв'язок між зайнятістю та економічними цінностями особистості. В анкеті, розробленій Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України, метою якою є визначення рівня розвиненості кожного компонента економічного самовизначення, а саме – когнітивного, афективного, поведінкового та морального.

З метою зниження розмірності даних та виділення основних орієнтирів економічних цінностей був виконаний факторний аналіз для порівняння працюючих та непрацюючих студентів за методикою дослідження способів оперування власністю для з'ясування особливостей поведінкового компоненту економічного самовизначення (Н.М. Дембицька)

В процесі обробки даних за допомогою факторного аналізу у статистичному пакеті IBM SPSS Statistics 23.0 для працюючих студентів, було виокремлено 11 статистично значимих компонентів (таблиця 3.1) з найбільшою часткою дисперсії для факторів 1,2 і 3. Надалі приводиться аналіз відібраних 11 компонент за їх складовими твердженнями, що відображають прийнятні способи оперування власністю.

Таблиця 3.1

**Пояснена сукупна дисперсія факторів в семантичному полі способів
оперування власністю у працюючих студентів**

Компонент	Початкові власні значення			Суми квадратів навантажень витягів			Суми квадратів завантаження обернення		
	Всього	% дисперсії	Сумарний %	Всього	% дисперсії	Суммарний %	Всього	% дисперсії	Сумарний %
1	7,433	19,560	19,560	7,433	19,560	19,560	3,538	9,311	9,311
2	5,525	14,539	34,099	5,525	14,539	34,099	3,484	9,167	18,478
3	3,313	8,718	42,817	3,313	8,718	42,817	2,913	7,667	26,144
4	1,939	5,104	47,920	1,939	5,104	47,920	2,825	7,435	33,580
5	1,710	4,499	52,420	1,710	4,499	52,420	2,645	6,960	40,540
6	1,587	4,177	56,597	1,587	4,177	56,597	2,574	6,773	47,313
7	1,456	3,832	60,429	1,456	3,832	60,429	2,477	6,518	53,831
8	1,261	3,319	63,748	1,261	3,319	63,748	2,143	5,639	59,470
9	1,250	3,291	67,039	1,250	3,291	67,039	2,077	5,465	64,935
10	1,104	2,906	69,945	1,104	2,906	69,945	1,499	3,945	68,879
11	1,054	2,773	72,717	1,054	2,773	72,717	1,458	3,838	72,717

Метод виділення факторів: метод головних компонент.

Для працюючих студентів (таблиця 3.2) можна виділити наступні згруповані фактори, що відображають думку групи:

Таблиця 3.2

**Повернута матриця компонентів у семантичному полі способів оперування
власністю у працюючих студентів**

	Компонент										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ДурнийДаєРозумнийБере	,850										
ЗабезпечуйтеМене	,723										
ЖебрацтвоДобре	,661										
РейдерствоДобре	,597								,459		
ЧастийВідпочинокДобре	,538										
СекондХендЕкономить	,498							,420			
ЗнижкиЕкономлять		,877									
НеТерпимоНепрацюючихВдо ма		,709									
НеВідкладаєСправиНаЗавтра		,649									
БільшеЗнаєшБільшеМаєш		,423									
ЩоЗробишТеПожнеш			,808								
ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПла ч			,565								
КришуванняДобре			,546					- ,467			
ВкартиЗадармаНеГрати			,544								
СекондДаєЗиск			,471								
ПривласненняСилоюДобре	,434		,448								
ВізьмЗаНадприбуток				,921							
МожнаГоворитиНеправду				,921							
ГрошіНаЧорнийДень					,709						
ЖивеНеПоКарману		,528			,655						
ГуртовіЗакупівліДобре		,451			,637						
КазиноРулеткаДобре		,445			,604						
ХтоДбаєТойМає						,797					
ЗайвіГрошіПоверне						,598					
ЗнайЦінуСвоїПраці						,518					
ВелПрибуткиЧесністьНемож лив						,517					
НаСміхТогоХтоШукаєВласни каВалізи						,425					
ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано							,773				
ІдеїНавколоНас							-				
НавітьБолотоМБприбутковим		,505					,645 ,521				
СпадокЖитиВзадоволення								,804			
БудьЯкуРоботуВиконає								,466			
ГоловнеТиснутиНаЛюдину									,794		
ЗагубленаРічМоя									,661		
ЗемляМаєДаватиПрибуток									,453	,433	
КрадіжкаДобре										-	
ЛотереяДобре										,592 ,571	

За першим фактором можна спостерігати утворення наступних основних орієнтирів при оперуванні власністю: «Дурний дає – розумний бере», «Ні сіло ні впало – дай мамо сала», «В жебрацтві в метро і на вулиці не бачить нічого осудного». Сукупність цих факторів вказує на можливість зробити припущення щодо такого профілю особистості, і як безпринципність та гедонізм у пошуці матеріальних благ.

За другим фактором можна виділити наступні орієнтири при оперуванні власністю: «На знижках в магазині виграє багато чого», «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів», «Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає». Згідно з цими факторами можна описати такий профіль особистості як «заощадливий пошановувач праці»

До третього фактору відносяться наступні орієнтири: «Що зробиш – те й пожнеш», «Знайшов – не скач, згубив – не плач», «Вважає, що «опіка» над чужим бізнесом («фришування») зазвичай дає непоганий прибуток», «Якщо грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес». Сукупність вищеписаних поглядів дає змогу припустити наступні якості особистості: схильність до ризикованих способів збагачення та усвідомлення відповідальності за ризик

До четвертого фактору потрапили наступні значення: «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї» і «Говорити не всю правду про те, що продаєш, - корисно для власного гаманця і вигідно». Дані фактори можуть вказувати на наступні якості особистості: макіавелізм та жадання до збагачення. Варто відмітити надзвичайно високу кореляцію обох цих факторів (0,921) за відсутності всіх інших взагалі.

П'ятий фактор увібрав в себе наступні орієнтири при оперуванні власністю: «Відкладає заначку на «чорний день», живучи за правилом: сховай достаток на остаток», «Живе «не по карману»: доки єсть то й шелесть», «Люди зазвичай добре заощаджують, коли заздалегідь здійснюють гуртові закупівлі» і «Виграш в казино – гра долі. Але й одноразова гра в рулетку може забезпечити гравця на все життя». Аналізуючи суперечливі позиції, наявні у факторі, можна стверджувати, що опитувані з цієї групи могли піддатися впливу механізмів

захисту, або вони не мають чіткої економічної позиції, або вона знаходиться на початковому рівні і тому їхня економічна свідомість є суперечливою.

За шостим фактором можна виділити наступні особистісні орієнтири: «Людина живе за принципом: хто дбає, той і має», «Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші», «Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота». Такі особистісні диспозиції щодо способів оперування власністю можуть вказувати на наполегливість та почуття справедливості в сфері економічного самовизначення.

До сьомого фактору відносяться такі твердження-орієнтири, як: «Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів», «Навіть болото може давати прибуток, якщо його власник знайшов йому правильне використання», а також зворотній зв'язок із твердженням «Ідеї, з яких можна мати вигоду, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати і втілювати в життя». Із сукупності цих тверджень можна визначити такий ймовірний підхід до оперування власністю – «самостійний втілювач перевірених методів доходу».

Восьмий фактор містить в собі наступне твердження: «І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення». Це дозволяє виділити таку провідну рису при оперуванні власністю як гедонізм.

Для дев'ятого фактору статистична значимість була знайдена для наступних тверджень: «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно», «Річ, загублена кимось, автоматично становиться твоєю». Із вищезазначених тверджень можна припустити, що для особистостей, що відносяться до даного фактору, характерне агресивне привласнення та психологічний тиск для досягнення власного економічного благополуччя.

Десятий фактор увібрав до себе наступний ряд тверджень: «В лотерею грати – гроші наживати», «На місці власника земельної ділянки уже сьогодні здав би їх в оренду. Земля має приносити прибуток», та негативну кореляцію з твердженням «Аби влаштувати забезпечене життя своєї людини, не гріх взяти й те, що погано лежить». Сукупність цих характеристик може вказувати на

наступні риси особистості, такі як бажання здобути прибуток чесними, проте ризиковими способами. Варто відмітити відносно низьку статистичну значимість цього фактору (0,433, 0,571 та -0,592 відповідно)

Одинадцятому фактору властиве лише твердження «Праця людину годує», що може вказувати на віру в можливість досягти економічного самовизначення власною трудовою діяльністю.

В процесі обробки даних за допомогою факторного аналізу у статистичному пакеті IBM SPSS Statistics 23.0 для працюючих студентів, було виведено 9 статистично значимих компонентів (таблиця 3.3) з найбільшою часткою дисперсії для факторів 1,2 і 3. Надалі приводиться аналіз відібраних 11

Таблиця 3.3

Пояснена сукупна дисперсія

Компоне нт	Початкові власні значення			Суми квадратів навантажень витягів			Суми квадратів завантаження обернення		
	Всьог о	% дисперс ії	Сумарни й %	Всьог о	% дисперс ії	Сумарни й %	Всьог о	% дисперс ії	Сумарни й %
1	14,22	37,421	37,421	14,22	37,421	37,421	6,502	17,111	17,111
2	5,746	15,122	52,544	5,746	15,122	52,544	5,991	15,765	32,875
3	4,194	11,038	63,581	4,194	11,038	63,581	5,962	15,688	48,564
4	2,677	7,045	70,626	2,677	7,045	70,626	4,689	12,340	60,904
5	2,208	5,812	76,438	2,208	5,812	76,438	3,479	9,155	70,059
6	1,768	4,652	81,090	1,768	4,652	81,090	2,367	6,228	76,287
7	1,427	3,754	84,844	1,427	3,754	84,844	2,116	5,569	81,855
8	1,041	2,741	87,585	1,041	2,741	87,585	1,967	5,177	87,032
9	1,019	2,681	90,266	1,019	2,681	90,266	1,229	3,234	90,266

компонент за їх складовими твердженнями, що відображають прийнятні способи оперування власністю.

Для непрацюючих студентів (таблиця 3.4) характерні наступні фактори:

Перший фактор вказує на зв'язки наступних орієнтирів при оперуванні власністю: «Знайшов – не скач, згубив – не плач», «Якщо й грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес», «Він такий, що й з вареної крашанки курча висидить», «Відкладає заначку «на чорний день», живучи за правилом: сховай достаток на остаток», «Переконаний, що на речах з секонд-хенду за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів».

Таблиця 3.4

Повернута матриця компонентів, непрацюючі студенти

	Компонент								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач	,831								
ВкартиЗадармаНеГрати	,804								
БудьЯкуРоботуВиконає	,781								
ГрошіНаЧорнийДень	,753			,432					
СекондХендЕкономить	,716	,499							
НеВідкладаєСправиНаЗавтра	,649					,444			
ІдеїНавколоНас	,611	,448							
ЗайвіГрошіПоверне	,569								,470
ЖебрацтвоДобре		,925							
ЗабезпечуйтеМене		,918							
ПривласненняСилоюДобре		,909							
ДурнийДасРозумнийБере		,840							
КришуванняДобре	,488	,668							
СпадокЖитиВзадоволення	,538	,578					,420		
КрадіжкаДобре		,515				,460			
ВелПрибуткиІчесністьНеможлив			,897						
НавітьБолотоМБприбутковим			,865						
ХтоДбаєТойМає			,813						
ЗнайЦінуСвоєїПраці			,799						
ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано			,730				,415		
ГуртовіЗакупівліДобре			,676		,551				
ЖивеНеПоКарману			,610					,473	
КазиноРулеткаДобре			,573				,446		
ЗнижкиЕкономлять	,407		,530						
СекондДасЗиск	,438			,820					
НеГерпимоНепрацюючихВдома				,792					
ПрацяГодує				,765					
РейдерствоДобре				,690					-421
ЩоЗробишТеПожнеш				,676					
ЗемляМаєДаватиПрибуток				,570					-484
НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи				,507	,424	,467			
ВізьмЗаНадприбуток					,862				
МожнаГоворитиНеправду					,862				
ЛотереяДобре	,416				,469				
ЧастийВідпочинокДобре						,731			
ГоловнеТиснутиНаЛюдину			,403			,660			
ЗагубленаРічМоя			,460				,802		
БільшеЗнаєшБільшеМаєш								,852	

Метод виділення факторів: метод головних компонент.
Метод обертання: варимакс з нормалізацією Кайзера.^a
a. Обертання зійшлося за 17 ітерацій.

Така велика кількість помітно статистично-значимих тверджень гіпотетично може вказувати на наступні особистісні характеристики частини вибірки, що входить до даного фактору: заощадливість та висока зацікавленість у власному збагаченні, а також помірність на шляху до нього.

За другим фактором було знайдено наступні статистично значущі твердження-індикатори: «У жебрацтві в метро і на вулицях не бачить нічого осудного», «Ні сіло ні впало – дай, мамо, сала», «Є маса аргументів на користь привласнення чогось силою. Іноді це єдино правильний спосіб заробити», «Живе за принципом: дурний дає, а розумний бере». З даних тверджень можна зробити гіпотетичний образ людини, що є приналежною до даного фактору – агресивно-привласнююче, безпринципне ставлення до засобів особистого збагачення.

Третій фактор увібрав в себе наступні твердження щодо оперування власністю: «Великі прибутки і чесний бізнес – речі несумісні», «Навіть болото може давати прибуток, якщо його власник знайшов йому правильне використання», «Людина живе за принципом: хто дбає, той і має», «Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота», «Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів». З вищеписаних тверджень-індикаторів можна побудувати гіпотетичний портрет особистості, який відноситься до даного фактору: завзятий працівник середнього класу

До четвертого фактору відносяться наступні статистично-значимі твердження щодо оперування власністю: «Переконаний, що одягаючись з секонд-хенду, можна добряче економити, а й мати гарний зиск: за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів», «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів», «Праця людину годує». Портрет особистості, що відноситься до даного фактору гіпотетично може бути наступним – заощадливий пошанувач праці.

П'ятий фактор відображає наступні статистично-значимі значення: «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї», «Говорити не всю правду про те, що продаєш – корисно для власного гаманця та вигідно». Такі твердження можуть вказувати на наступні якості людей, що відносяться до цього фактору – схильність до махінацій в прагненні досягнення матеріальних благ.

Шостий фактор включив у себе наступні твердження-індикатори при оперуванні власністю: «Добра то річ – попоїв, та й на піч», «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно». Ці значення вказують на такі потенційні характеристики особистості як намагання отримати матеріальні блага не за рахунок власної праці, а за рахунок психологічного тиску та маніпуляції оточенням.

Сьомий фактор включив в себе лише одне значення – «Річ, загублена кимось, автоматично стає твоєю». І хоча інших статистично значимих тверджень-індикаторів в даному факторі немає, варто відмітити, що дане значення не включене в інші фактори, окрім цього, що дозволяє визначити окрему групу особистостей, що потенційно схильні до пасивного привласнення не належних їм речей.

Восьмий фактор також увібрав в себе виключно одне статистично-значиме твердження «Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш». За аналогією із сьомим фактором, незважаючи на лише одне-єдине значення, це значення є включеним виключно у цей фактор, що дозволяє визначити окрему групу особистостей, що вважають знання та навички основним способом матеріального збагачення.

Дев'ятий фактор містить в собі лише значення, статистична значущість яких далека від помітної, тож до включення його в загальну модель способів оперування власністю на основі факторного аналізу здійснено не буде.

Наступним питанням, на яке планується знайти відповідь в дослідженні – за якими пунктами опитувальника групи працюючих та непрацюючих респондентів відрізняються? Відповідь на це питання було знайдено за

допомогою методу перехресної табуляції, за допомогою якого були виявлені статистично значимі відмінності за наступними твердженнями-індикаторами відношення до способів оперування власністю (див. Додаток Б, табл.3.5).

Таблиця 3.5

Кореляційні зв'язки поведінкового компоненту економічного самовизначення з досвідом зайнятості

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Занятість x І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення	0,288	0,046
Занятість x Ідеї, з яких можна мати вигоди, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати та втілювати в життя	-0,29	0,044

Згідно з результатами перехресної табуляції, можна спостерігати, що порогова статистична відмінність ($p < 0.05$), була досягнута за наступними твердженнями-індикаторами:

- Занятість X «І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення» ($p = 0,046$)
- Занятість X «Ідеї, з яких можна мати вигоду, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати і втілювати в життя» ($p = 0,044$)

Аналізуючи статистичні зв'язки між даними твердженнями за допомогою коефіцієнта кореляції Спірмена, можна прийти до висновку про слабкий прямий зв'язок між занятістю та можливістю витратити гроші, що не були зароблені індивідом, для власного задоволення та слабкий зворотній зв'язок між занятістю та бажанням реалізації нових ідей. З цього можна зробити висновок, що працюючі студенти є дещо більш схильними для використання

«чужих» грошей для власного благополуччя, ніж зароблених власними зусиллями. В той же час, працюючі студенти є дещо більш ригідними в плані креативу, тоді як непрацюючі можуть мати більшу впевненість у значущості їхніх ідей для економічного самозабезпечення.

За допомогою аналізу результатів методики дослідження способів оперування власністю (Н.М. Дембицька), яка націлена на співвідношення поведінкового та морального компоненту в особистісних орієнтирах респондентів. З цього випливає, що кожне твердження-індикатор опитувальника відноситься до поведінкового компоненту, однак також несе в собі позитивне чи негативне моральне забарвлення. Таким чином, всі твердження можна поділити на моральні та аморальні (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Моральнісний зміст конативного компоненту економічного самовизначення студентів

Моральні твердження	Аморальні твердження
Праця людину годує	Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї
Люди зазвичай добре заощаджують, коли заздалегідь здійснюють гуртові закупівлі	Говорити не всю правду про те, що продаєш, - корисно для власного гаманця і вигідно
Навіть болото може давати прибуток, якщо його власник знайшов йому правильне використання	В лотерею грати – гроші наживати
Ідеї, з яких можна мати вигоду, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати і втілювати в життя.	Великі прибутки і чесний бізнес – речі несумісні.
Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота	І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення
Людина живе за принципом: хто дбає, той і має	Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно
Переконаний, що, одягаючись з секонд-хенду, можна добряче економити, а й мати гарний зиск: за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів	Виграш в казино – гра долі. Але й одноразова гра в рулетку може забезпечити гравця на все життя

Аби влаштувати забезпечене життя своєї родини, не гріх взяти й те, що погано лежить	Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів
Він такий, що й з вареної крашанки курча висидить	Вважає, що опіка над чийось бізнесом (“кришування”) зазвичай дає непоганий прибуток
Відкладає заначку “на чорний день”, живучи за правилом: сховай достаток на остаток	Якщо й грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес
Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш	Живе “не по карману”: доки єсть, то й шелесть
Знайшов – не скач, згубив – не плач	Смішно шукати власника валізи, випадково залишеної в маршрутці.
Що заробиш, те й пожнеш	У жебрацтві в метро і на вулицях не бачить нічого осудного
На місці власника земельної ділянки уже сьогодні здав би їх у оренду. Земля має приносити прибуток	Рейдерство має стати популярним способом забезпечення безбідного існування
Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші	Живе за принципом: дурний дає, а розумний бере
Переконаний, що на речах з секонд-хенду за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів	Річ, загублена кимось, автоматично стає твоєю
На скидках в магазинах виграє багато чого	Є маса аргументів на користь привласнення чогось силою. Іноді це єдино правильний спосіб заробити
Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає	Ні сіло, ні впало, - дай, мамо, сала
Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів	Добра то річ – попоїв, та й на піч

Підавши аналізу поведінковий компонент економічного самовизначення, звернемо увагу на інші його елементи, а саме – когнітивний та афективний. До **когнітивного компоненту економічного самовизначення** можна віднести питання орієнтованості вибору у часі (питання 5 – «На вашу думку, сьогоднішні молоді люди більш оптимістично сприймають рівень свого матеріального забезпечення, яким він ...»; питання 6 – «Якою мірою Ви вже визначились зі способами матеріально себе забезпечувати»), уявлення про

теперішні і майбутні джерела прибутку (питання 7 – «Основними джерелами доходу для вас в даний час є: ...»; питання 8 – «Якими ви бачите реальні джерела забезпечення в майбутньому бажаного для себе рівня матеріального благополуччя?»).

Для визначення орієнтованості в часі використаний метод кростабуляції (див. Додаток В). Для обробки уявлень про теперішні та майбутні джерела прибутку через множинні (необхідно вибрати 3 варіанти) відповіді досліджуваних використаний метод відсоткового підрахунку використання того чи іншого варіанта відповіді серед вибірки (табл.3.7-9).

Таблиця 3.7

Кореляція когнітивного компоненту економічного самовизначення студентів з наявністю досвіду зайнятості

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Занятість & Оптимізм свого забезпечення в часі	-0,47	0,633
Занятість & Визначеність зі способами самозабезпечення	0,110	0,267

Таблиця 3.8

Порівняння уявлень про теперішні джерела прибутку

№ твердження	Частота вибору для працюючих	Частота вибору для непрацюючих
1	70%	6%
2	36%	39%
3	1%	0%
4	2%	0%
5	1%	6%
6	13%	0%
7	3%	17%
8	57%	50%
9	15%	6%
10	23%	50%

Таблиця 3.9

Порівняння уявлень про майбутні джерела прибутку

№	Частота вибору для	Частота вибору для
---	--------------------	--------------------

Твердження	працюючих	непрацюючих
1	70%	72%
2	0%	11%
3	14%	28%
4	20%	22%
5	26%	17%
6	66%	61%
7	3%	6%
8	3%	17%
9	22%	6%
10	9%	22%

З даних обробки та порівняння працюючих та непрацюючих студентів за критерієм орієнтованості в часі та смислу вибору, які відносяться до когнітивного компоненту економічного самовизначення, можна стверджувати, що за цим елементом групи респондентів є гомогенними.

За результатами обробки даних стосовно порівняння уявлень працюючих та непрацюючих студентів про теперішні та майбутні джерела прибутку, можна побачити, що для працюючих респондентів власне їхня робота є основним джерелом прибутку (70% - твердження 1: «заробітна плата на найманій посаді»), до якого наближається лише допомога інших людей (57% - твердження 8: «допомога інших людей (родичів, знайомих»)). Для непрацюючих людей основними джерелами доходів виступають тимчасові підробітки (50% - твердження 10: «Тимчасові підробітки») та допомога інших людей. І для працюючих і для непрацюючих студентів навчальна стипендія відіграє другорядну роль у здобуванні матеріальних благ (36% та 39% відповідно – твердження 2: «Стипендія»).

Порівняльний аналіз уявлень про майбутні джерела прибутку вказує, що для працюючих студентів характерний прогноз продовження своєї трудової діяльності для здобуття матеріального благополуччя в майбутньому (70%). Окрім продовження трудової діяльності працюючим студентам характерний прогноз отримання доходів від власної підприємницької діяльності (66% - питання 6: «Доходи від власного бізнесу»). Для непрацюючих студентів, що

цікаво, характерні точно такі ж прогнози стосовно майбутнього здобуття матеріальних благ – праця на найманій посаді (72%) та доходи від власної підприємницької діяльності (61%).

З метою аналізу **афективного компоненту економічного самовизначення** за допомогою методу кростабуляції виконаний аналіз питань, які визначають оціночне ставлення респондентів до свого матеріального добробуту, а також рівень задоволеності ним (див. Додаток Д, табл.3.10):

Таблиця 3.10

Кореляція афективного компоненту економічного самовизначення студентів з досвідом зайнятості

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значущості
Занятість X Оцінка добробуту	-0,931	0,009
Занятість X Ставлення до добробуту	-0,949	0,006

Внаслідок аналізу даних афективного компоненту економічного самовизначення, можна прийти до висновку щодо наявності статистично-значимих зв'язків між занятістю та позитивним ставленням до власного економічного благополуччя у студентів. Це означає, що чим більш обізнаним у способах матеріального самозабезпечення є студент, тим більш реалістичною, отже і менш позитивною є оцінка власного матеріального добробуту.

Для кожного питання опитувальника цінностей Рокича (модифікація Т. Мельничук) присвоєна частота поміщення його на перше, тобто найважливіше в групі інструментальних та термінальних цінностей окремо для працюючих та непрацюючих респондентів (табл.3.11-12).

Для працюючих студентів найважливішими термінальними цінностями виступають цінності 1 і 9 («Активне діяльнісне життя» і «Здоров'я, спорт» відповідно) з відсотками вибору даних цінностей як головних у 16% та 12% відповідно. З цього випливає, що кінцевою ціллю свого існування в економічному просторі працюючі суб'єкти вважають активність, здоров'я і рух.

Таблиця 3.11

**Частота присудження найбільш рейтингового першого місця
термінальним економічним цінностям, працюючі студенти:**

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	16	6	3	11	6	16	8
2	5	7	3	12	6	17	2
3	6	8	3	13	5	18	3
4	8	9	12	14	7	19	2
5	6	10	8	15	3	20	5

Примітки: 1 – Активне діяльнісне життя; 2 – Приватна власність на землю; 3 – Безкоштовне медичне обслуговування; 4 – Цікава робота; 5 – Банківські депозити, облігації; 6 – Матеріально забезпечене життя; 7 – Вища освіта; 8 – Система безкоштовної загальної освіти; 9 – Здоров'я, спорт; 10 – Свобода вибору діяльності; 11 – Цінні папери, акції; 12 – Безкоштовна юридична допомога; 13 – Приватна власність на житло; 14 – Впевненість; 15 – Пільги та допомоги; 16 – Стабільність; 17 – Соціальний статус у суспільстві; 18 – Творчість, розвиток; 19 – Державна підтримка малого бізнесу; 20 – Приватна власність на майно

Таблиця 3.12

**Частота присудження найбільш рейтингового першого місця
інструментальним економічним цінностям, працюючі студенти:**

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	20	6	6	11	3	16	6
2	9	7	6	12	5	17	2
3	3	8	6	13	3	18	6
4	8	9	7	14	7	19	6
5	3	10	5	15	5	20	14

Примітки: 1 – Самостійність рішень; 2 – Підприємницька активність; 3 – Економічний досвід близьких; 4 – Щорічна відпустка; 5 – Фінансова підтримка сім'ї; 6 – Ефективність у справах; 7 – Орієнтація на успіх; 8 – Економічне мислення; 9 – Виконавство (творче виконання чого-небудь); 10 – Достойна заробітна плата; 11 – Дохід від здачі в аренду нерухомості; 12 – Незалежність; 13 – Економічне виховання; 14 – Страхування ризиків; 15 – Дивіденти; 16 – Відповідальність; 17 – Прагнення до задоволення потреб; 18 – Самоконтроль; 19 – Оздоровлення; 20 – Освіченість

Головними інструментальними ж цінностями, що цікаво, у працюючих студентів також виступають питання 1 і 20 («Самостійність рішень» і «Освіченість» відповідно) з відсотками вибору даних цінностей як головних у 20% та 14% відповідно. Це вказує, що образ дій, спрямованих на самостійність та саморозвиток є ключовим в економічному просторі працюючих респондентів.

Зв'язок ціннісних економічних орієнтацій непрацюючих студентів з досвідом їх зайнятості показано в табл. 3.13-14.

Таблиця 3.13

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця термінальним економічним цінностям, непрацюючі студенти:

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	11	6	22	11	0	16	17
2	6	7	6	12	6	17	6
3	6	8	6	13	6	18	17
4	17	9	17	14	6	19	0
5	6	10	0	15	0	20	6

Таблиця 3.14

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця інструментальним економічним цінностям, непрацюючі студенти

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	22	6	6	11	0	16	6
2	6	7	17	12	6	17	22
3	0	8	6	13	6	18	0
4	6	9	0	14	0	19	11
5	6	10	6	15	11	20	22

Для непрацюючих студентів важливі термінальні цінності є розрізненими, найважливішими термінальними цінностями є питання 4,6,9,16,18 («Цікава робота», «Матеріально забезпечене життя», «Здоров'я, спорт», «Стабільність», «Творчість, розвиток»). Згідно даних можна побудувати систему цінностей непрацюючих студентів, це ціллю економічного існування будуть впевненість та стабільність, а також залучене, активне життя. Інструментальні цінності непрацюючих студентів акцентовані на питаннях 1,7,17,20 («Самостійність рішень», «Орієнтація на успіх», «Прагнення до задоволення потреб», «Освіченість»). З цього випливає, що непрацюючі студенти прагнуть здобути освіту, фінансову самостійність, успішне життя задля задоволення власних нереалізованих потреб.

3.2. Психологічні чинники економічного самовизначення студентів

Проаналізуємо психологічні чинники економічного самовизначення студентів. Для аналізу поведінкового компоненту економічного самовизначення був використаний метод кростабуляції, за яким були виявлені наступні взаємозв'язки (див. Додаток Е, табл.3.15):

Таблиця 3.15

Взаємозв'язок особливостей поведінкового компоненту економічного самовизначення зі статтю

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Стать & Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї	-0,210	0,032
Стать & Говорити не всю правду про те, що продаєш, - корисно для власного гаманця і вигідно	-0,297	0,045
Стать & Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно	-0,281	0,005
Стать & Людина живе за принципом: хто дбає той і має	0,298	0,043
Стать & Аби влаштувати забезпечене життя своєї родини, не гріх взяти й те, що погано лежить	-0,283	0,004

Стать & Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш	-0,218	0,026
Стать & Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші	0,272	0,040
Стать X Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає	0,241	0,014
Стать X Добра то річ – попоїв, та й на піч	-0,250	0,011

На відміну від зайнятості, стать респондента має велику кількість статистично-значимих взаємозв'язків з твердженнями-індикаторами способів оперування власністю.

Між статтю та твердженням «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї» була знайдена статистична значущість ($p=0.032$). Так, з цим твердженням респонденти чоловічої статі (коефіцієнт Спірмена $-0,210$) погоджуються частіше. Відповідно до класифікації тверджень за моральністю, такий спосіб матеріального забезпечення є аморальним.

Стать і твердження «Говорити не всю правду про те, що продаєш – корисно для власного гаманця і вигідно» показали статистичну значущість ($p=0.045$), згідно з яким ствердна відповідь на це твердження частіше зустрічається серед чоловіків (коефіцієнт Спірмена $-0,297$). За моральністю цей спосіб матеріального забезпечення є аморальним.

Взаємозв'язок між статтю та твердженням «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно» виявив значимий ($p=0.005$) розподіл відповідей між статями, де з таким твердженням найчастіше погоджувалися респонденти чоловічої статі (коефіцієнт Спірмена $-0,281$). Даний спосіб оперування власністю вважається аморальним.

Взаємозв'язок між статтю та твердженням «Людина живе за принципом: хто дбає той і має» виявив статистичну значущість ($p=0,043$). Дане твердження частіше ствердно обирається респондентами жіночої статі (коефіцієнт Спірмена $0,298$). Такий спосіб оперування власністю є цілком моральним.

Стать і твердження-індикатор «Аби влаштувати забезпечене життя своєї родини, не гріх взяти й те, що погано лежить» має статистично значимий ($p=0,004$) зв'язок. З даним твердженням частіше погоджувалися респонденти чоловічої статі (коефіцієнт Спірмена $-0,283$). Такий спосіб матеріального забезпечення є аморальним.

Між статтю респондентів та твердженням «Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш» знайдений статистично значимий зв'язок ($p=0,026$). Дане твердження ствердно обирається представниками чоловічої статі частіше (коефіцієнт Спірмена $-0,218$). Цей спосіб оперування власністю вважається моральним.

Стать і твердження «Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші» показали статистичну значущість ($p=0,040$). Частіше погоджувалися з даним твердженням представники жіночої статі (коефіцієнт Спірмена $0,272$). Такий спосіб оперування власністю відноситься до моральних.

Взаємозв'язок між статтю і твердженням «Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає» виявив значимий ($p=0,014$) розподіл між статями. Такий спосіб оперування власністю є дещо більш властивий для респондентів жіночої статі (коефіцієнт Спірмена $0,241$). Дане твердження-індикатор оперування власності вважається моральним.

Між статтю і твердженням «Добра то річ – попоїв та й на піч» прослідковується статистично значимий зв'язок ($p=0,011$). З цим твердженням частіше погоджувалися респонденти чоловічої статі (коефіцієнт Спірмена $-0,250$). Це твердження за дихотомією моральності відноситься до аморальних способів економічної поведінки.

Підавши аналізу поведінковий та моральний компоненти самовизначення у співвідношенні зі статтю, варто звернутися до когнітивного та афективного компонентів. За аналогією з дослідження впливу зайнятості на когнітивний компонент економічного самовизначення, до можна віднести питання орієнтованості вибору у часі (питання 5 – «На вашу думку, сьогоднішні молоді люди більш оптимістично сприймають рівень свого

матеріального забезпечення, яким він ...»; питання 6 – «Якою мірою Ви вже визначились зі способами матеріально себе забезпечувати»), уявлення про теперішні і майбутні джерела прибутку (питання 7 – «Основними джерелами доходу для вас в даний час є: ...»; питання 8 – «Якими ви бачите реальні джерела забезпечення в майбутньому бажаного для себе рівня матеріального благополуччя?»). Для визначення орієнтованості в часі використаний метод кростабуляції (див. Додаток Ж, табл.3.16).

Таблиця 3.16

Зв'язок когнітивного компоненту (орієнтованість у часі) економічного самовизначення студентів зі статтю

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значущості
Стать & Оптимізм свого самозабезпечення в часі	-0,32	0,045
Стать & Визначеність зі способами самозабезпечення	-0,221	0,024

При оцінці когнітивного компоненту самовизначення можна побачити, що за оптимізмом стосовно матеріального благополуччя групи чоловіків та жінок є гомогенними, однак за визначеністю зі способами самозабезпечення можна побачити статистичну значимість, за якою визначеність є більш властивою для респондентів чоловічої статі.

Відповідно, для обробки уявлень про теперішні та майбутні джерела прибутку використаний метод відсоткового підрахунку використання того чи іншого варіанта відповіді серед вибірки (табл.3.17):

Таблиця 3.17

Вибір джерел прибутку в теперешньому часі залежно від статі

№ Твердження	Частота вибору серед жінок	Частота вибору серед чоловіків
1	61%	60%
2	41%	27%
3	0%	0%
4	0%	4%
5	4%	0%
6	8%	16%

7	14%	2%
8	59%	49%
9	8%	16%
10	33%	24%

Примітка: 1 – Заробітна плата на найманій посаді; 2 – Стипендія; 3 – Дивіденти з цінних паперів (акцій, облігацій); 4 – відсотки з грошових внесків на депозитних рахунках; 5 – Здавання житла в оренду; 6 – Доходи від власного бізнесу; 7 – Соціальна допомога; 8 – Допомога інших людей (родичів, знайомих); 9 – Приватна практика; 10 – Тимчасові підробітки

Таблиця 3.18

Визначення майбутніх джерел прибутку залежно від статі

№ твердження	Частота вибору серед жінок	Частота вибору серед чоловіків
1	92%	61%
2	6%	0%
3	12%	24%
4	22%	16%
5	14%	33%
6	63%	71%
7	2%	0%
8	8%	2%
9	17%	31%
10	15%	8%

Примітка: 1 – Заробітна плата на найманій посаді; 2 – Стипендія; 3 – Дивіденти з цінних паперів (акцій, облігацій); 4 – відсотки з грошових внесків на депозитних рахунках; 5 – Здавання житла в оренду; 6 – Доходи від власного бізнесу; 7 – Соціальна допомога; 8 – Допомога інших людей (родичів, знайомих); 9 – Приватна практика; 10 – Тимчасові підробітки

За порівняльним аналізом чоловіків та жінок стосовно уявлень про теперішні та майбутні джерела прибутку, можна побачити наступне: для чоловічої статі теперішніми джерелами прибутку є власне робота (60% - твердження 1: «заробітна плата на найманій посаді») та допомога інших людей (49% - твердження 8: «допомога інших людей (родичів, знайомих)»). Для представниць жіночої статі основними способами нагального самозабезпечення виступають заробітна плата (61%), допомога інших людей (59%) та навчальна стипендія (41% - твердження 2: «Стипендія»).

Стосовно уявлень про майбутні джерела прибутку чоловіча частина респондентів прагне до заробітку на власному бізнесі (71% - твердження 6: «Доходи від власного бізнесу»), та праці (61%). Жіноча частина в переважній більшості прагне до оплачуваної праці (92%) і власного бізнесу (63%).

З метою аналізу *афективного компоненту економічного самовизначення* за допомогою методу кростабуляції виконаний аналіз питань, які визначають оціночне ставлення респондентів до свого матеріального добробуту, а також рівень задоволеності ним (див. Додаток 3, табл.3.16).

Таблиця 3.19

Зв'язок особливостей афективного компоненту економічного самовизначення зі статтю

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Стать & Оцінка добробуту	0,615	0,050
Стать & Ставлення до добробуту	0,691	0,039

За афективним компонентом самовизначення, а саме за оцінкою власного благополуччя та ставленням до нього, можна впевнено стверджувати, що жінки більшою мірою схильні цінувати добробут і прагнути матеріальної забезпеченості.

Додатково виконано аналіз цінностей респондентів в залежності від їхньої статі. Для кожного питання опитувальника цінностей Рокича (мод Т. Мельничук) присвоєна частота поміщення його на перше, тобто найважливіше в групі інструментальних та термінальних цінностей окремо для респондентів-чоловіків та респонденток-жінок (табл.3.20-23).

Таблиця 3.20

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця термінальним економічним цінностям, чоловіча стать

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	6	6	2	11	8	16	6
2	4	7	4	12	4	17	2
3	4	8	4	13	4	18	4
4	10	9	6	14	8	19	2

5	6	10	10	15	4	20	6
---	---	----	----	----	---	----	---

Таблиця 3.21

**Частота присудження найбільш рейтингового першого місця
інструментальним економічним цінностям, чоловіча стать**

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	22	6	4	11	0	16	4
2	8	7	8	12	2	17	8
3	0	8	4	13	2	18	0
4	10	9	4	14	4	19	6
5	4	10	2	15	4	20	14

Для чоловічої статі характерні термінальні цінності 4, 10 (10% - «Цікава робота», 10% - «Свобода вибору, діяльності»). З цього випливає, що кінцевою ціллю існування в економічній сфері представники чоловічої статі обирають свободу в самореалізації. Чоловіки також надавали перевагу інструментальним цінностям під номерами 1, 4, 20 (22% - «Самостійність рішень», 10% - «Щорічна відпустка», 14% - «Освіченість»). Це може означати, що ключовими для економічної реалізації чоловіка будуть можливість самостійно приймати рішення, достатній час на відновлення сил та інтелектуальний розвиток.

Таблиця 3.22

**Частота присудження найбільш рейтингового першого місця
термінальним економічним цінностям, жіноча стать**

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	25	6	11	11	2	16	13
2	6	7	4	12	8	17	4
3	8	8	4	13	6	18	8
4	9	9	19	14	6	19	2
5	6	10	4	15	2	20	4

Таблиця 3.23

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця інструментальним економічним цінностям, жіноча статъ:

Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%	Цінність	%
1	19	6	8	11	6	16	8
2	9	7	8	12	8	17	4
3	6	8	8	13	6	18	9
4	6	9	8	14	8	19	8
5	4	10	8	15	8	20	17

Для жіночої статі переважними термінальними цінностями виступають цінності 1, 6, 9, 16 (25% - «Активне діяльнісне життя», 11% - «Матеріально забезпечене життя», 19% - «Здоров'я, спорт», 13% - Стабільність») Це вказує на те, що кінцевими смислами економічного самовизначення для представниць жіночої статі виступає можливість жити забезпеченим, активним життям та бути впевненою в завтрашньому дні. Інструментальними цінностями жіночої частини вибірки виступають цінності 1 і 20 (19% - «Самостійність рішень», 17% - «Освіченість») Таким чином, ключовими для економічної реалізації жінки будуть фактори самостійності та саморозвитку.

Після оцінки взаємозв'язку всіх компонентів економічного самовизначення, проведено аналіз взаємозв'язку цих компонентів з майновою ідентифікацією як особистісним чинником досліджуваного феномену.

Для аналізу поведінкового компоненту економічного самовизначення в залежності від майнової ідентичності використаний метод кростабуляції (див. Додаток I, табл.(3.24.).

При аналізі поведінкового компонента економічного самовизначення представників різної майнової ідентичності, було виявлено 2 корелюючі ($p=0,049$ та $p=0,021$ відповідно) тези.

Таблиця 3.24

Кореляція поведінкового компоненту економічного самовизначення студентів з особливостями майнової ідентифікації

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Ідентичність & Не терпимо непрацюючих вдома	-0,262	0,049
Ідентичність & Секонд Економить	-0,253	0,021

Майнова ідентичність показала зворотній зв'язок з твердженнями «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів» та «Переконаний, що на речах з секонд-хенду можна добре економити» (коефіцієнт Спірмена -0,262 та -0,253 відповідно). Це вказує на те, що чим бідніше себе позиціонує респондент, тим більше в нього вимог до своєї родини та тим більше він буде демонструвати поведінкових стратегій, пов'язаних з економією на речах. Аналізуючи моральність даних тверджень, можна визначити, що твердження «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів» є аморальним, отже, для представників нижчого майнового статусу схильність до аморальних способів оперування власністю буде дещо вищою.

Аналізуючи когнітивний компонент економічного самовизначення у представників різної майнової ідентичності із застосуванням методу кростабуляції виявлено наступне (див. Додаток К, табл. 3.25).

Таблиця 3.25

Зв'язок орієнтованості вибору в часі з мацновою ідентичністю

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Ідентичність & Оптимізм свого забезпечення в часі	-0,229	0,031
Ідентичність & Визначеність зі способами самозабезпечення	0,260	0,005

Аналізуючи субкомпонент орієнтованості в часі, можна побачити, що обидва субкомпоненти мають статистичний зв'язок з майновою ідентичністю ($p=0,031$ та $p=0,005$ відповідно). Результати статистичного аналізу показали, що оптимізм свого забезпечення в часі падає пропорційно збільшенню майнового стану (коефіцієнт Спірмена -0,229), а рівень визначеності зі способами забезпечення навпаки зростає (коефіцієнт Спірмена 0,260).

Відповідно, для обробки уявлень про теперішні та майбутні джерела прибутку використаний метод відсоткового підрахунку використання того чи іншого варіанта відповіді серед вибірки, табл 3.26

Таблиця 3.26

Порівняння уявлень про теперішні джерела прибутку у студентів з різним майновим статусом

№ твердження	Частота вибору серед тих, хто ідентифікує себе з бідними	Частота вибору серед тих, хто ідентифікує себе з людьми середнього достатку	Частота вибору серед тих, хто ідентифікує себе з багатими людьми
1	53%	62%	50%
2	29%	33%	40%
3	0%	1%	0%
4	6%	3%	0%
5	0%	1%	10%

6	0%	13%	20%
7	12%	4%	20%
8	59%	58%	30%
9	12%	9%	0%
10	41%	16%	20%

Спираючись на результати порівняльного аналізу вибірки за ознакою майнової ідентичності, можна побудувати наступну модель уявлень про теперішні та майбутні джерела прибутку: для респондентів, які відносять себе за матеріальним положенням до бідних, характерні такі теперішні джерела прибутку як підтримка інших людей (59%), робота (53%), тимчасові підробітки (41% - питання 10: «Тимчасові підробітки»), а також стипендія (29%).

Таблиця 3. 27

Порівняння уявлень про майбутні джерела прибутку у студентів з різною майновою ідентичністю

№ твердження	Частота вибору серед бідних	Частота вибору серед середнього достатку	Частота вибору серед багатих
1	76%	78%	60%
2	0%	3%	20%
3	18%	16%	30%
4	18%	18%	20%
5	18%	24%	20%
6	59%	64%	70%
7	0%	1%	0%
8	6%	3%	10%
9	24%	24%	10%
10	18%	8%	20%

В майбутньому бідні студенти планують забезпечувати себе роботою на посаді (76%) та власним бізнесом (59%).

Представники вибірки, які відносять себе до середнього достатку актуальними джерелами доходу бачать роботу (62%), допомогу родичів (58%) та стипендію (33%). В майбутньому студенти середнього доходу прагнуть отримувати прибуток через роботу на посаді (78%) та власний бізнес (64%).

Респонденти, які оцінюють своє матеріальне положення як забезпечене, в теперішніх джерелах прибутку розміщують роботу (50%), стипендію (40%) та допомогу інших людей (30%). В майбутньому студенти високого доходу бачать такі джерела прибутку як власний бізнес (70%), роботу (60%) та цінні папери (30% - питання 3: «Дивіденти з цінних паперів (акцій, облігацій)»)

Проаналізувавши когнітивний компонент економічного самовизначення респондентів відповідно їхньої майнової ідентичності, було здійснено аналіз афективного компоненту економічного самовизначення методом перехресних таблиць (див. Додаток Л, табл. 3.28).

Таблиця 3.28

Взаємозв'язок складових афективного компоненту економічного самовизначення з типом майнової ідентичності

Корелюючі параметри	Коефіцієнт кореляції Спірмена	Рівень статистичної значимості
Майнова ідентичність & Оцінка добробуту	0,467	0,000
Майнова ідентичність & Ставлення до добробуту	0,382	0,000

Згідно наведених даних афективний компонент економічного самовизначення є статистично точним ($p=0,000$ для обох параметрів) та вказує на вищу оцінку добробуту та вище ставлення до нього для багатших респондентів (коефіцієнт Спірмена 0,467 та 0,382 відповідно)

Під кінець дослідження проведений також порівняльний аналіз цінностей респондентів відповідно до їхньої майнової ідентичності (табл. 3.29-34).

Таблиця 3.29

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця термінальним економічним цінностям, студенти з низьким достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	18	6	6	11	12	16	6
2	0	7	0	12	6	17	0
3	6	8	0	13	6	18	6
4	0	9	6	14	6	19	12
5	12	10	0	15	6	20	6

Для бідних студентів основними термінальними цінностями можна назвати цінності 1,5,11,19 (18% та 12% відповідно). Це цінності «Активне діяльнісне життя», «Банківські депозити, облігації», «Свобода вибору, діяльності» та «Державна підтримка малого бізнесу». Це вказує на те, що кінцевими смислами існування в економічному просторі для таких індивідів є активне життя, свобода, підтримка держави та оперування майном. Цікаво, що цінності банківських операцій за когнітивним компонентом економічного самовизначення належали багатим респондентам.

Таблиця 3.30

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця інструментальним економічним цінностям, студенти з низьким достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	29	6	6	11	18	16	12
2	6	7	12	12	12	17	6
3	6	8	6	13	12	18	6
4	12	9	6	14	12	19	6
5	12	10	6	15	12	20	6

Інструментальними цінностями бідних респондентів виступають цінності 1 і 11 (29% і 18% відповідно). Це цінності «Самостійність рішень» та «Дохід від здачі в аренду нерухомості». Відповідно, бідні студенти інструментами

власного матеріального самозабезпечення вбачають самостійність та пасивний дохід від власності.

Таблиця 3.31

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця термінальним економічним цінностям, студенти з середнім достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	16	6	5	11	3	16	12
2	4	7	4	12	7	17	3
3	7	8	5	13	4	18	7
4	12	9	13	14	7	19	0
5	4	10	7	15	3	20	4

Таблиця 3.32

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця інструментальним економічним цінностям, студенти з середнім достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	20	6	5	11	0	16	4
2	7	7	5	12	3	17	5
3	3	8	5	13	1	18	4
4	8	9	7	14	4	19	7
5	3	10	4	15	5	20	14

Основними термінальними цінностями середньозабезпечених респондентів є цінності 1,9,4,12 (16%, 13%, 12% відповідно), що відповідають твердженням «Активне діяльнісне життя», «Здоров'я, спорт», «Цікава робота», «Безкоштовна юридична допомога». Для студентів середнього достатку цілком існування в матеріальній сфері є можливість вести активне, залучене життя та бути юридично захищеними.

Інструментами досягнення термінальних цінностей студенти середнього класу обирають тези 1 і 20 (20% і 14% відповідно), що відповідають за цінності «Самостійність рішень» і «Освіченість». Відповідно, для досягнення матеріальних благ такі студенти планують спиратися на незалежність та освіту.

Таблиця 3.33

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця термінальним економічним цінностям, студенти з високим достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	10	6	20	11	10	16	0
2	20	7	10	12	0	17	10
3	0	8	0	13	10	18	0
4	10	9	20	14	10	19	0
5	10	10	20	15	0	20	10

Таблиця 3.34

Частота присудження найбільш рейтингового першого місця інструментальним економічним цінностям, студенти з високим достатком:

Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%	Цінності	%
1	10	6	10	11	0	16	10
2	30	7	20	12	10	17	10
3	0	8	10	13	10	18	10
4	0	9	0	14	10	19	10
5	0	10	10	15	0	20	40

Аналізуючи термінальні цінності студентів високого рівня матеріальної забезпеченості, можна визначити, що такими цінностями виступають цінності 2,6,9,10 (20% відповідно). Це цінності «Приватна власність на землю», «Матеріально забезпечене життя», «Здоров'я, спорт», «Свобода вибору діяльності». Таким чином, багаті студенти кінцевою цінність на полі

економічного самовизначення вбачають забезпечене та активне життя, наявність землі та можливість вільного вибору способів самозабезпечення.

Інструментальні цінності, які є важливими для багатих респондентів, мають номери 20,2,7 (40%, 30%, 20% відповідно) та означають наступні цінності: «Освіченість», «Підприємницька діяльність», «Орієнтація на успіх». Відповідно, інструментами досягнення термінальних цілей студенти високого достатку вважають освіту, успішність та підприємництво.

3.3. Порівняльні моделі економічного самовизначення працюючих і непрацюючих студентів

Спираючись на висновки щодо компонентів, чинників і властивостей економічного самовизначення в період пізньої юності – ранньої дорослості, які були зроблені в першому розділі та результатів статистичної обробки даних за допомогою факторного аналізу, користуючись програмним забезпеченням IBM SPSS Statistics 23.0, можна порівняти економічне самовизначення у працюючих і непрацюючих студентів.

Спираючись на результати факторного аналізу, проведеного в пункті 2.2., можна порівняти психологічні портрети та їх складові на предмет моральності, порівнюючи при цьому працюючих та непрацюючих студентів:

Особливості економічного самовизначення працюючих студентів.

Безпринципність та гедонізм у пошуці матеріальних благ, що включає в себе наступні твердження: «Дурний дає – розумний бере», «Ні сіло ні впало – дай мамо сала», «В жебрацтві в метро і на вулиці не бачить нічого осудного». Всі ці твердження відносяться до аморальних та може вказувати на повну аморальність економічної поведінки особистостей, що включені до цього фактору.

Для заощадливих пошанувачів праці, яких об'єднують наступні твердження: «На знижках в магазині виграє багато чого», «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів», «Сьогоднішньої

роботи на завтра не відкладає». Для цих тверджень характерний в основному моральний патерн поведінки при оперуванні власністю

Схильні до ризикованих способів збагачення та відповідальні за ризик особистості, яким характерні твердження «Що зробиш – те й пожнеш», «Знайшов – не скач, згубив – не плач», «Вважає, що «опіка» над чужим бізнесом («фришування») зазвичай дає непоганий прибуток», «Якщо грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес», виражають рівномірну суміш моральних та аморальних установок у фінансовій поведінці.

Маккіавелісти, що жадають збагачення, які увібрали в себе дві характеристики з високою статистичною значимістю: «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї» і «Говорити не всю правду про те, що продаєш, - корисно для власного гаманця і вигідно». Ці твердження вказують на цілковито аморальний тип поведінки при оперуванні фінансами та власністю.

Групі із суперечливою економічною позицією, для якої характерні такі твердження, як: «Відкладає заначку на «чорний день», живучи за правилом: сховай достаток на остаток», «Живе «не по карману»: доки єсть то й шелесть», «Люди зазвичай добре заощаджують, коли заздалегідь здійснюють гуртові закупівлі» і «Виграш в казино – гра долі. Але й одноразова гра в рулетку може забезпечити гравця на все життя», характерний рівномірний розподіл моральних та аморальних установок

Для групи, якій характерні наполегливість та почуття справедливості в сфері економічного самовизначення, характерні наступні твердження: «Людина живе за принципом: хто дбає, той і має», «Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші», «Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота». Ці твердження відносяться до виключно моральних економічних установок

Для людей, що самостійно втілюють перевірені методи доходу, які включають наступні твердження-індикатори «Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів», «Навіть болото може давати прибуток,

якщо його власник знайшов йому правильне використання», а також зворотній зв'язок із твердженням «Ідеї, з яких можна мати вигоду, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати і втілювати в життя» характерні виключно моральні економічні установки

Групі гедоністичних особистостей, яким відповідає лише одне статистично значиме твердження «І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення», яке входить до списку аморальних способів оперування власністю

Особистостям, для яких характерне агресивне привласнення та психологічний тиск і характерні твердження на кшталт «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно», «Річ, загублена кимось, автоматично становиться твоєю», що вказують на суцільно аморальний спосіб досягнення особистісного економічного благополуччя

Для особистостей, яким характерне бажання здобути прибуток чесними, проте ризикованими способами, яким характерні твердження з відносно низькою статистичною значимістю: «В лотерею грати – гроші наживати», «На місці власника земельної ділянки уже сьогодні здав би їх в оренду. Земля має приносити прибуток», та негативну кореляцію з твердженням «Аби влаштувати забезпечене життя своїй людині, не гріх взяти й те, що погано лежить», вказує на здебільшого моральний підхід до оперування власністю

Респондентам, яким характерна віра в можливість досягти економічного самовизначення власною трудовою діяльністю, яких описує статистично навантажене твердження «Праця людину годує». Такі респонденти, відповідно, обирають виключно моральний спосіб досягнення економічного благополуччя.

Особливості економічного самовизначення непрацюючих студентів.

Група заощадливих респондентів, які високо зацікавлені у власному збагаченні та помірні на шляху до нього, містить в собі наступні твердження: «Знайшов – не скач, згубив – не плач», «Якщо й грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес», «Він такий, що й з вареної крашанки курча висидить», «Відкладає заначку «на чорний день», живучи за правилом: сховай достаток на остаток»,

«Переконаний, що на речах з секонд-хенду за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів». Для осіб, що потрапили до данної групи, гіпотетично характерні переважно моральні методи збагачення

За фактором, для якого характерне агресивно-привласнююче, безпринципне ставлення до засобів особистісного збагачення та який складається з тверджень: «У жебрацтві в метро і на вулицях не бачить нічого осудного», «Ні сіло ні впало – дай, мамо, сала», «Є маса аргументів на користь привласнення чогось силою. Іноді це єдино правильний спосіб заробити», «Живе за принципом: дурний дає, а розумний бере». Відповідно, респондентам, що до цього фактору належать, характерне цілковито аморальне ставлення до способів здобуття економічного благополуччя.

Групі завзятих працівників середнього класу, які показали статистичну значимість за твердженнями «Великі прибутки і чесний бізнес – речі несумісні», «Навіть болото може давати прибуток, якщо його власник знайшов йому правильне використання», «Людина живе за принципом: хто дбає, той і має», «Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота», «Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів» та загалом переважно моральні способи досягнення економічного благополуччя.

Заощадливі пошанувачі праці, що зустрічалися і серед працюючих студентів та мають кореляцію з твердженнями на кшталт «Переконаний, що одягаючись з секонд-хенду, можна добряче економити, а й мати гарний зиск: за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів», «Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів», «Праця людину годує» і мають переважно моральні переконання щодо оперування власністю.

Фактор схильності до махінацій в прагненні досягнень матеріальних благ, який складається з тверджень: «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї», «Говорити не всю правду

про те, що продаєш – корисно для власного гаманця та вигідно», відзначається виключно аморальними способами досягнення матеріальних благ.

Особистостям, що намагаються отримати матеріальні блага не за рахунок власної праці, а за рахунок психологічного тиску та маніпуляції оточенням, згідно висновку за статистично значимими твердженнями «Добра то річ – попоїв, та й на піч», «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно», вказують на виключно аморальні способи досягнення економічного благополуччя.

Фактор, за яким відстежується потенційна схильність до пасивного привласнення не належних їм речей, згідно єдиного твердження-індикатора, що входить до нього: «Річ, загублена кимось, автоматично стає твоєю». Це твердження, як і гіпотетична поведінка особистостей, які належать до фактору, є цілковито аморальним.

Останній фактор для непрацюючих студентів, який характеризується впевненістю у знаннях та навичках як основному способі влаштувати економічне благополуччя та відповідним твердженням «Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш», що є цілком моральним.

Аналізуючи моральність та аморальність респондентів, що відносяться до працюючих та не працюючих студентів, можна побачити наступну закономірність: статистична значущість відмінності працюючих та непрацюючих студентів знаходиться поза мінімально необхідною ($p < 0,05$), що вказує на відносну гомогенність групи працюючих та непрацюючих студентів. Спираючись на минулі результати кростабуляції з метою визначення відмінностей у розподілі тверджень-індикаторів способів оперування власністю, можна впевнено стверджувати, що працюючі та непрацюючі студенти в питанні моральності досягнення матеріального блага є схожими.

Аналіз працюючих та непрацюючих студентів за когнітивним компонентом економічного самовизначення показав гомогенність працюючих та непрацюючих респондентів за орієнтованістю в часі. Аналіз уявлень про

теперішні та майбутні джерела прибутку показав більш цікаві результати: працюючі студенти покладаються на своє місце роботи як на основне джерело матеріального забезпечення та планують займатися підприємництвом у майбутньому, а непрацюючі студенти намагаються здобути місце роботи і також займатися підприємництвом: вони мають ідентичні уявлення про майбутні джерела прибутку з працюючими. Сукупний аналіз когнітивного компоненту економічного самовизначення таким чином вказує, що групи працюючих та непрацюючих студентів за ним гомогенні, причому непрацюючі студенти мають ті ж самі орієнтири, що і працюючі.

Внаслідок аналізу даних афективного компоненту економічного самовизначення, можна прийти до висновку щодо відсутності статистично-значимих закономірностей між занятістю та як ставленням до власного економічного благополуччя у респондентів, так і оцінкою його.

Зіставивши профілі економічних цінностей працюючих та непрацюючих студентів, можна прийти до висновку, що працюючим студентам характерні термінальні цінності активної діяльності та здоров'я і руху, тоді як непрацюючим властиві цінності, спрямовані на стабільність, самозабезпечення, залучене, цікаве життя і творчість. Інструментальні цінності непрацюючих студентів спрямовані на самостійність, задоволення потреб, успішність та освіту. Такі студенти прагнуть актуалізувати свої потреби у визнанні, досягти успіхів в діяльності. Працюючим студентам на полі інструментальних цінностей характерні саморозвиток та самостійність, що вказує на наявність необхідної впевненості і бази для самоактуалізації.

Пошук та емпірична обробка даних відбувалася не лише за таким показником, як занятість особистості. Для додаткового аналізу було відібрано таку ознаку респондентів як стать, задля пошуку взаємозв'язку останньої з компонентами економічного самовизначення.

Для пошуку статистично значимого взаємозв'язку між статтю та компонентами економічного самовизначення був використаний метод

кростабуляції. Аналізуючи поведінковий та моральний компоненти економічного самовизначення статистичний зв'язок між статтю та твердженням-індикатором способу оперування власністю був знайдений за наступними твердженнями:

Для чоловічої статі характерна більша вірогідність погодитися з твердженнями «Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї», «Говорити не всю правду про те, що продаєш – корисно для власного гаманця і вигідно», «Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно», «Аби влаштувати забезпечене життя своєї родини, не гріх взяти й те, що погано лежить», «Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш», «Добра то річ – попоїв, та й на піч». Переважна більшість цих тверджень за дихотомією моральності відносяться до аморальних.

Для жіночої статі характерна більша вірогідність погодитися з твердженнями «Людина живе за принципом: хто дбає той і має», «Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші» та «Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає». Ці твердження відповідно дихотомії моральності є моральними.

Таким чином, за результатом дослідження можна стверджувати, що у представників чоловічої статі наявна схильність до аморальних способів збагачення, самозабезпечення та досягнення економічного благополуччя, більша прийнятність таких способів у цілому. Жіночій статі більш характерні моральні способи досягнення економічного благополуччя та неприйняття аморальних.

Дослідження когнітивного компоненту економічного самовизначення вказує на більшу визначеність стосовно способів самозабезпечення у респондентів чоловічої статі. При оцінці теперішніх і майбутніх засобів самозабезпечення групи чоловіків та жінок є загалом гомогенними, однак жінки більше покладаються на академічну стипендію в актуальності та значно

сильніше, ніж чоловіки, вбачають в роботі на певній посаді спосіб отримання матеріальних благ (92% проти 61% відповідно). Таким чином, відносно когнітивного компонента економічного самовизначення, чоловіки краще усвідомлюють смисли вибору, а жінки – уявлення в часі.

За афективним компонентом групи чоловіків та жінок виявилися гомогенними за відсутності статистичної значущості.

Таким чином, аналізуючи зв'язки статі респондента та компоненти економічного самовизначення, можна прийти до висновку, що елемент когнітивного компоненту самовизначення, що виражається у визначеності, є більш розвинений в представників чоловічої статі, натомість елемент уявлення в часі, а також поведінковий та моральний компонент є розвиненішим у представниць жіночої статі.

Аналізуючи співвідношення економічних цінностей чоловіків та жінок, можна прийти до висновку, що чоловіками у вигляді термінальних цінностей обирається свобода та самореалізація, а жінками – активне та забезпечене, стабільне життя. Інструментальними цінностями для досягнення цих цілей чоловіками та жінками однаково виокремлюються самостійність рішень та освіченість, однак чоловікам також важливою є можливість щорічно мати відпустку. Таким чином, можна стверджувати, що представники чоловічої статі в сфері економічного самовизначення прагнуть до свободи, а жіночої – до стабільності та забезпеченості.

Піддавши аналізу стать та зайнятість групи респондентів, було здійснено аналіз взаємозв'язку між економічною ідентичністю респондента та рівнем розвиненості компонентів економічного самовизначення:

Аналіз поведінкового компонента економічного самовизначення показав, що існує невеликий зворотній взаємозв'язок між економічним благополуччям респондентів та терпимістю до непрацюючих родичів вдома (коефіцієнт Спірмена -0,262) і бажанням економити на речах, що були у використанні (коефіцієнт Спірмена -0,253). Таким чином, можна зробити висновок про

більшу економність незабезпечених респондентів та вимогливість до близьких в плані матеріального самозабезпечення. Оскільки твердження «Не терпітиме тривалого гостювання в домі непрацюючих родичів» за дихотомією моральності є аморальним, а твердження «Переконаний, що на речах з секунд-хенду можна добре економити» - моральним, зроблено висновок про відсутність впливу економічного положення респондентів на моральнісний компонент економічного самовизначення.

Аналіз когнітивного компонента економічного самовизначення вказує на те, що оптимізм свого забезпечення в часі падає пропорційно збільшенню майнового стану (коефіцієнт Спірмена $-0,229$), а рівень визначеності зі способами забезпечення навпаки зростає (коефіцієнт Спірмена $0,260$). За уявленнями про теперішні і майбутні джерела прибутку можна зробити висновок, що для бідних студентів забезпечення зі сторони інших людей є більш значимим, ніж робота (59% і 53% відповідно), а для багатих ця підтримка є значно менш важливою, ніж для решти вибірки (30%). Уявлення про майбутні джерела доходу студентів низького та середнього достатку є відносно гомогенними, однак для багатих студентів власний бізнес має більшу вагу, ніж робота на оплачуваній посаді (70% і 60% відповідно), також вони приймають до уваги такі менш традиційні способи заробітку, як дивіденти з цінних паперів (30%).

Аналіз афективного компоненту економічного самовизначення відповідно до майнового статусу респондентів показав максимально точний статистичний зв'язок ($p=0,000$) між економічним станом та оцінкою і відношенням до свого матеріального благополуччя. Таким чином, можна стверджувати, що чим вище позиціонує себе за економічною ідентичністю респондент, тим краще розвинений його афективний компонент економічного самовизначення.

Порівняльний аналіз цінностей студентів низького, середнього та високого достатку показав цікаві результати: бідні студенти серед таких

стандартних цілей як спорт та активне діяльнісне життя серед термінальних цінностей помістили грошові облігації та цінні папери. Причому, в аналізі когнітивного компонента в майбутньому таким способом досягнення матеріального благополуччя розраховують користуватися лише багаті респонденти. Таким чином, можна припустити, що грошові облігації та цінні папери вважаються студентами низького достатку одним з найприбутковіших способів досягнення власного забезпечення, проте користуватися ним вони не планують. Відрізняє бідних студентів також використання інструментальної цінності здачі в аренду нерухомості, якою нехтували інші групи.

Студенти середнього достатку серед економічних цінностей активно шукають безкоштовної юридичної допомоги, тобто захисту. Захищеність власного забезпечення для них одна з термінальних цінностей. Багаті студенти помітно відрізняються від інших двох груп хоча б тим, що цінності активного діяльнісного життя та самостійність рішень з масиву термінальних та інструментальних цінностей відповідно для них не є пріоритетними, хоча для інших двох майнових класів це – універсальні цінності. Натомість, багаті студенти високо оцінюють підприємницьку діяльність (що знов таки корелює з когнітивним компонентом уявлень про майбутні джерела прибутку, де група багатих студентів більше була прихильна до ведення власного бізнесу, аніж до роботи на найманій посаді.

3.4. Програма оптимізації процесу економічного самовизначення студентів

З метою оптимізації процесу здобуття економічного самовизначення особистості в сензитивний період завершення становлення-початку розвитку цього феномену було розроблено спеціальну програму для фасилітації цього розвитку.

Програма-тренінг включає в себе методики розробки та актуалізації кожного з чотирьох основних компонентів самовизначення: когнітивного, афективного, поведінкового та морального. Орієнтовний час проведення тренінгу – 4 зустрічі по 90 хв, що відбуваються протягом тижня.

Для розробки когнітивного компоненту економічного самовизначення слід звернути увагу на імпліцитні установки, які супроводжують когнітивну сферу особистості. Однією з таких установок є установка на досягнення успіху/на уникнення невдач. Для визначення установки учасникам тренінгу пропонується пройти тест Т. Елерса, що складається з двох частин – на досягнення успіху (41 питання) та уникнення невдач (30 питань). Визначення рівня мотивації на досягнення цілей/уникнення невдач дозволить виявити потенційно деструктивні елементи формування економічного самовизначення, що часто виникають у респондентів з високим рівнем установки на уникнення невдач. Згідно досліджень, особи з високим рівнем установки на уникнення невдач рідше йдуть на адекватний ризик, який є важливим для підприємницької діяльності, робочого креативу та інших способів покращення матеріального положення. Ця дихотомія мотивації виникає в суб'єкта в процесі навчання та в контексті трудової діяльності. Ціллю даного етапу тренінгу буде слугувати розробка мотивації досягнення успіху в суб'єктів шляхом позитивного підкріплення в разі успіху та непринизливої підтримки в разі невдачі. Це буде відбуватися у груповій дискусії при обговоренні поставлених цілей та матеріалів тренінгу.

Проте основним джерелом формування адаптивної установки досягнення успіху в тренінгу вважається формування самостійності. Самостійність є основою автономного і незалежного творення суб'єктом свого суб'єктивного та економічного благополуччя, а також входить до складу когнітивного компоненту останнього. Для визначення самооцінки індивіда була обрана шкала самоповаги Розенберга. Тест складається з 10 тверджень, відповідно з якими суб'єкт має висловити ступінь свого погодження за допомогою чотиривимірного семантичного диференціалу. Визначивши рівень самооцінки

досліджуваних, можна буде звернутися до можливої її корекції до адекватного рівня. Тест Розенберга здатен визначити як низьку/високу, так і нестабільну самооцінку, що дозволяє прийняття мір щодо виведення її на плато. Для вирівнення самооцінки був обраний метод ефективної оцінки власних можливостей шляхом ведення щоденника. В щоденнику, який учасники тренінгу будуть вести протягом тижня, на який цей тренінг випадає, будуть вписувати моменти щоденного життя, які викликають в них невпевненість на одній сторінці, а на іншій сторінці – моменти, в яких вони почувають себе впевнено. Перечитуючи та аналізуючи ці моменти в групі, учасник має змогу побудувати цілісну картину своїх сильних та слабких сторін, що допоможе виробити адекватну самооцінку індивіда.

Для розробки афективного компоненту економічного самовизначення особистості учасникам тренінгу пропонується здійснити оцінку свого матеріального благополуччя та відношення до нього за аналогією зі шкалою Лайкерта, представленою у 1 та 2 запитанні анкети. Визначивши оцінку та ставлення до свого матеріального благополуччя групі пропонується провести мозковий штурм на актуальні способи покращення матеріального благополуччя, а також знайти плюси свого теперішнього матеріального стану. За допомогою мозкового штурму планується досягти двох результатів: підштовхнути учасників до нових ідей на економічному полі та вирівняти афективний компонент у разі деструктивної невдоволеності існуючим матеріальним положенням.

З метою розробки поведінкового компоненту економічного самовизначення до тренінгу включений профорієнтаційний тест в 21 питання Е.А. Клімова на визначення схильностей учасника до однієї з наступних груп професійної діяльності: людина-природа, людина-техніка, людина-людина, людина-знакова система, людина-художній образ. Передбачається, що надаючи перевагу тому чи іншому типу занятості, учасник розкриває патерни поведінки, що властиві йому при виконанні роботи. Визначення спрямованості особистості при порівнянні з теперішньою її занятістю (якщо така присутня) допоможе

виявити можливі розбіжності між бажаною та наявною професією, або спрямує особистість у професійному її виборі. При виборі методики на розробку поведінкового компоненту економічного самовизначення до уваги перш за все береться те, що найближчий зв'язок економічне та професійне самовизначення мають саме на поведінковому компоненті особистості – компоненті, що безпосередньо пов'язаний із здобуттям особистістю матеріальних благ та самозабезпечення. Також необхідно визначити поведінкову реакцію учасника на події, які відбуваються з ним у повсякденні. Для визначення цієї реакції застосовано концепцію локусу контролю Дж. Роттера та тесту за його ж авторством. Тест складається з 29 запитань, в процесі обробки відповідей на які визначається локус контролю особистості, що за концепцією автора буває зовнішнім (особистість приписує події, що відбуваються з нею, зовнішнім факторам) та внутрішнім (особистість приписує події, що відбуваються з нею, особистим рішенням та поведінкою). Припускається, що особистість із зовнішнім локусом контролю не відчуває власного контролю над подіями та світом навколо неї. Такі погляди частіше корелюють із песимізмом та підвищеним рівнем стресу, а також знижують особисту ініціативу, у тому числі в досягненні економічного благополуччя. Для посилення внутрішнього локусу контролю особистості необхідно створити в індивіда систему причинно-наслідкових зв'язків між його рішеннями та діями, а також результатами. Для утворення такого зв'язку учасникам пропонується написати список особистостей, за чие життя, благополуччя, щастя вони несуть відповідальність. Згодом на дискусію виноситься питання, чи включили вони до цього списку себе. Посилення відповідальності за свої дії та рішення також можливе шляхом проговорення тверджень, що містять «я відповідальний за..». Формування відповідальності за свої дії та розуміння значимості власної відповідальності допоможе учасникам у формуванні внутрішнього локусу контролю на шляху до економічного самовизначення.

Розробка морального компоненту економічного самовизначення відбувається з урахуванням того, що даний компонент є свого роду віссю, що

пронизує всі інші компоненти та регулює їхній взаємозв'язок, а також визначає характер економічної поведінки, економічного самовизначення та поглядів на економічне благополуччя особистості. Для початку роботи з моральним компонентом самовизначення слід визначити розвиненість цього компоненту в учасників. Для цього використовується підхід Л. Колберга з його рівневою ієрархією моралі. Діагностика рівня розвиненості моралі відбувається за допомогою вирішення дилем Колберга, які вчений спеціально створив з цією метою. Дилеми Колберга являють собою представлення неординарної та складної гіпотетичної ситуації, в якій учасники мають дати відповідь на ряд важливих діагностичних питань. Л. Колберг поділяв розвиненість моралі на три рівні – доконвенційний (орієнтація на уникнення покарання/гедоністична орієнтація), конвенційний (орієнтація на відповідність соціальному оточенню/на правила та закони) та постконвенційний (уявлення про мораль як продукт соціальних домовленостей/універсальні власні етичні принципи). Передбачається, що схильними до аморальних вчинків та способів досягнення економічного благополуччя є індивіди з доконвенційним рівнем (через егоїстичні мотиви в керуванні власними діями) та в меншій ступені постконвенційним (через усвідомлення відносності моралі) рівнем. Напроти, індивіди з конвенційним рівнем розвитку моралі вважаються найбільш моральними з погляду на встановлені норми (через прив'язаність власного почуття моралі до останнього). В процесі оптимізації морального компоненту економічного самовизначення групі пропонується дискусія відносно моралі, морального, та моральності.

Висновки до розділу 3:

В даному розділі здійснено обробку емпіричних даних вибірки та визначення особливостей та закономірностей економічного самовизначення за такими незалежними змінними як досвід зайнятості, стать та цінності, так і моделювання вираженості тих чи інших аспектів економічного самовизначення

та економічних цінностей за цими змінними. Окремо було розроблено програму оптимізації розвитку економічного самовизначення, орієнтовану на учасників віку вибірки.

Внаслідок обробки даних були зроблені наступні висновки:

1. З'ясовано особливості когнітивного компоненту економічного самовизначення студентів:

○ Між когнітивним компонентом та зайнятістю у сфері смислів вибору взаємозв'язків не виявлено, а за аналізом уявлень про теперішні та майбутні джерела забезпечення встановлено, що незайняті студенти прагнуть до цінностей зайнятих студентів.

○ Між когнітивним компонентом та статтю вибірки знайдено наступні закономірності: представники чоловічої статі мають більш розвинені смисли вибору, а представниці жіночої статі краще орієнтуються в часі. Крім того, абсолютна більшість жінок (92%) пов'язують оплачувану роботу на посаді з основним джерелом отримання матеріальних благ

○ Когнітивний компонент та матеріальне положення респондентів корелюють таким чином: покращення матеріального становища прямо впливає на визначеність зі способами самозабезпечення, однак зворотньо впливає на оптимізм свого самозабезпечення в часі: багатші респонденти частіше оцінювали свою забезпеченість до пандемії як вищу. Вибірка низьких та середніх доходів за уявленнями про теперішні та майбутні джерела забезпечення є гомогенною, а от частина вибірки з високими доходами значно менше спирається на допомогу близьких в теперішньому, та розглядає інновативні відносно решти вибірки способи самозабезпечення, як, наприклад, дивіденти з цінних паперів.

2. З'ясовано особливості афективного компоненту економічного самовизначення студентів:

○ Між афективним компонентом та зайнятістю статистично-значимих зв'язків не знайдено: він рівномірно розвинений як в працюючих, так і в непрацюючих респондентів

- Між афективним компонентом і статтю статистично-значимих зв'язків також знайдено не було: і чоловіки, і жінки мають рівномірно розвинений афективний компонент

- Між афективним компонентом та матеріальним положенням респондентів виявлений прямий взаємозв'язок: що більш забезпеченим є студент, то більш добре він оцінює власне матеріальне положення, та помітно краще до нього ставиться. Це вказує на те, що респонденти з високими доходами добре усвідомлюють своє положення та є задоволеними ним

3. З'ясовано особливості поведінкового та моральнісного компонентів економічного самовизначення студентів:

- Аналіз зайятих та незайятих студентів за поведінковим та моральнісним компонентом виявив, що занятість респондента не впливає на моральне забарвлення вибору способів оперування власністю. Різниця в патернах поведінки в економічній сфері також виявлено не було

- Аналіз чоловічої та жіночої статі за поведінковим та моральнісним компонентом виявив невеликий ухил чоловічої статі до аморальних способів збагачення. Цей невеликий, на перший погляд, ухил, однак, проявився у відносно великій кількості тверджень-індикаторів. Чоловіча стать погоджувалася одразу з багатьма способами аморального збагачення. На основі цих даних можна стверджувати, що представники чоловічої статі більш схильні до аморальних способів оперування власністю та їхній поведінковий компонент розвинений слабше

- Аналіз студентів різного рівня економічної забезпеченості показав, що чим нижчим матеріальним достатком володіє респондент, тим критичніше він буде ставитися до непрацюючих членів родини, та тим сильніше він буде економити на предметах, що були у використанні. Тим не менш, моральний компонент економічного самовизначення є відносно гомогенним, а поведінковий – більш розвинений в малозабезпечених респондентів

4. Виокремлено ціннісні орієнтації вибірки:

- Порівняльний аналіз цінностей працюючих та непрацюючих студентів виявив наступне: працюючі студенти прагнуть до цінностей свободи, руху, а досягти цих прагнень вони планують через саморозвиток та самостійність. Непрацюючим студентам важлива стабільність та самозабезпечення, яких вони бажають досягти через самостійність, успішність та освіту.

- Зіставлення цінностей респондентів відповідно до їхньої статі показало такі результати: в сфері термінальних цінностей чоловіча частина вибірки прагне до свободи і можливості проявляти креатив, а жіноча – до стабільності, забезпеченості. Інструменти досягнення цілей в чоловіків та жінок приблизно однакові, однак чоловіки більше цінують можливість брати щорічну відпустку, тобто для них важлива можливість рекреації

- Порівнюючи економічні цінності вибірки та її майнове положення, можна прийти до таких висновків: бідні студенти, окрім стандартних термінальних цінностей у вигляді активного діяльнісного життя та спорту, приділяють увагу також банківським облігаціям. Що цікаво, серед когнітивного компоненту економічного самовизначення в орієнтації на майбутнє такий вибір робили багаті, а не бідні респонденти. З цього можна зробити припущення, що бідні студенти вбачають в даному способі матеріального забезпечення великі прибутки, однак як користуватися ним вони розуміють слабо. Студенти середнього достатку високо цінують безкоштовну юридичну захищеність. Респонденти високого достатку якісно відрізняються від попередніх двох страт: універсальні для бідних та середньо забезпечених цінності на кшталт активного діяльнісного життя та самостійності рішень не знайшли тієї ж популярності серед забезпечених членів вибірки. Натомість, для них важливою є підприємницька діяльність, що прямо співвідноситься з когнітивним компонентом, а саме уявленням про майбутні джерела самозабезпечення, де респонденти високого достатку надавали підприємницькій діяльності найбільшого значення.

ВИСНОВКИ

1. В процесі дослідження економічного самовизначення на теоретичному рівні обґрунтовані підходи до самовизначення, серед яких можна виділити самовизначення як складову мотиваційного компоненту особистості (Deci E. L., Ryan R.M), самовизначення як реалізація задатків та внутрішнього потенціалу (Журавльов А.Л.), самовизначення як психічне новоутворення, необхідне для вирішення проблем, що постають під час дорослішання та власне дорослості (Божович Л.) та самовизначення як орієнтир при вирішенні життєвих задач (Шибалова Л.).

2. Визначені особливості самовизначення, що відокремлюють його від схожих за визначенням психологічних термінів, а саме від самодетермінації, що не включає внутрішні екзистенційні проблеми, від суб'єктності, що є значно ширшим поняттям, яке включає вроджені характеристики особистості, які характеризують його як суб'єкта діяльності, тоді як самовизначення є процесом, а не характеристикою, що динамічно розвивається протягом життя людини, від ідентифікації, яка є процесом в першу чергу емоційного ототожнення особистості з іншими, тоді як самовизначення ґрунтується на внутрішніх моральних позиціях, та від адаптації, яка є несвідомою, тоді як самовизначення людини є цілковито свідомим та може навіть полягати у відмові від адаптації.

Узагальнено структурні компоненти самовизначення, його зміст та особливості прояву в купі з характеристиками. Так, згідно з поглядами А. Журавльова, самовизначення складається з ригідного морального «ядра» та динамічної пластичної «оболонки», де «ядро» відображає собою моральні цінності індивіда, а «оболонка» - гнучкість та адаптивність до зовнішніх умов. До схожих висновків про будову самовизначення прийшов у свій час і Р. Гінсбург, за яким самовизначення складається з ціннісно-сміслового та активно-діяльнісного компоненту, де перший відображає орієнтацію на теперішнє, ціннісну базу індивіда, а другий – орієнтацію на майбутнє, його творення в процесі діяльності. Лабораторією організаційної та соціальної

психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України під керівництвом Н. Дембицької визначено 4 компоненти самовизначення – когнітивний, афективний, поведінковий та моральний. Deci E. L., Ryan R.M виділили наступні базові потреби, на яких базується самовизначення: автономія (потяг бути керівником власного життя), компетентність (потяг до самопокращення) та приналежність (потяг до становлення себе як суб'єкта між людських відношень), що є універсальними психологічними потребами, що через призму автономної та контрольованої мотивації спрямовують самовизначення людини.

Економічне самовизначення, як підвид самовизначення має декілька унікальних для нього особливостей, зокрема нерозривно пов'язане з економічними відносинами, тож А. Вяткін, пропонує поділити економічне самовизначення на наступні шість основних ролей, що виконують суб'єкти економічної діяльності: підприємець, виробник, продавець, платник податків, споживач та покупець. Прийнято вважати, що суб'єкт в економічному самовизначенні діє не стільки відносно об'єктивних умов, скільки відносно своїх життєвих принципів. Спираючись на цю закономірність, А. Журавльов виділив наступні стереотипні особливості поведінки суб'єкта в економічній сфері, що стикається з нововведеннями: «Активні реформатори», «Пасивні реформатори», «Пасивно-позитивно сприймаючі нововведення», «Ті, що себе пересилують», «Неефективно діючі», «Ті, що вичікують», «Сліпі виконавці», «Пасивні консерватори», «Активні консерватори».

3. Спираючись на теоретичні узагальнення в процесі дослідження різних підходів до економічного самовизначення, цей феномен у даному дослідженні визначено так: економічне самовизначення – це один із проявів самовизначення, який формується в процесі становлення особистості як суб'єкта економічних відносин та визначає образ та ставлення до економічного благополуччя, орієнтири в його досягненні та адаптивні новоутворення, що з'являються на шляху до нього.

4. Дослідивши теоретичні засади вивчення економічного самовизначення, було закладено базис для проведення емпіричного дослідження з метою вивчення феномену в період пізньої юності – ранньої дорослості. Для емпіричного дослідження була використана спеціально розроблена Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України анкета, до якої входять наступні методики: шкала Лайкерта, стандартизована програма соціально-психологічного дослідження економічної свідомості особистості А. Журавльова, Н. Журавльової, методика «способи оперування власністю» Н. Дембицької, розроблена за методом семантичного диференціалу, Методика дослідження ціннісних орієнтацій М. Рокіча в модифікації Т. Мельничук. В основу дослідження покладене уявлення про чотирьохкомпонентне економічне самовизначення, що було розроблене лабораторією організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України під керівництвом Н. Дембицької: когнітивний, афективний, поведінковий та моральний. Незалежними змінними, тобто чинниками економічного самовизначення в період пізньої юності-ранньої дорослості обрано такі показники: демографічні (стать) та особистісні (занятість, ціннісні орієнтації, матеріальна забезпеченість)

Вибірка складалася зі 104 осіб віком від 18 до 26 років і дещо старше (51 чоловік та 53 жінки). Такий віковий розподіл охоплює період пізньої юності-ранньої дорослості, тобто студентський вік та вік ранньої працездатності-підвищення кваліфікації. Для цього віку характерна орієнтація на досягнення та високий рівень усвідомленої саморегуляції, що робить цей віковий період ключовим для становлення особистості в системі координат економічного самовизначення.

В процесі дослідження за допомогою методів обробки факторного аналізу та кростабуляції було визначено наступне:

5. З'ясовано особливості когнітивного компоненту економічного самовизначення студентів:

- Між когнітивним компонентом та зайнятістю у сфері смислів вибору взаємозв'язків не виявлено, а за аналізом уявлень про теперішні та майбутні джерела забезпечення встановлено, що незайняті студенти прагнуть до цінностей зайнятих студентів.

- Між когнітивним компонентом та статтю вибірки знайдено наступні закономірності: представники чоловічої статі мають більш розвинені смисли вибору, а представниці жіночої статі краще орієнтуються в часі. Крім того, абсолютна більшість жінок (92%) пов'язують оплачувану роботу на посаді з основним джерелом отримання матеріальних благ

- Когнітивний компонент та матеріальне положення респондентів корелюють таким чином: покращення матеріального становища прямо впливає на визначеність зі способами самозабезпечення, однак зворотньо впливає на оптимізм свого самозабезпечення в часі: багатші респонденти частіше оцінювали свою забезпеченість до пандемії як вищу. Вибірка низьких та середніх доходів за уявленнями про теперішні та майбутні джерела забезпечення є гомогенною, а от частина вибірки з високими доходами значно менше спирається на допомогу близьких в теперішньому, та розглядає інновативні відносно решти вибірки способи самозабезпечення, як, наприклад, дивіденти з цінних паперів.

6. З'ясовано особливості афективного компоненту економічного самовизначення студентів:

- Між афективним компонентом та зайнятістю статистично-значимих зв'язків не знайдено: він рівномірно розвинений як в працюючих, так і в непрацюючих респондентів

- Між афективним компонентом і статтю статистично-значимих зв'язків також знайдено не було: і чоловіки, і жінки мають рівномірно розвинений афективний компонент

- Між афективним компонентом та матеріальним положенням респондентів виявлений прямий взаємозв'язок: що більш забезпеченим є студент, то більш добре він оцінює власне матеріальне положення, та помітно

краще до нього ставиться. Це вказує на те, що респонденти з високими доходами добре усвідомлюють своє положення та є задоволеними ним

7. З'ясовано особливості поведінкового та моральнісного компонентів економічного самовизначення студентів:

- Аналіз зайнятих та незайнятих студентів за поведінковим та моральнісним компонентом виявив, що занятість респондента не впливає на моральне забарвлення вибору способів оперування власністю. Різниця в патернах поведінки в економічній сфері також виявлено не було

- Аналіз чоловічої та жіночої статі за поведінковим та моральнісним компонентом виявив невеликий ухил чоловічої статі до аморальних способів збагачення. Цей невеликий, на перший погляд, ухил, однак, проявився у відносно великій кількості тверджень-індикаторів. Чоловіча стаття погоджувалася одразу з багатьма способами аморального збагачення. На основі цих даних можна стверджувати, що представники чоловічої статі більш схильні до аморальних способів оперування власністю та їхній поведінковий компонент розвинений слабше

- Аналіз студентів різного рівня економічної забезпеченості показав, що чим нижчим матеріальним достатком володіє респондент, тим критичніше він буде ставитися до непрацюючих членів родини, та тим сильніше він буде економити на предметах, що були у використанні. Тим не менш, моральний компонент економічного самовизначення є відносно гомогенним, а поведінковий – більш розвинений в малозабезпечених респондентів

8. Виокремлено ціннісні орієнтації вибірки:

- Порівняльний аналіз цінностей працюючих та непрацюючих студентів виявив наступне: працюючі студенти прагнуть до цінностей свободи, руху, а досягти цих прагнень вони планують через саморозвиток та самостійність. Непрацюючим студентам важлива стабільність та самозабезпечення, яких вони бажають досягти через самостійність, успішність та освіту.

- Зіставлення цінностей респондентів відповідно до їхньої статі показало такі результати: в сфері термінальних цінностей чоловіча частина вибірки прагне до свободи і можливості проявляти креатив, а жіноча – до стабільності, забезпеченості. Інструменти досягнення цілей в чоловіків та жінок приблизно однакові, однак чоловіки більше цінують можливість брати щорічну відпустку, тобто для них важлива можливість рекреації

- Порівнюючи економічні цінності вибірки та її майнове положення, можна прийти до таких висновків: бідні студенти, окрім стандартних термінальних цінностей у вигляді активного діяльнісного життя та спорту, приділяють увагу також банківським облігаціям. Що цікаво, серед когнітивного компоненту економічного самовизначення в орієнтації на майбутнє такий вибір робили багаті, а не бідні респонденти. З цього можна зробити припущення, що бідні студенти вбачають в даному способі матеріального забезпечення великі прибутки, однак як користуватися ним вони розуміють слабо. Студенти середнього достатку високо цінують безкоштовну юридичну захищеність. Респонденти високого достатку якісно відрізняються від попередніх двох страт: універсальні для бідних та середньо забезпечених цінності на кшталт активного діяльнісного життя та самостійності рішень не знайшли тієї ж популярності серед забезпечених членів вибірки. Натомість, для них важливою є підприємницька діяльність, що прямо співвідноситься з когнітивним компонентом, а саме уявленням про майбутні джерела самозабезпечення, де респонденти високого достатку надавали підприємницькій діяльності найбільшого значення.

З метою оптимізації розвитку вищезазначених компонентів економічного самовизначення створено програму тижневого тренінгу, за якою учасникам пропонується пройти ряд психологічних опитувань на визначення рівня розвиненості кожного з компонентів, а також ряд вправ/завдань, що включають в себе як індивідуальну так і групову роботу, що ставлять за мету актуалізацію розвитку кожного з компонентів економічного самовизначення та закріплення сприятливої для цієї актуалізації поведінки.

Перспективи подальшого наукового пошуку в заявленій проблемній області полягають у впровадженні розробленого нами тренінгу оптимізації економічного самовизначення студентської молоді у практику її цілеспрямованої економічної соціалізації у закладах вищої освіти, а також у детальному вивченні соціально-психологічних чинників розгортання цього процесу в кризових умовах локдаунів, періодично впроваджуваних в нашій країні у зв'язку з пандемією коронавірусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова-Славская К. А. О субъекте психической деятельности. 1973. 288 с.
2. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. Москва: Мысль.
3. Акбарова А.А. Оценка денег и экономического статуса как фактор экономического самоопределения современной молодежи. *Психология в экономике и управлении*. 2014. №1. С. 45-49.
4. Алексеевский В. С., Шавырин Н.В. Культура отношений личной собственности как социокультурная проблема управления. *Проблемы современной экономики*. 2009. № 1 (29). С.107-112.
5. Антонова З. О. Системно-інтерсуб'єктивні особливості економічної соціалізації особистості на підлітковому етапі. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. 2011. Т.13. Ч. 1. С. 18-25.
6. Антонюк Д.С. Підходи до економічної компетентності особистості у науковій літературі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2017. № 1 (85). С. 32-37.
7. Баринова И. Р. Осознанная саморегуляция в студенческом возрасте. *Казанский вестник молодых ученых*. 2019. №5. С. 15–18.
8. Бездухов В. П., Кулюткин Ю.Н. Ценностные ориентиры и когнитивные структуры в деятельности учителя. *Культура и образование*. 2002. С. 107.
9. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте. Москва. 1968. 464 с.
10. Борисова Л., Солодова Г., Фадеева О., Харченко І. Неформальный сектор: Экономическое поведение детей и взрослых. Новосибирск: Новосиб. гос. унт. 2001. 183 с.
11. Бохан А. Е. Междисциплинарные концепции социокультурной самоидентификации молодежи. *Науковедение*. 2012. №3.
12. Вебер М. Основные социологические понятия. Москва. 1990. 808 с.

13. Волченков В. С., Слепкова И. В. Гетерохронность социального и личностного развития в ранней взрослости. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Акмеология образования. Психология развития*. 2013. №2. С. 341–348.

14. Вяткин А. П. Самоопределение личности в экономических ролях. *Известия Байкальского государственного университета*. 2006. №4. С. 102–106.

15. Гинзбург Р. М. Личностное самоопределение как психологическая проблема. *Вопросы психологии*. 1988. №2. С. 19–26.

16. Гинзбург М. Г. Психологическое содержание личностного самоопределения. *Вопросы психологии*. 1994. С. 43–53.

17. Гулякина В. В. Групповые нормы и ценности как факторы самоопределения личности старшеклассника: автореф. дис. ... канд. психл. наук. Курск. 2000

18. Горбачова Е. И. Отношение к деньгам: нравственные противоречия в оценках и ассоциациях. *Психологический журнал*. №4. 2006. С. 26–37.

19. Горовий Д. А., Горова К. О. Віртуальні економічні відносини та їх роль в сучасній економіці. Вісник Національного технічного університету: зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2011. № 8. С. 7–10.

20. Дембицька Н. М. Модифікація Тесту загальної схильності до підприємництва для школярів. *Psychological Journal (Психологічний часопис)*. 2019. Vol. 5. Issue 11. P. 133–148.

21. Дембицька Н. М. Психологія економічної соціалізації школярів. Позднишев. 2020. 385 с.

22. Джагаева Т. Е. Формирование экономической культуры в процессе деятельности личности. *Sciences of Europe*. 2017. №11. С. 8–10.

23. Дорофеева Ю. А. Психологические и возрастные особенности студенческого возраста. *Приволжский научный вестник*. 2015. №4. С. 41–43.

24. Жилияков А. И. О соотношении понятий «Нравственное самоопределение» и «Моральное самоопределение». *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*. 2010. №12. С. 611–614.

25. Журавлёв А.Л., Купрейченко А.Б. Экономическое самоопределение молодежи: структура и детерминация. *Методологический семинар*. 2007. №1. С. 50-55

26. Журавлев А.Л., Купрейченко А.Б. Экономическое самоопределение: теория и эмпирические исследования. Москва. 2007. 480 с.

27. Журавлев А.Л., Купрейченко А.Б. Феномены экономического самоопределения: социально-психологические механизмы действия. *Психология в экономике и управлении*. 2012. №2. С. 6-17.

28. Землянская Т. В. Экономическая социализация личности. Москва. 2013. 245 с.

29. Зубіашвілі І. К. Дослідження психологічних особливостей монетарної культури старшокласників. *Організаційна психологія. Економічна психологія: науковий журнал*. 2016. №4 (7). С. 55-61.

30. Кабанченко Е. А. Ценности в студенческом возрасте. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики в психологии*. 2017. №1. С. 81–84.

31. Карнышев А. Д., Бурменко Т.Д. Собственность: психолого-экономический анализ. Иркутск. 2002. 315 с.

32. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег. Москва. 2007. 960 с.

33. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. Москва. 1996. 304 с.

34. Кон И. С. Психология ранней юности. Москва. 1989. 255 с.

35. Крайг Г. Психология развития. Санкт-Петербург. 2000. 992 с.

36. Криволапова Н.А. Профессиональное самоопределение школьников в новых социально-экономических условиях. *Народное образование*. 2010. №5. С. 170–176.

37.Лавренко О.В. Соціально-психологічне забезпечення економічної соціалізації молоді у просторі освіти у ВНЗ: моральний аспект. *Психологічний часопис. Науково-практичний журнал Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України*. №1. С. 97-107.

38.Левин К. Теория поля в социальных науках. / пер.с англ. Санкт-Петербург : Сенсор. 2000. 368 с.

39.Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва. 2005. 431 с.

40.Леонтьев Д. А. Поиск смысла в новом тысячелетии. *Психологический журнал*. 2001. №1. С. 18–29.

41.Леонтьев Д. А., Шелобанова Е.В. Профессиональное самоопределение как построение образов возможного будущего. *Вопросы психологии (педагогика)*. 2001. №1. С. 57–65.

42.Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. Москва. 1984. 1174 с.

43.Макшанов С.И. Методологические аспекты профессионального тренинга. *Вестник СПбГУ*. 1992. Серия 6. Вып. 3. С.8-85.

44.Москаленко В.В. Підприємництво як предмет дослідження економічної психології. Актуальні проблеми психології. Том 1: Економічна психологія. Організаційна психологія. Соціальна психологія: зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Міленіум. 2003. Вип. 11. С. 17–20.

45.Москаленко В.В., Сила Т.І. Підприємливість як творчість. Актуальні проблеми психології. Том 1: Економічна психологія. Організаційна психологія. Соціальна психологія: зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. 2018. Вип. 48. С. 38-45.

46.Мяленко В. В. Соціально-психологічні механізми фінансової поведінки молоді : автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.05. Київ , 2008. 20 с.

47.Отт Н. Г. Рефлексивные компоненты формирования субъектности будущего учителя. *Гуманизация образования*. 2010. №5. С. 49–55.

48.Пайпс Р. Собственность и свобода. / Пер.с англ. М.: Московская школа политических исследований. 2008. 411 с.

49.Петренко В. Ф. Основы психосемантики. 2-е изд., доп. Санкт-Петербург. 2005. 480 с.

50.Петровский В. А. Психология неадаптивной активности. 1992. 224 с.

51.Платонов К. К. Система психологии и теория отражения. 1982. 312 с.

52.Попов В.Д., Пономарев Л.Н., Чичканов В.П. Экономическая культура. Москва. 1987. 154 с.

53.Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение. Воронеж. 1996. 256 с.

54.Радаев В. В. Экономическая социология: учебник для вузов. Гос. ун-т - Высшая школа экономики. Москва. 2005. 603 с.

55.Розум С.И. Психология социализации и социальной адаптации человека. Санкт-Петербург : Речь. 2007. 365 с.

56.Савчин М.В. Психологія відповідальної поведінки: моногр. Івано-Франківськ: Місто НВ. 2008. 280 с.

57.Сандлер Т.С. Изучение особенностей экономического самоопределения подростков в их сопоставлении с качеством моральных суждений. *Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения*. 2010. №11. С. 95–100.

58.Селевко Г. К., Соловьева О. Ю., Замыслова Н.Н. Механизмы самоопределения. *Педагогический журнал Башкортостана*. 2009. №3. С. 84–109.

59. Семенов М.Ю. Деньги и люди: Психология денег в России: монография. Киев : Простобук. 2011. 149 с.
60. Смит А. Теория нравственных чувств. Москва. 1997. 351 с.
61. Соколинский В. М. Психологические основы экономики. Москва. 1999. 230 с.
62. Социальная психология российского предпринимательства: информационно-исследовательская база данных. Москва. 2014. 585 с.
63. Соціально-психологічні проблеми становлення суб'єкта економічної соціалізації: монографія. /Т.В. Говорун та ін.; за ред. В.В. Москаленко. Кіровоград: 2012. 205 с.
64. Стельмашук М. Н. Экономическая социализация как фактор становления инновационного мышления. *Психология в экономике и управлении*. 2010. № 2. С. 22-27.
65. Угланова Е. А. Фетишизация денег и удовлетворенность жизнью. *Социальная психология XX столетия*. Ярославль. 2003. Т.2. С. 270-275.
66. Филинкова Е.Б. Мотивация и представления предпринимателей о своей предпринимательской деятельности. *Социальная психология: Практика. Теория. Эксперимент*. 2000. С.209-211.
67. Философский энциклопедический словарь. 1998. 576 с.
68. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. / Пер. с нем. 2-е изд. Москва : Генезис. 2005. 267 с.
69. Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва. 1990. 368 с.
70. Хазратова Н., Луценко М. Потреба у власності як соціально-психологічний феномен. *Психологія особистості*. 2011. №1(2). С. 17 – 23.
71. Хараш. А. У. Человек рынка. Общественные науки и современность. 1992. №5. С. 28-38
72. Хащенко В. А. Социально-психологические детерминанты экономической идентичности личности. *Институт психологии "РАН"*. 2005. №2. С. 513–556.

73.Чернов А. Ю., Триполева Т.С. Готовность к браку в период ранней взрослости. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики в психологии*. 2016. №7. С. 82–90.

74.Швалб Ю. Психологічні критерії визначення стилю життя. *Соціальна психологія*. №2. 2003. С. 14-20

75.Шевченко М. Ф. Как стать успешным? Программа занятий для старшеклассников. Санкт-Петербург : Речь. 2007. 208 с.

76.Шибалова Л.В., Солодовникова О.П. Динамика нравственно-экономического самоопределения юношества в условиях проблемного полилога. *Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета*. 2018. №8. С. 211–231.

77.Шкрабець М. С. Специфіка грошової культури української молоді. Молодь в умовах нової соціальної перспективи: Матер. VIII Між. наук.практ. конф. Житомир. 2006. ч.1. С. 50-52.

78.Щербакова А. И. Образование - самоопределение - самоидентификация: вехи творческого становления и самореализации современного музыканта. *Достижения вузовской науки*. 2015. №14. С. 29–34.

79.Щедрина Е. В. Исследования экономических представлений у детей. *Вопросы психологии*. 1991. №2. С. 157-164.

80.Ajzen J., Fishbein M. Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. New Jersey, Prentice-Hall, Englewood Cliff, 1980. 527 p.

81.Anand P. Procedural fairness in economic and social choice: Evidence from a survey of voters. *Journal of Economic Psychology*. 2001. 22(2). P. 247-270.

82.Barton A. Determinants of economic attitudes in the American business elite. *American Journal of Sociology*. 1985. №1. P.54–87.

83.Davies E. Student attitudes to student debt. *Journal of Economic Psychology*. 1999, Vol. 160. P. 663-679.

84. Deci E. L., Ryan R.M. Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*. 2008. №49. C. 182–185.

85. Kirchler E., Hoelzl E. *Economic Psychology: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press. 2018. 393 p.

86. Ryan R. M., Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*. 2000. №55. C. 68–78.

87. Self-determination trajectories at work: A growth mixture analysis / C. Fernet та ін. *Journal of Vocational Behavior*. 2020. №121.

88. Siegal M. Children's perceptions of adult economic needs. *Child Development*. 1981, No52. P.379-382.

89. Strauss., A. L. The development and transformation of monetary meanings in the child. *American Sociological Review*. 1952, No.17. P. 275-286.

90. Super D.E. Self-realization through the work and leisure roles. *Educational and Vocational Guidance*. 1985. №43. P. 1–8.

91. Warneryd. K. E. *The psychology of saving: A study on economic psychology*. Northampton. MA: Edward Elgar. 1999.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методичне забезпечення емпіричного дослідження особливостей економічного самовизначення студентів

А.1. Стандартизована програма дослідження особливостей економічного самовизначення (Н.Дембицька, О.Лавренко, І.Зубіашвілі, Т.Мельничук)

Шановний студенте!

Запрошуємо Вас взяти участь у вивченні особливостей економічної свідомості української молоді в умовах сьогодення, яке проводить Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України

Ознайомтесь, будь ласка, з питаннями та визначіться з відповіддю так, аби вона максимально виражала Вашу точку зору. В ряді випадків сформулюйте свій варіант відповіді. Оскільки опитування анонімне, його конфіденційність буде дотримано. Отже, розраховуємо на Ваші відверті та вичерпні відповіді.

Увага! Відповідаючи на ті питання, які мають варіант відповіді «важко визначитись», просимо прислухатись до себе, визначатись, в який бік оцінки Ви схиляєтесь, і обирати одну з інших відповідей.

№	Запитання	Бал/в арі ант відпо віді
1.	Як Ви оцінюєте рівень свого матеріального добробуту сьогодні? (оцініть за таким принципом: 1 - низький; 2- недостатній, 3 - складно визначитись, 4 - достатній, 5-високий)	
2.	Якою мірою Вас влаштовує теперішній рівень матеріального добробуту (оцініть за принципом: 1-цілковито не влаштовує, 2-не влаштовує, 3-важко визначитись, 4-влаштовує, 5-цілковито влаштовує)	
3.	Коли перед Вами постає питання нестачі матеріальних ресурсів, що Ви відчуваєте, як переживаєте цей факт (напишіть)?	
4.	На Ваш думку, вирішення питання нестачі матеріальних ресурсів для більшості людей залежить від (вказіть номери трьох відповідей): 1. Наявних у людини здібностей і професійних навичок 2. Того, як складуться обставини 3. Оточення, команди, однодумців 4. Якостей самої людини 5. Наявності престижної посади 6. Зусиль самої людини 7. Потрібних зв'язків, підтримки впливових осіб	

	8. Освіченості	
5.	Сьогоднішній студент, на Вашу думку, більш оптимістично сприймає рівень свого матеріального забезпечення (напишіть): 1- який був у минулому (років 3 тому), 2- у теперішній час, 3- у майбутньому.	
6.	Якою мірою Ви вже визначились зі способами матеріально себе забезпечувати (1 бал-цілковито не визначився, 2-не визначився, 3- складно визначитись, 4-визначився, 5-остаточно визначився)?	
7.	Основними джерелами Вашого доходу в даний час є (вкажіть номери трьох відповідей): 1. Заробітна плата 2. Стипендія 3. Дивіденди з цінних паперів (акцій, облігацій) 4. Відсотки з грошових внесків 5. Здача квартири (будинку) в оренду 6. Доходи від власного бізнесу 7. Соціальна допомога 8. Допомога інших людей (родичів, знайомих) 9. Приватна практика 10. Тимчасові підробітки 11. Інше	
8.	Якими Ви бачите реальні джерела забезпечення в майбутньому бажаного рівня матеріального благополуччя (оберіть максимум три відповіді): 1. Заробітна плата 2. Стипендія 3. Дивіденди з цінних паперів (акцій, облігацій) 4. Відсотки з грошових внесків 5. Здача квартири (будинку) в оренду 6. Доходи від власного бізнесу 7. Соціальна допомога 8. Допомога інших людей (родичів, знайомих) 9. Приватна практика 10. Тимчасові підробітки 11. Інше	
9.	Що спонукає Вас орієнтуватись на названі у пункті 8 джерела матеріального самозабезпечення? <i>Напишіть</i>	
10.	Уявіть, що наприкінці місяця у Вас залишився надлишок коштів. Які б напрямки їхнього використання Ви обрали (оберіть максимум три відповіді): 1. Поповнення депозитного рахунку в банку 2. Придбання нерухомості 3. Вкладення в коштовні речі 4. Розширення власної справи 5. Придбання цінних паперів 6. Участь у благодійництві	

	7. Позичання коштів іншим людям під відсотки 8. Участь у фінансових пірамідах	
11.	На що Ви спираєтесь, коли є потреба обрати напрям застосування надлишку коштів (оберіть до 3-х відповідей): 1. На самостійну оцінку ризиків і переваг 2. На пораду людей, котрим Ви довіряєте 3. На порадою тих людей, які досягли фінансового успіху та високого статусу в суспільстві 4. На думку блогерів, що рекомендують швидкі та надійні способи матеріального самозабезпечення 5. На власні принципи, моральні переконання 6. На традиції і звичні для оточення способи 7. Зважаючи на власні амбіції як спосіб досягнення мети 8. Інше:	
12	Які якості, на Ваш погляд, спонукають людину здійснювати і підтримувати неетичні дії, вчинки в економічній сфері? (запишіть 3-5 якостей, рис, асоціацій в тому порядку, в якому вони виникли у Вас, не задумуючись про їх логічність)	
13	Якою мірою кожне з нижче перелічених бажань відповідає Вашому ставленню до грошей? Міру відповідності оцініть за таким принципом: 1 - цілковито не відповідає, 2- не відповідає, 3- складно визначитись, 4-в основному відповідає, 5-повністю відповідає)? А. Усі лиха в суспільстві йдуть від грошей, вони приносять нещастя і зло Б. Гроші змінюють в гіршу сторону (псувають) людей В. Нічого хорошого в грошах немає Г. Гроші – це лише засіб існування людини в суспільстві Д. Наявність грошей є показником значущості людини в суспільстві, тобто гроші піднімають людину Ж. Гроші роблять життя людини щасливим і змістовним З. Заради грошей варто жити	А. – Б. – В. – Г. – Д. – Ж. – З. –
14	Оцініть основні причини, які підштовхують молодих людей до протиправних, аморальних дій в процесі економічного самозабезпечення (оберіть максимум три відповіді): 1. Правова необізнаність 2. Безкарність правопорушень в економічній сфері 3. Можливість отримання легких грошей, швидко збагатитися 4. Низький рівень доходів у сім'ї 5. Неможливість законним чином заробити гроші 6. Недієвість моральної перестороги всередині себе 7. Бажання жити як «золота молодь» 8. Страх перед бідністю 9. Кредо, що «гроші вирішують все» 10. Прагнення до наживи	
15	Із запропонованих пар суджень щодо матеріального самозабезпечення	1 –

	<p>оберіть варіант А чи Б.</p> <p>1. А. В першу чергу мають бути враховані мої інтереси, а вже потім - інтереси інших людей, суспільні. Б. Треба завжди захищати інтереси моїх друзів, навіть якщо це обмежує інтереси сторонніх людей.</p> <p>2. А. Я прагну підтримувати тих людей, котрі мені корисні. Б. Не варто турбуватися про тих людей, котрі не входять в коло мого близького оточення.</p> <p>3. А. Якщо не потурбуєшся сам про себе, то ніхто не потурбується про тебе. Б. Треба завжди турбуватися про благо суспільства, мого оточення, колективу.</p> <p>4. А. Іноді заради досягнення бажаного можна знехтувати інтересами інших людей. Б. Своїм людям треба допомагати в будь-якій ситуації.</p>	<p>2 -</p> <p>3 -</p> <p>4 -</p>
16	<p>Висловіть своє ставлення до таких способів матеріального самозабезпечення (кожний спосіб оцініть за таким принципом: 1 – цілком етичний спосіб, 2 – для мене неприйнятно, тому що аморально, 3 – допустимо для мене лише в критичній ситуації, 4 – допустимо, якщо моя роль в цій справі цілком законна та моральна):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розважальний бізнес, що експлуатує сексуальність 2. Фінансові піраміди 3. Шлюб за розрахунком 4. Ворожіння, магія 5. Екстрасенси 6. Участь в діяльності релігійних сект комерційного спрямування 7. Виробництво і торгівля шкідливими для екології та людей продуктами 8. Неетична реклама 	<p>1 -</p> <p>2 -</p> <p>3 -</p> <p>4 -</p> <p>5 -</p> <p>6 -</p> <p>7 -</p> <p>8 -</p>
17	<p>До якої з цих соціальних груп Ви себе відносите?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дуже бідні 2. Бідні 3. Швидше бідні, ніж багаті 4. Середнього статку 5. Швидше багаті, ніж бідні 6. Багаті 7. Дуже багаті 	
18	<p>Оберіть з нижче перерахованих варіантів відповіді той, котрий стосується Вас найбільшою мірою:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Живу повністю на утриманні батьків 2. Живу в основному на утриманні батьків. Але частково забезпечую себе сам/сама 3. Здебільшого забезпечую себе сам/сама, але батьки допомагають 4. Живу самостійно без підтримки батьків 5. Живу самостійно, допомагаю батькам 	
19	<p>Чи працюєте Ви на даний час (поєднуючи навчання з роботою)?</p>	<p>Так</p> <p>Ні</p>

20	Якщо працюєте, то де: <ol style="list-style-type: none"> 1. В держпідприємстві 2. В акціонерному підприємстві відкритого типу 3. В акціонерному підприємстві закритого типу 4. ТОВ 5. Є власником (співвласником) підприємства, фірми та ін. 6. В приватному підприємстві 7. Займаюся своїм бізнесом 8. Фрілансер (вільний працівник на дому) 9. Працюю в інофірмі 	
21	Визначте, будь ласка, якою мірою кожна з наведених характеристик притаманна типовому молодому українцеві. Для цього використовуйте оцінку від 1 до 5 балів, де 1 бал означає, що це твердження цілковито не характерне для молодих українців, а 5 балів – цілковито характерне.	
	Характеристики	Бали
	Якщо будь-яка робота принесе людині надприбутки, вона швидше за все візьметься за неї	
	Говорити не всю правду про те, що продаєш, - корисно для власного гаманця і вигідно	
	В лотерею грати – гроші наживати	
	Праця людину годує	
	Люди зазвичай добре заощаджують, коли заздалегідь здійснюють гуртові закупівлі	
	Навіть болото може давати прибуток, якщо його власник знайшов йому правильне використання	
	Великі прибутки і чесний бізнес – речі несумісні.	
	І невеликий спадок на певний час дає можливість жити в своє задоволення	
	Головне – натиснути на людину, отримаєш все, що потрібно	
	Ідеї, з яких можна мати вигоду, навколо нас. Просто потрібно навчитись їх розпізнавати і втілювати в життя.	
	Ти мало що вартий як працівник, якщо не знаєш, скільки коштує твоя робота	
	Людина живе за принципом: хто дбає, той і має	
	Виграш в казино – гра долі. Але й одноразова гра в рулетку може забезпечити гравця на все життя	
	Переконаний, що, одягаючись з секонд-хенду, можна добряче економити, а й мати гарний зиск: з невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів	
	Не терпітиме тривале гостювання в своїй оселі непрацюючих родичів	
	Аби влаштувати забезпечене життя своєї родини, не гріх взяти й те, що погано лежить	
	Вважає, що опіка над чимось бізнесом (“кришування”) зазвичай дає непоганий прибуток	
	Він такий, що й з вареної крашанки курча висидить	
	Відкладає заначку “на чорний день”, живучи за правилом: сховай достаток на остаток	
	Чому б не підзаробити інформацією, якою володієш: більше знаєш – більше маєш	
	Знайшов – не скаж, згубив – не плач	
	Якщо й грати в карти, то не дарма, а хоча б на інтерес	
	Що заробиш, те й поженеш	
	Живе “не по карману”: доки єсть, то й шелесть	
	На місці власника земельної ділянки уже сьогодні здав би їх у оренду. Земля має приносити прибуток	
	Повертає продавцеві отримані при розрахункові зайві гроші	
	Смішно шукати власника валізи, випадково залишеної в маршрутці.	
	У жebraцтві в метро і на вулицях не бачить нічого осудного	
	Рейдерство має стати популярним способом забезпечення безбідного існування	
	Живе за принципом: дурний дає, а розумний бере	
	Переконаний, що на речах з секонд-хенду за невелику копійчину стаєш власником одягу від найвідоміших світових брендів	
	На скидках в магазинах виграє багато чого	
	Сьогоднішньої роботи на завтра не відкладає	
	Не розуміє людину, яка живе за рахунок пенсії своїх старих родичів	

	Річ, загублена кимось, автоматично стає твоєю	
	Є маса аргументів на користь привласнення чогось силою. Іноді це єдино правильний спосіб заробити	
	Ні сіло, ні впало, - дай, мамо, сала	
	Добра то річ – попоїв, та й на піч	
21	Вкажіть, будь ласка, деякі відомості про себе: Ваша стать	Чол. Жін.
22	Вік: 1) до 18 років; 2) 18-25; 3) 26-30; 4) 31-35	

Додаток Б
Результати емпіричного дослідження економічного самовизначення студентів

Б.1. Кореляційні зв'язки особливостей вибору студентами способів матеріального з досвідом зайнятості

Занятість * ВізьмЗаНадприбуток

Симметричные меры

		Значени е	Асимптотическая среднеквадратична я ошибка ^a	Приблизительна я T ^b	Приблизительна я значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженност и	,100			,901
Интервал/интервал	R Пирсона	-,011	,098	-,108	,914 ^c
Порядковый/порядковы й	Корреляция Спирмена	-,011	,095	-,115	,909 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * МожнаГоворитиНеправду

Симметричные меры

		Значени е	Асимптотическая среднеквадратична я ошибка ^a	Приблизительна я T ^b	Приблизительна я значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженност и	,100			,901
Интервал/интервал	R Пирсона	-,011	,098	-,108	,914 ^c
Порядковый/порядковы й	Корреляция Спирмена	-,011	,095	-,115	,909 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЛотереяДобре

Симметричные меры

		Значени е	Асимптотическая среднеквадратична я ошибка ^a	Приблизительна я T ^b	Приблизительна я значимость

Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,162			,594
Интервал/интервал	R Пирсона	,050	,113	,509	,612 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,028	,109	,280	,780 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ПрацяГодує

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,247			,150
Интервал/интервал	R Пирсона	-,068	,119	-,687	,494 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,014	,111	-,139	,890 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ГуртовіЗакупівліДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,149			,667
Интервал/интервал	R Пирсона	-,055	,101	-,552	,582 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,073	,094	-,736	,464 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * НавітьБолотоМБприбутковим

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,217			,274
Интервал/интервал	R Пирсона	,027	,116	,273	,786 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,019	,112	,196	,845 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ВелПрибуткиЧесністьНеможлив

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,217			,274
Интервал/интервал	R Пирсона	-,021	,111	-,207	,836 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,052	,113	-,529	,598 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * СпадокЖитиВзадоволення

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,201			,356
Интервал/интервал	R Пирсона	,191	,097	1,966	,052 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,288	,097	1,931	,046 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ГоловнеТиснутиНаЛюдину

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,172			,529
Интервал/интервал	R Пирсона	,093	,108	,948	,345 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,083	,103	,846	,400 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ІдеїНавколоНас

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,235			,193
Интервал/интервал	R Пирсона	-,177	,102	-1,819	,072 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,290	,100	-1,953	,044 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗнайЦінуСвоєїПраці

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,271			,083
Интервал/интервал	R Пирсона	-,067	,118	-,675	,501 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,103	,117	-1,049	,297 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ХтоДбаєТойМас

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,166			,570
Интервал/интервал	R Пирсона	-,117	,102	-1,185	,239 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,128	,101	-1,300	,196 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * КазиноРулеткаДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,249			,143
Интервал/интервал	R Пирсона	-,019	,112	-,196	,845 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,061	,106	-,617	,539 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * СекондДаєЗиск

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,146			,688
Интервал/интервал	R Пирсона	,041	,109	,416	,678 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,046	,108	,463	,644 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * НеТерпимоНепрацюючихВдома

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,163			,586
Интервал/интервал	R Пирсона	,060	,111	,606	,546 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,028	,105	,284	,777 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * КрадіжкаДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,128			,787
Интервал/интервал	R Пирсона	-,030	,108	-,300	,765 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,041	,105	-,411	,682 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * КришуванняДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,303			,033
Интервал/интервал	R Пирсона	-,090	,115	-,914	,363 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,077	,112	-,775	,440 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * БудьЯкуРоботуВиконає

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,198			,374
Интервал/интервал	R Пирсона	-,093	,111	-,939	,350 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,090	,108	-,911	,364 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ГрошіНаЧорнийДень

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,126			,797
Интервал/интервал	R Пирсона	,116	,095	1,177	,242 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,113	,094	1,148	,254 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * БільшеЗнаєшБільшеМаєш

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,145			,690
Интервал/интервал	R Пирсона	,072	,105	,732	,466 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,051	,101	,519	,605 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,210			,311
Интервал/интервал	R Пирсона	-,037	,111	-,379	,706 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,073	,108	-,741	,460 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ВкартиЗадармаНеГрати

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,108			,872
Интервал/интервал	R Пирсона	,009	,107	,096	,924 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,001	,104	-,009	,993 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЩоЗробишТеПожнеш

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,099			,905
Интервал/интервал	R Пирсона	-,064	,102	-,651	,516 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,068	,102	-,693	,490 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЖивеНеПоКарману**Симметричные меры**

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,178			,490
Интервал/интервал	R Пирсона	-,090	,108	-,917	,361 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,119	,104	-1,207	,230 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗемляМаєДаватиПрибуток**Симметричные меры**

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,266			,094
Интервал/интервал	R Пирсона	,043	,117	,437	,663 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,032	,112	,325	,746 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗайвіГрошіПоверне**Симметричные меры**

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,250			,139
Интервал/интервал	R Пирсона	,036	,115	,362	,718 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,015	,117	,149	,882 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,166			,567
Интервал/интервал	R Пирсона	,091	,107	,918	,361 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,081	,103	,816	,417 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЖебрацтвоДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,191			,417
Интервал/интервал	R Пирсона	,058	,109	,584	,560 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,076	,110	,768	,444 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * РейдерствоДобре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,317			,020
Интервал/интервал	R Пирсона	,032	,113	,324	,747 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,053	,107	,539	,591 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ДурнийДаєРозумнийБере

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,252			,070
Интервал/интервал	R Пирсона	,069	,114	,701	,485 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,108	,108	1,097	,275 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * СекондХендЕкономить

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,262			,105
Интервал/интервал	R Пирсона	-,123	,109	-1,254	,213 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,135	,110	-1,373	,173 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗнижкиЕкономлять

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,183			,465
Интервал/интервал	R Пирсона	-,033	,095	-,331	,742 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,048	,090	-,485	,629 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

- b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * НеВідкладаєСправиНаЗавтра

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,213			,294
Интервал/интервал	R Пирсона	,022	,112	,219	,827 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,029	,101	-,298	,766 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,108			,875
Интервал/интервал	R Пирсона	-,020	,104	-,200	,842 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,001	,103	-,013	,989 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * ЗагубленаРічМоя

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,132			,762
Интервал/интервал	R Пирсона	-,054	,105	-,549	,584 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,070	,105	-,710	,480 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * Привласнення Силою Добре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,249			,143
Интервал/интервал	R Пирсона	,085	,112	,859	,393 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,104	,105	1,060	,292 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * Забезпечуйте Мене

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,182			,467
Интервал/интервал	R Пирсона	-,018	,103	-,178	,859 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,002	,100	,022	,982 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * Частий Відпочинок Добре

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Приблизительная T ^b	Приблизительная значимость
Номинал/номинал	Коэффициент сопряженности	,147			,683
Интервал/интервал	R Пирсона	-,090	,102	-,914	,363 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,087	,100	-,877	,382 ^c

Количество допустимых наблюдений	104			
----------------------------------	-----	--	--	--

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
- b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
- c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток В

Кореляційні зв'язки особливостей когнітивного та афективного компонентів економічного самовизначення студентів з досвідом зайнятості

Занятість * Орієнт_у_часі5

Перекрестная таблица

Количество		Орієнт_у_часі5				Всього
		0	Був до пандемії	Є зараз	Очікується в майбутньому	
Занятість	Ні	0	6	3	9	18
	Так	2	34	9	41	86
Всього		2	40	12	50	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,051	,092	-,520	,604 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,047	,093	-,479	,633 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * Визначеність_забезпеч6

Перекрестная таблица

Количество		Визначеність_забезпеч6					Всього
		Цілковито не визначився	Не визначився	Складно визначитись	Визначився	Цілковито визначився	
Занятість	Ні	1	5	5	6	1	18
	Так	6	10	27	35	8	86
Всього		7	15	32	41	9	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,103	,098	1,046	,298 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,110	,098	1,116	,267 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток Д

Кореляційні зв'язки особливостей афективного компоненту економічного самовизначення студентів з досвідом зайнятості

Занятість * Оцінка_Добробуту1

Перекрестная таблица

Количество	Оцінка Добробуту1					Всего
	Низкий	Недостатній	Складно визначитись	Достатній	Високий	
Занятість Ні	1	6	3	7	1	18
Так	5	31	9	39	2	86
Всего	6	37	12	46	3	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	-,011	,099	-,115	,908 ^с
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	-,009	,099	-,087	,931 ^с
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Занятість * Ставлення_Добробуту2

Перекрестная таблица

Количество	Ставлення Добробуту2					Всего
	Цілковито не влаштовує	Не влаштовує	Важко визначитись	Влаштовує	Цілковито влаштовує	
Занятість Ні	1	8	1	7	1	18
Так	4	36	12	31	3	86
Всего	5	44	13	38	4	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	-,009	,103	-,093	,926 ^с

Порядковый/порядковый	Корреляция				
Спирмена					
Количество допустимых наблюдений	-,006	,103	-,064	,949 ^c	
	104				

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
- b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
- c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток Е
Кореляційні зв'язки особливостей економічного самовизначення з демографічними характеристиками студентів

Стать * ВізьмЗаНадприбуток

Перекрестная таблица

Количество

		ВізьмЗаНадприбуток					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	1	4	30	15	51
	Ж	3	3	8	30	9	53
Всего		4	4	12	60	24	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона				
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,210	,093	-2,169	,032 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * МожнаГоворитиНеправду

Перекрестная таблица

Количество

		МожнаГоворитиНеправду					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	3	12	25	9	51
	Ж	3	10	11	26	3	53
Всего		5	13	23	51	12	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона				
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,297	,094	-2,026	,045 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЛотереяДобре

Перекрестная таблица

Количество

		ЛотереяДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	11	16	12	8	4	51
	Ж	8	25	16	2	2	53
Всего		19	41	28	10	6	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,107	,097	-1,084	,281 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,081	,099	-,819	,415 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ПрацяГодує

Перекрестная таблица

Количество

		ПрацяГодує					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	1	12	23	14	51
	Ж	2	3	8	23	17	53
Всего		3	4	20	46	31	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,001	,098	,012	,991 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,036	,098	,362	,718 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ГуртовіЗакупівліДобре

Перекрестная таблица

Количество

	ГуртовіЗакупівліДобре					Всего
	1	2	3	4	5	
Стать Ч	3	15	11	15	7	51
Ж	1	13	17	19	3	53
Всего	4	28	28	34	10	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,015	,098	,153	,879 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,015	,099	,148	,883 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * НавітьБолотоМБприбутковим

Перекрестная таблица

Количество

	НавітьБолотоМБприбутковим					Всего
	1	2	3	4	5	
Стать Ч	1	14	4	16	16	51
Ж	4	8	7	26	8	53
Всего	5	22	11	42	24	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,057	,097	-,581	,563 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,081	,099	-,820	,414 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ВелПрибуткиічесністьНеможлив

Перекрестная таблица

Количество

		ВелПрибуткиЧесністьНеможлив					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	10	14	16	7	51
	Ж	4	15	20	9	5	53
Всего		8	25	34	25	12	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,139	,097	-1,421	,159 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,150	,097	-1,536	,128 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * СпадокЖитиВзадоволення**Перекрестная таблица**

Количество

		СпадокЖитиВзадоволення					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	3	13	14	18	3	51
	Ж	5	8	18	21	1	53
Всего		8	21	32	39	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,002	,098	-,018	,985 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,010	,099	,098	,922 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ГоловнеТиснутиНаЛюдину**Перекрестная таблица**

Количество

		ГоловнеТиснутиНаЛюдину					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	9	18	18	2	51

Ж	7	22	14	8	2	53
Всего	11	31	32	26	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,264	,094	-2,760	,007 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,281	,093	-2,958	,004 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ІдеїНавколоНас

Перекрестная таблица

Количество

		ІдеїНавколоНас					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	0	8	13	21	9	51
	Ж	4	4	10	29	6	53
Всего		4	12	23	50	15	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,030	,097	-,307	,759 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,001	,099	,014	,989 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗнайЦінуСвоєїПраці

Перекрестная таблица

Количество

		ЗнайЦінуСвоєїПраці					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	12	10	20	8	51
	Ж	3	9	11	21	9	53
Всего		4	21	21	41	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,010	,098	,099	,922 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,018	,098	,182	,856 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ХтоДбаеТойМае**Перекрестная таблица**

Количество

		ХтоДбаеТойМае					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	5	18	23	4	51
	Ж	3	3	11	22	14	53
Всего		4	8	29	45	18	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,154	,098	1,576	,118 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,298	,095	2,045	,043 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * КазиноРулеткаДобре**Перекрестная таблица**

Количество

		КазиноРулеткаДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	6	12	12	19	2	51
	Ж	9	17	14	8	5	53
Всего		15	29	26	27	7	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
--	--	----------	--	-----------------------------	--------------------

Интервал/интервал	R Пирсона	-,129	,098	-1,317	,191 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция	-,144	,098	-1,472	,144 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * СекондДзеЗиск

Перекрестная таблица

Количество

		СекондДзеЗиск					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	5	18	12	12	51
	Ж	4	3	13	22	11	53
Всего		8	8	31	34	23	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона				
Порядковый/порядковый	Корреляция	,087	,099	,884	,379 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * НеТерпимоНепрацюющихВдома

Перекрестная таблица

Количество

		НеТерпимоНепрацюющихВдома					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	12	16	18	3	51
	Ж	5	11	12	21	4	53
Всего		7	23	28	39	7	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона				
Порядковый/порядковый	Корреляция	,015	,098	,152	,879 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * КрадіжкаДобре

Перекрестная таблица

Количество		КрадіжкаДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	9	14	21	3	51
	Ж	6	20	16	10	1	53
Всего		10	29	30	31	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,273	,093	-2,861	,005 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,283	,093	-2,978	,004 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * КришуванняДобре

Перекрестная таблица

Количество		КришуванняДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	11	16	18	2	51
	Ж	5	18	17	11	2	53
Всего		9	29	33	29	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,148	,097	-1,516	,133 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,160	,097	-1,633	,106 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * БудьЯкуРоботуВиконає

Перекрестная таблица

Количество

		БудьЯкуРоботуВиконає					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	13	21	11	4	51
	Ж	5	13	15	14	6	53
Всего		7	26	36	25	10	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,008	,098	,082	,935 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,014	,099	,144	,885 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ГрошіНаЧорнийДень

Перекрестная таблица

Количество

		ГрошіНаЧорнийДень					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	3	9	15	21	3	51
	Ж	2	9	13	23	6	53
Всего		5	18	28	44	9	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,089	,097	,899	,371 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,089	,097	,904	,368 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * БільшеЗнаєшБільшеМаєш

Перекрестная таблица

Количество		БільшеЗнаешБільшеМаеш					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	3	13	28	5	51
	Ж	6	11	13	17	6	53
Всего		8	14	26	45	11	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,228	,093	-2,370	,020 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,218	,095	-2,255	,026 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач

Перекрестная таблица

Количество		ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	5	5	15	20	6	51
	Ж	2	10	14	20	7	53
Всего		7	15	29	40	13	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,020	,098	,205	,838 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,006	,098	,064	,949 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ВкартиЗадармаНеГрати

Перекрестная таблица

Количество

		ВкартиЗадармаНеГрати					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	11	15	20	1	51
	Ж	8	15	15	12	3	53
Всего		12	26	30	32	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,141	,097	-1,438	,154 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,149	,097	-1,520	,132 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЩоЗробишТеПожнеш

Перекрестная таблица

Количество

		ЩоЗробишТеПожнеш					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	6	13	24	6	51
	Ж	2	6	12	22	11	53
Всего		4	12	25	46	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,065	,098	,656	,513 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,074	,098	,745	,458 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЖивеНеПоКарману

Перекрестная таблица

Количество

		ЖивеНеПоКарману					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	2	9	14	19	7	51

Ж	5	9	17	17	5	53
Всего	7	18	31	36	12	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,111	,096	-1,129	,261 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,105	,097	-1,069	,288 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗемляМаєДаватиПрибуток

Перекрестная таблица

Количество

		ЗемляМаєДаватиПрибуток					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	8	11	19	12	51
	Ж	6	2	11	26	8	53
Всего		7	10	22	45	20	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,054	,097	-,543	,588 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,035	,099	-,355	,724 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗайвіГрошіПоверне

Перекрестная таблица

Количество

		ЗайвіГрошіПоверне					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	5	14	11	17	4	51
	Ж	3	7	15	21	7	53
Всего		8	21	26	38	11	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,177	,095	1,815	,072 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,272	,096	1,768	,040 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи**Перекрестная таблица**

Количество

		НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	6	21	15	7	2	51
	Ж	13	22	5	11	2	53
Всего		19	43	20	18	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,088	,098	-,888	,377 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,118	,098	-1,205	,231 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЖебрацтвоДобре**Перекрестная таблица**

Количество

		ЖебрацтвоДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	11	14	12	14	0	51
	Ж	10	15	17	9	2	53
Всего		21	29	29	23	2	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная T ^б	Примерная Знач.
--	--	----------	--	-----------------------------	--------------------

Интервал/интервал	R Пирсона	,007	,098	,075	,940 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция	-,001	,098	-,010	,992 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * РейдерствоДобре

Перекрестная таблица

Количество

		РейдерствоДобре				Всего
		1	2	3	4	
Стать	Ч	20	19	10	2	51
	Ж	15	20	12	6	53
Всего		35	39	22	8	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,155	,095	1,589	,115 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция	,146	,096	1,493	,138 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ДурнийДаєРозумнийБере

Перекрестная таблица

Количество

		ДурнийДаєРозумнийБере					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	3	11	15	18	4	51
	Ж	9	11	13	17	3	53
Всего		12	22	28	35	7	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,128	,096	-1,304	,195 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция	-,114	,097	-1,161	,248 ^c
	Спирмена				
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * СекондХендЕкономить

Перекрестная таблица

Количество		СекондХендЕкономить					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	1	7	14	22	7	51
	Ж	2	5	12	24	10	53
Всего		3	12	26	46	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,066	,098	,672	,503 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,081	,098	,818	,415 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗнижкиЕкономлять

Перекрестная таблица

Количество		ЗнижкиЕкономлять					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	1	13	25	8	51
	Ж	4	4	11	25	9	53
Всего		8	5	24	50	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,020	,098	-,203	,840 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,009	,098	-,094	,926 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
 b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
 c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * НеВідкладаєСправиНаЗавтра

Перекрестная таблица

Количество

		НеВідкладаєСправиНаЗавтра					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	5	23	16	5	2	51
	Ж	2	17	17	11	6	53
Всего		7	40	33	16	8	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,246	,091	2,559	,012 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,241	,093	2,503	,014 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано

Перекрестная таблица

Количество

		ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	6	6	10	22	7	51
	Ж	4	8	11	19	11	53
Всего		10	14	21	41	18	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,050	,098	,501	,617 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,046	,098	,465	,643 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗагубленаРічМоя

Перекрестная таблица

Количество		ЗагубленаРiчМоя					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	15	19	11	2	51
	Ж	9	19	14	9	2	53
Всего		13	34	33	20	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,142	,096	-1,454	,149 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,150	,096	-1,528	,130 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ПривласненняСилоюДобре

Перекрестная таблица

Количество		ПривласненняСилоюДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	7	20	17	5	2	51
	Ж	13	22	10	5	3	53
Всего		20	42	27	10	5	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,099	,098	-1,003	,318 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,131	,097	-1,332	,186 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЗабезпечуйтеМене

Перекрестная таблица

Количество

		ЗабезпечуйтеМене					Всього
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	8	8	26	9	0	51
	Ж	11	18	10	12	2	53
Всього		19	26	36	21	2	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,075	,098	-,760	,449 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,094	,100	-,954	,342 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * ЧастийВідпочинокДобре**Перекрестная таблица**

Количество

		ЧастийВідпочинокДобре					Всього
		1	2	3	4	5	
Стать	Ч	4	11	15	20	1	51
	Ж	10	17	14	12	0	53
Всього		14	28	29	32	1	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,252	,092	-2,628	,010 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,250	,093	-2,602	,011 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

ДОДАТОК Ж

Стать * Орієнт_у_часі5

Перекрестная таблица

Количество

		Орієнт_у_часі5				Всего
		0	Був до пандемії	Є зараз	Очікується в майбутньому	
Стать	Чоловік	2	19	3	27	51
	Жінка	0	21	9	23	53
Всего		2	40	12	50	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,021	,098	-,212	,832 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,032	,099	-,320	,750 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * Визначеність_забезпеч6

Перекрестная таблица

Количество

		Визначеність_забезпеч6					Всего
		Цілковито не визначився	Не визначився	Складно визначитись	Визначився	Цілковито визначився	
Стать	Чоловік	0	6	16	24	5	51
	Жінка	7	9	16	17	4	53
Всего		7	15	32	41	9	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,247	,088	-2,575	,011 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,221	,094	-2,290	,024 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток 3
Кореляційні зв'язки особливостей афективного компоненту економічного самовизнання з демографічними характеристиками студентів

Стать * Оцінка_Добробуту1

Перекрестная таблица

Количество	Оцінка Добробуту1					Всего
	Низкий	Недостатній	Складно визначитись	Достатній	Високий	
Стать Чоловік	2	19	8	22	0	51
Жінка	4	18	4	24	3	53
Всего	6	37	12	46	3	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,044		,449	,654 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,050		,505	,615 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Стать * Ставлення_Добробуту2

Перекрестная таблица

Количество	Ставлення Добробуту2					Всего
	Цілковито не влаштує	Не влаштує	Важко визначитись	Влаштує	Цілковито влаштує	
Стать Чоловік	1	24	8	16	2	51
Жінка	4	20	5	22	2	53
Всего	5	44	13	38	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,038		,380	,705 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,039		,398	,691 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток І

Кореляційні зв'язки особливостей когнітивного компоненту економічного самовизначення з демографічними характеристиками студентів

Ідентичність * ВізьмЗаНадприбуток

Перекрестная таблица

Количество		ВізьмЗаНадприбуток					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	0	0	12	3	15
	Середнього статку	3	3	12	41	18	77
	Швидше багаті	1	0	0	5	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		4	4	12	60	24	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,153	,097	-1,560	,122 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,060	,088	-,603	,548 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * МожнаГоворитиНеправду

Перекрестная таблица

Количество		МожнаГоворитиНеправду					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	3	2	7	3	15
	Середнього статку	4	8	19	37	9	77
	Швидше багаті	0	1	2	6	0	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		5	13	23	51	12	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	,000	,140	,000	1,000 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	-,049	,101	-,497	,620 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЛотереяДобре

Перекрестная таблица

Количество		ЛотереяДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	1	0	0	0	0	1
	Швидше бідні	1	5	5	2	2	15
	Середнього статку	13	32	21	8	3	77
	Швидше багаті	3	3	2	0	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		19	41	28	10	6	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	-,046	,110	-,464	,644 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	-,110	,106	-1,119	,266 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ПрацяГодує

Перекрестная таблица

Количество		ПрацяГодує					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	0	1	1
	Швидше бідні	0	1	3	5	6	15
	Середнього статку	3	1	16	38	19	77
	Швидше багаті	0	1	1	3	4	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1

Всего	3	4	20	46	31	104
-------	---	---	----	----	----	-----

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,176	,109	-1,804	,074 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,094	,111	-,955	,342 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ГуртовіЗакупівліДобре

Перекрестная таблица

Количество

		ГуртовіЗакупівліДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	0	7	2	4	2	15
	Середнього статку	4	19	22	26	6	77
	Швидше багаті	0	1	3	4	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		4	28	28	34	10	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,050	,108	-,506	,614 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,040	,103	,404	,687 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * НавітьБолотоМБприбутковим

Перекрестная таблица

Количество

		НавітьБолотоМБприбутковим					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1

	Швидше бідні	2	2	2	6	3	15
	Середнього статку	3	16	9	31	18	77
	Швидше багаті	0	2	0	4	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		5	22	11	42	24	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,055	,110	,551	,583 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,078	,100	,788	,432 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ВелПрибуткиЧесністьНеможл

Перекрестная таблица

Количество

		ВелПрибуткиЧесністьНеможл					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	0	1	7	6	1	15
	Середнього статку	6	22	22	18	9	77
	Швидше багаті	1	1	4	1	2	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		8	25	34	25	12	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,047	,103	,477	,634 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,029	,093	-,289	,773 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * СпадокЖитиВзадоволення

Перекрестная таблица

Количество

		СпадоЖитиВзадоволення					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	2	4	6	2	15
	Середнього статку	7	15	24	29	2	77
	Швидше багаті	0	3	4	2	0	9
	Дуже багаті	0	0	0	1	0	1
Всього		8	21	32	39	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,032	,097	-,323	,747 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,106	,097	-1,078	,284 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ГоловнеТиснутиНаЛюдину

Перекрестная таблица

Количество

		ГоловнеТиснутиНаЛюдину					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	0	6	4	4	1	15
	Середнього статку	9	22	27	17	2	77
	Швидше багаті	1	1	1	5	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		11	31	32	26	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,105	,111	1,067	,289 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,097	,106	,986	,326 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ІдеїНавколоНас

Перекрестная таблица

Количество

		ІдеїНавколоНас					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	1	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	1	3	9	1	15
	Середнього статку	2	11	16	37	11	77
	Швидше багаті	1	0	3	2	3	9
	Дуже багаті	0	0	0	1	0	1
Всього		4	12	23	50	15	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,053	,083	,534	,595 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,050	,097	,501	,617 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗнайЦінуСвоєїПраці

Перекрестная таблица

Количество

		ЗнайЦінуСвоєїПраці					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	2	4	8	1	15
	Середнього статку	4	15	15	30	13	77
	Швидше багаті	0	2	2	2	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		4	21	21	41	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,006	,104	-,062	,951 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,012	,096	,123	,902 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ХтоДбаєТойМає

Перекрестная таблица

Количество

		ХтоДбаєТойМає					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	2	4	7	2	15
	Середнього статку	4	5	23	33	12	77
	Швидше багаті	0	1	2	3	3	9
	Дуже багаті	0	0	0	1	0	1
Всего		4	8	29	45	18	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,015	,092	-,150	,881 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,023	,100	,237	,813 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * КазиноРухлеткаДобре

Перекрестная таблица

Количество

		КазиноРухлеткаДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	1	9	1	3	1	15
	Середнього статку	13	15	22	22	5	77
	Швидше багаті	0	3	3	2	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		15	29	26	27	7	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,133	,096	1,353	,179 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,138	,091	1,411	,161 ^c

Количество допустимых наблюдений	104			
----------------------------------	-----	--	--	--

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * СекондДасЗиск

Перекрестная таблица

Количество		СекондДасЗиск					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	0	5	7	3	15
	Середнього статку	7	7	24	22	17	77
	Швидше багаті	0	1	2	4	2	9
	Дуже багаті	1	0	0	0	0	1
Всего		8	8	31	34	23	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,200	,098	-2,060	,042 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,113	,089	-1,151	,252 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * НеТерпимоНепрацюючихВдома

Перекрестная таблица

Количество		НеТерпимоНепрацюючихВдома					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	3	2	9	0	15
	Середнього статку	5	17	23	26	6	77
	Швидше багаті	1	3	2	3	0	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всего		7	23	28	39	7	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	-,176	,091	-1,809	,073 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	-,262	,095	-1,663	,049 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * КрадіжкаДобре

Перекрестная таблица

Количество		КрадіжкаДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	7	2	4	0	15
	Середнього статку	6	16	26	25	4	77
	Швидше багаті	1	4	2	2	0	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		10	29	30	31	4	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	,100	,111	1,016	,312 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	,086	,105	,874	,384 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * КришуванняДобре

Перекрестная таблица

Количество		КришуванняДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	6	4	5	0	15
	Середнього статку	8	21	24	21	3	77
	Швидше багаті	0	2	4	2	1	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1

Всего	9	29	33	29	4	104
-------	---	----	----	----	---	-----

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,089	,099	,898	,371 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,052	,094	,531	,597 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * БудьЯкуРоботуВиконає

Перекрестная таблица

Количество

		БудьЯкуРоботуВиконає					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	3	8	2	2	15
	Середнього статку	6	19	25	22	5	77
	Швидше багаті	0	3	3	0	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		7	26	36	25	10	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,019	,120	,191	,849 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,013	,102	-,132	,895 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ГрошіНаЧорнийДень

Перекрестная таблица

Количество

		ГрошіНаЧорнийДень					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1

	Швидше бідні	0	1	5	8	1	15
	Середнього статку	5	15	20	30	7	77
	Швидше багаті	0	2	2	4	1	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		5	18	28	44	9	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,106	,064	-1,077	,284 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,097	,086	-,985	,327 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * БільшеЗнаєшБільшеМаєш

Перекрестная таблица

Количество

		БільшеЗнаєшБільшеМаєш					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	3	4	5	3	15
	Середнього статку	6	8	21	36	6	77
	Швидше багаті	1	2	1	3	2	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		8	14	26	45	11	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,016	,134	-,157	,876 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,032	,112	-,320	,749 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач

Перекрестная таблица

Количество

		ЗнайшовНеСкачЗгубивНеПлач					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	1	5	6	2	15
	Середнього статку	5	13	21	29	9	77
	Швидше багаті	1	1	2	4	1	9
Дуже багаті	0	0	1	0	0	1	
Всього		7	15	29	40	13	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,123	,089	-1,253	,213 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,087	,096	-,880	,381 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ВкартиЗадармаНеГрати

Перекрестная таблица

Количество		ВкартиЗадармаНеГрати					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	2	4	3	5	1	15
	Середнього статку	9	19	23	23	3	77
	Швидше багаті	1	1	3	4	0	9
Дуже багаті	0	1	0	0	0	1	
Всього		12	26	30	32	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,017	,090	,168	,867 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,029	,098	,295	,768 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЩоЗробишТеПожнеш

Перекрестная таблица

Количество		ЩоЗробишТеПожнеш					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	1	4	7	3	15
	Середнього статку	4	9	19	34	11	77
	Швидше багаті	0	2	1	4	2	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		4	12	25	46	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,134	,081	-1,370	,174 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,097	,097	-,983	,328 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЖивеНеПоКарману

Перекрестная таблица

Количество		ЖивеНеПоКарману					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	4	5	3	2	15
	Середнього статку	6	11	22	31	7	77
	Швидше багаті	0	1	4	1	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		7	18	31	36	12	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,069	,106	,700	,486 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,096	,103	,974	,332 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗемляМаєДаватиПрибуток

Перекрестная таблица

Количество		ЗемляМаєДаватиПрибуток					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	0	4	6	5	15
	Середнього статку	6	9	14	35	13	77
	Швидше багаті	1	0	4	2	2	9
	Дуже багаті	0	0	0	1	0	1
Всего		7	10	22	45	20	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,044	,095	-,440	,661 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,110	,096	-1,116	,267 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗайвіГрошіПоверне

Перекрестная таблица

Количество		ЗайвіГрошіПоверне					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	0	1	4	9	1	15
	Середнього статку	8	16	21	25	7	77
	Швидше багаті	0	1	1	4	3	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		8	21	26	38	11	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,036	,098	,364	,716 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,030	,099	,305	,761 ^c

Количество допустимых наблюдений	104			
----------------------------------	-----	--	--	--

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи

Перекрестная таблица

Количество		НаСміхТогоХтоШукаєВласникаВалізи					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	9	2	2	0	15
	Середнього статку	14	28	17	14	4	77
	Швидше багаті	3	4	1	1	0	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		19	43	20	18	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,083	,083	-,842	,402 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,055	,090	-,553	,582 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

- a. Не предполагая нулевой гипотезы.
b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.
c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЖебрацтвоДобре

Перекрестная таблица

Количество		ЖебрацтвоДобре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	3	2	5	5	0	15
	Середнього статку	15	24	20	16	2	77
	Швидше багаті	2	2	4	1	0	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		21	29	29	23	2	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	-,058	,103	-,588	,558 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	-,090	,099	-,910	,365 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * РейдерствоДобре

Перекрестная таблица

Количество		РейдерствоДобре				Всего
		1	2	3	4	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	4	10	1	0	15
	Середнього статку	27	27	16	7	77
	Швидше багаті	3	1	4	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	1
Всего		35	39	22	8	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	,114	,081	1,157	,250 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	,107	,091	1,087	,279 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ДурнийДаєРозумнийБере

Перекрестная таблица

Количество		ДурнийДаєРозумнийБере					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	2	4	3	6	0	15
	Середнього статку	10	14	23	24	6	77
	Швидше багаті	0	2	1	5	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1

Всего	12	22	28	35	7	104
-------	----	----	----	----	---	-----

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,093	,089	,944	,347 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,119	,093	1,212	,228 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * СекондЕкономить

Перекрестная таблица

Количество

		СекондЕкономить					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	0	1	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	0	1	4	7	3	15
	Середнього статку	3	8	20	34	12	77
	Швидше багаті	0	2	2	4	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всего		3	12	26	46	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^а	Примерная Т ^б	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,210	,089	-2,171	,032 ^с
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,253	,095	-1,563	,021 ^с
Количество допустимых наблюдений		104			

а. Не предполагая нулевой гипотезы.

б. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗнижкиЕкономлять

Перекрестная таблица

Количество

		ЗнижкиЕкономлять					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1

Швидше бідні	1	1	2	8	3	15
Середнього статку	5	3	20	36	13	77
Швидше багаті	1	1	1	5	1	9
Дуже багаті	1	0	0	0	0	1
Всього	8	5	24	50	17	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,153	,119	-1,565	,121 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,081	,100	-,824	,412 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * НеВідкладаєСправиНаЗавтра

Перекрестная таблица

Количество

		НеВідкладаєСправиНаЗавтра					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	1	6	3	3	2	15
	Середнього статку	5	32	23	11	6	77
	Швидше багаті	1	2	5	1	0	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		7	40	33	16	8	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,094	,083	-,955	,342 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,060	,097	-,605	,546 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЖитиЗаЧужуПенсіюПогадно

Перекрестная таблица

Количество

		ЖитиЗаЧужуПенсіюПогано					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	0	1	0	1
	Швидше бідні	1	2	2	7	3	15
	Середнього статку	7	9	17	30	14	77
	Швидше багаті	2	2	2	2	1	9
	Дуже багаті	0	0	0	1	0	1
Всього		10	14	21	41	18	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,045	,098	-,454	,651 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,101	,098	-1,026	,307 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ЗагубленаРічМоя

Перекрестная таблица

Количество		ЗагубленаРічМоя					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	1	8	4	2	0	15
	Середнього статку	9	22	25	17	4	77
	Швидше багаті	3	3	2	1	0	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		13	34	33	20	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,008	,075	,076	,939 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,005	,094	-,053	,957 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * ПривласненняСилоюДобре

Перекрестная таблица

Количество		Привласнення Силою Добре					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	11	1	1	0	15
	Середнього статку	14	27	24	8	4	77
	Швидше багаті	3	2	2	1	1	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		20	42	27	10	5	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,128	,088	1,301	,196 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,122	,095	1,243	,217 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * Забезпечуйте Мене

Перекрестная таблица

Количество		Забезпечуйте Мене					Всього
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	3	5	5	2	0	15
	Середнього статку	14	16	27	18	2	77
	Швидше багаті	1	3	4	1	0	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		19	26	36	21	2	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,096	,091	,977	,331 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,086	,089	,868	,388 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * Частий Відпочинок Добре

Перекрестная таблица

Количество		Частий Відпочинок Добре					Всего
		1	2	3	4	5	
Ідентичність	Дуже бідні	0	1	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	5	5	2	1	15
	Середнього статку	11	18	20	28	0	77
	Швидше багаті	1	3	3	2	0	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всего		14	28	29	32	1	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,073	,076	,743	,459 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,064	,091	,646	,520 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток К

Ідентичність * Орієнт_у_часі5

Перекрестная таблица

Количество		Орієнт_у_часі5				Всього
		0	Був до пандемії	Є зараз	Очікується в майбутньому	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	0	1	1
	Бідні	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	0	4	2	9	15
	Середнього статку	2	30	8	37	77
	Швидше багаті	0	5	1	3	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	1
Всього		2	40	12	50	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	-,113	,082	-1,151	,252 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	-,229	,091	-1,317	,031 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * Визначеність_забезпеч6

Перекрестная таблица

Количество		Визначеність_забезпеч6					Всього
		Цілковито не визначився	Не визначився	Складно визначитись	Визначився	Цілковито визначився	
Ідентичність	Дуже бідні	0	0	1	0	0	1
	Бідні	0	0	1	0	0	1
	Швидше бідні	1	1	8	4	1	15
	Середнього статку	5	14	20	33	5	77
	Швидше багаті	1	0	1	4	3	9
	Дуже багаті	0	0	1	0	0	1
Всього		7	15	32	41	9	104

Симметричные меры

	Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал R Пирсона	,103	,079	1,044	,299 ^c
Порядковый/порядковый Корреляция Спирмена	,260	,094	1,634	,005 ^c
Количество допустимых наблюдений	104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Додаток Л

Ідентичність * Оцінка_Добробуту1

Перекрестная таблица

Колличество

		Оцінка Добробуту1					Всього
		Низький	Недостатній	Складно визначитись	Достатній	Високий	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	1	0	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	11	2	0	0	15
	Середнього статку	2	24	9	41	1	77
	Швидше багаті	0	1	1	5	2	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		6	37	12	46	3	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,412	,112	4,560	,000 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,467	,078	5,339	,000 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

c. Основано на нормальной аппроксимации.

Ідентичність * Ставлення_Добробуту2

Перекрестная таблица

Колличество

		Ставлення Добробуту2					Всього
		Цілковито не влаштовує	Не влаштовує	Важко визначитись	Влаштовує	Цілковито влаштовує	
Ідентичність	Дуже бідні	1	0	0	0	0	1
	Бідні	0	1	0	0	0	1
	Швидше бідні	2	10	1	2	0	15
	Середнього статку	2	31	11	31	2	77
	Швидше багаті	0	1	1	5	2	9
	Дуже багаті	0	1	0	0	0	1
Всього		5	44	13	38	4	104

Симметричные меры

		Значение	Асимптотическая среднеквадратичная ошибка ^a	Примерная T ^b	Примерная Знач.
Интервал/интервал	R Пирсона	,334	,105	3,580	,001 ^c
Порядковый/порядковый	Корреляция Спирмена	,382	,084	4,173	,000 ^c
Количество допустимых наблюдений		104			

a. Не предполагая нулевой гипотезы.

b. Использование асимптотической среднеквадратичной ошибки в предположении нулевой гипотезы.

с. Основано на нормальной аппроксимации.